

SOCIETATEA CULTURALĂ
"ȘTEFAN-CEL-MARE" – BUCOVINA

DRAGOȘ TOCHIȚĂ

Patrauții de Sus și oamenii săi

- Monografie etnografică și folclorică -

Suceava, 2010

Societatea Culturală
“ȘTEFAN CEL MARE” – BUCOVINA
Pagini din istoria și cultura Bucovinei
- IX -

DRAGOȘ TOCHIȚĂ

Pătrăuții de Sus și oamenii săi
- Monografie etnografică și folclorică -

Succava, 2010

Corector, redactor de carte: prof. Ion Prelipcean
Prelucrări fotografice: Robert Bouariu, Rădăuți
Culegere text: pr. Iustin Nistoroaea
pr. Augustin Dănălache

ISBN 978-973-0-08830-4

A. Binecuvântare

Folclorul și tradițiile românești și creștinești exprimă frumusețea învățaturii și credinței, capacitatea unei exprimări specifice sufletului românesc, rezultate din munca de zi cu zi, dar și din darurile cu care ne-a înzestrat Dumnezeu și, nu în ultimul rând, trăirea ca fii ai Bisericii Ortodoxe Române.

Dumnezeu a dăruit ceva aparte fiecărui om, fiecărui popor. Consemnările pe care le facem privind faptele noastre, mai mici sau mai mari, devin istorie a omului, respectiv, a poporului. Orice realizare deosebită este rezultatul unei vocații la care se adaugă statutul moral și civic al persoanei umane.

Zestrea spirituală, culturală și istorică a poporului român este bogată și diversificată. Pentru păstrarea ei, pentru transmiterea ei tinerilor generații, este trebuință de o îndrumare părintească pentru școlari sau studenți. Școala, prin programa analitică și prin dascălii ei, împreună cu îndrumările din casa părintească (ale tatălui și ale mamei) reprezintă pietre de temelie pentru formarea lor ca persoane și personalități.

Și literatura are partea ei de contribuție în acest sens. Tocmai aceasta își propune să înfăptuiască domnul Dragoș Tochiță prin creațiile populare culese de el din comuna natală, Pătrăuții de Sus (reg. Cernăuți). Paginile adunate constituie adevărate manuale normative în formarea și trăirea sufletească a tineretului. El este omul pământului nostru românesc, fiul Bisericii Ortodoxe, care, cu o deschidere largă și o înțelepciune pilduitoare, a pătruns cu mintea și inima în frumusețile trăirii noastre românești și creștinești, stăpânit permanent de dragostea de locurile natale și de Dumnezeu. Cu inima curată și cu multă

râvnă, a reușit să adune pagini nemuritoare pentru înălțarea sufletului și pentru trăirea în duhul adevărului. Nădăjduim că munca sa și roadele ei vor rămâne pilde pentru noua generație în formarea ei sufletească.

Binecuvântăm strădaniile muncii sale urându-i sănătate și răbdare în tot ceea ce face și scrie pentru mai binele vieții omului, chip al lui Dumnezeu.

†Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

B. Cuvânt de suflet și de nemuire românească

Cândva, un cronicar din Moldova spunea că nu oamenii fac vremurile, ci vremurile fac pe oameni. Și cât de bine se potrivește aceasta și vremurilor noastre, atât de dificile economic și de aici și spiritual. Totuși, împotriva avatarurilor timpurilor pe care le trăim, se mai găsesc "rătăciți" de la regula generală, capabili să-și sacrifice ani de viață pentru o idee, pentru a lăsa urmașilor – și de aici urmașilor urmașilor lor (știm noi pe cine parafrazăm aici) – roada cea mai de preț a unei vieți deplin efemere.

Dragoș Tochiță, căci el este acum în miezul discuției, este fără îndoială un caz irepetabil în lumea trudită a cărții din nordul Bucovinei istorice. Acest personaj, poate uneori "înțepat" de invidioși, cu aliura unui răzeș de-al lui Ștefan, are, cu siguranță, sufletul și tenacitatea foștilor străjeri ai "Măriei Sale". Căci, fără studii universitare, pe deplin conștient de pericolul deznaționalizării care se abate tot mai mult asupra tradițiilor noastre ancestrale românești, s-a încăpățânat să nemurească prin scris roada a atâția ani de culegător de folclor – și nu numai – din zona obârșiei sale.

Dragoș Tochiță s-a născut într-o zonă curat românească, la Pătrăuții de Sus, raionul Storojineț, azi Ucraina, și a absolvit Școala de iluminare culturală (de artă) și Școala silvică (1977-1979), Șef de club și lucrător silvic, a organizat și condus Ansamblul etnografic "Ciobănașul" vreme de patru decenii. Alături de distincția Crucea de Cavaler "Serviciul credincios", cl. I, înmănată de către fostul președinte al României, Emil Constantinescu, a beneficiat de numeroase diplome și mențiuni în domeniul cultural ca animator al scenei.

Conduce filiala locală a *Societății pentru cultura românească "M. Eminescu"*, pe cea a veteranilor de război, ca și mai multe cercuri de dansuri populare. Colaborator al ziarelor "Meleag natal" – Storojineț, "Zorile Bucovinei", "Libertatea cuvântului", "Concordia" și "Arcașul" – Cernăuți, cât și "Crai Nou" – Suceava. Consilier local și parohial. A inițiat ridicarea a două capele-monument, dedicate sfinților români (Ștefan cel Mare, Daniil Sihastru, Leonte Rădăuțeanu, Constantin Brâncoveanu și fiii săi) și victimelor în urma deportărilor și luptelor ultimului război mondial.

Are în palmares șase cărți, de mai mare sau de mai mic volum, dar toate importante, în contextul istoriei locale:

1. **"Românii de pe valea Siretului Mic, jertfe ale stalinismului și în rezistența antisovietică",**
2. **"Pătrăuții de Sus – o vatră a românismului",**
3. **"Folclor bucovinean de pe valea Siretului",**
4. **"De la lume adunate și-napoi la lume date",**
5. **"Poezia obiceiurilor de iarnă",**
6. **Românii de pe valea Siretului superior – jertfe ale ocupației bolșevice.**

Lăudată să-i fie munca și opera, iar consătenii să-i rostească pe veci cu respect numele!

Prin el, urmașii noștri vor avea mereu un exemplu de excepție pentru urmat.

Prof. dr. Mugur Andronic
Președinte executiv
Societatea culturală "Ștefan cel Mare" -
Bucovina: Suceava

C. Sincere mulțumiri

Această carte nu ar fi apărut dacă, în afara cheltuielilor noastre, nu aș fi fost ajutat de către mai mulți oameni de suflet din România, și anume, din Rădăuți și Suceava. Îmi face plăcerea să le menționez numele în ordinea în care i-am cunoscut:

Î.P.S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, preoților de la această arhiepiscopie: Dragoș Buta, Iustin Nistoroaiie și Augustin; Starețului Bartolomeu.

Domnului Nicolae Preutesi, președintele Asociației patronilor și întreprinzătorilor mici și mijlocii din județul Suceava, domnului contabil Constantin Gregorian, de la Hotelul "Gloria", domnului Vasile Ieremia – protopopul orașului Suceava, domnului inginer Viorel Fortuna, din Suceava, avocatului Mircea Rusu, din Rădăuți; domnului doctor Mihai Crețeanu, domnului profesor Mircea Ungureanu, de la Vicovul de Jos, domnului Adrian Breabăn, de la secția pașapoarte, domnului inginer Bilinschi și domnului Angheluță Zaharia, ambii de la "Electrică" Suceava, iar în cele din urmă, dar nu în ultimul rând, cunoștințelor mele de nădejde, domnilor profesori dr. Mugur Andronic și Ion Prelipcean, care au avut o contribuție finală majoră în apariția acestei lucrări, în privința editării, tipăririi și finanțării acesteia, adeverindu-se zicerea românească: "Prietenii noi să-ți faci, dar de cei vechi să nu uiți niciodată"!

Nu în ultimul rând adresăm mulțumirile noastre consilierului cultural al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, Dragoș Buta.

Tuturor acestora, stima și recunoștința mea.

Autorul.

Pătrăuții de Sus și oamenii săi.
(Monografie etnografică și folclorică)

Motto: La bătrânețe omul trăiește din amintiri. Timpul de față îi este greoi, cel viitor îl îngrijorează și fericit de el dacă are amintiri, pe care cu plăcere le reînvie în gândul său. ele sunt drept o carte bună, pe care ai citit-o cândva și te-ai mulțumit, o iei după o vreme iarăși și o mai citești, gustându-i plăcerea de odinioară.

(Pr. Iraelie Porumbescu)

1) Scurt istoric al satului Pătrăuții de Sus

Pătrăuții de Sus, satul meu cel drag, un sat din Bucovina, rotunjește deja în acest an patru secole de la prima atestare documentară care a avut șansa păstrării până în vremurile noastre. Mai târziu, Pătrăuții s-au împărțit în două: adică partea dreaptă a Siretului Mic s-a numit Pătrăuții de Jos, iar cea stângă – Pătrăuții de Sus.

Pătrăuți a avut mai multe denumiri: Satul lui Pitic, Satul Piticii, Piticii pe Sirețel, Pătrăuții Turcului, sau Pătrăuții pe Siret.

Ca și alte sate de pe Valea Siretului Mic, Pătrăuții de Sus împreună cu alte sate, Iordănești, Cupca, Cireș, Crasna, Carapciu, Ropcea, Budeniț, ale acestui ținut, a fost locuit - încă înainte de venirea slavilor migratori - din cele mai străvechi timpuri de triburile strămoșilor noștrii, ale dacilor liberi (costobocii și carpicii). Aceștia aveau o viață social-economică relativ avansată în raport cu alte neamuri din aceeași perioadă, fiind influențați și de cultura romană. Acest lucru se datorează și faptului că teritoriul de la Poalele Carpaților Răsăriteni, avea terenuri fertile, cu ape curgătoare, cu pășuni și câmpuri mănoase, favorabile creșterii animalelor și agriculturii, dezvoltării comunităților umane. Mult mai târziu, comunități s-au creat și din populațiile migrate în special din Ardeal și Maramureș.

La început, acolo unde Sirețelul se grăbește să se întâlnească cu Siretul Mic, prin mijlocul unui singur sat – Pătrăuții – oamenii ce s-au așezat pe acest picior de plai legendar au „lăzuit” pădurea cu ajutorul focului și toporului și apoi au format vatra satului pe acel loc numit „Arșița”. Apoi înmulțindu-se s-au așezat pe alte vetre numindu-le după familiile care le-au creat, și anume: Pițuleni, Burleni, precum și alte cătune precum: Fundoaia,

Leurda, Crăcana, Mocreț. Aceste cătune au fost și sunt locuite de familii vechi ca: Pițu, Burla, Tochiță, Bahnean, Monica, Cuciurean, Țuța, Guga, Vască, Nica, Ursulean, Popescu, Nitușca, Chisăliță, Gâțu, Haraga, Buta, iar nume vechi de familie precum Reli, Gălan, Ganea, Condrea au plecat de pe meleagurile satului.

Unii istorici menționează că la începutul secolului al XV-lea satul Pătrăuți exista, dar sub numele de satul Pitici, care ulterior s-a numit satul Piticii pe Sirețel, conform legendei, denumirea satului provine de la un fecior cu numele de Pătru al unei văduve cu numele de Uța ce a avut pe aceste meleaguri o turmă mare de oi. După moartea mamei sale, acesta se căsătorește cu o fată de pe Valea Siretului Mic, întemeind aici un sat.

Conform datelor unanim acceptate de istorici, prima atestare a satului Pătrăuți apare într-o hotărâre datată 11 iulie 1610, dată de „șoltuzul” Ștefan al târgului Siret cu ocazia confirmării unui act de vânzare de moșie. Într-un alt document emis în martie 1737 de domnul Moldovei Grigore Matei Ghica (a nu se confunda cu domnul Moldovei Grigore Alexandru Ghica, ce a fost omorât de turci fiindcă s-a opus cedării Bucovinei de către Austria), reiese că proprietarul satului Pătrăuți era postelnicul Gheorghe Turculeț care l-a lăsat moștenire fiului său, Petru Turcu, moștenire ce este confirmată ulterior, de către administrația austriacă prin hotărârea Tribunalului din Cernăuți la 21 noiembrie 1811.

Pătrăuții de Sus se desparte de Pătrăuții de Jos pe la sfârșitul secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Cu timpul, pe aceste meleaguri au venit să sălășluiască și alte familii, de origini diferite: ucraineni, polonezi, evrei, nemți, țigani, etc., precum și coloniști din alte sate românești ca Ropcea, Iordănești, Cupca, Storojineț. Familii ca Levițchi, Miglici, Irinici, Costinean sunt venite din Ropcea. Familii precum Hușulei și Câmpean sunt din Iordănești, iar Goraș, Țăcu, Aroneț, Rozma sunt din Storojineț. Mulți coloniști au fost aduși de boierul A.

Brodowschi și de predecesorul său Iuhan Hubic. Polonezii au venit din Galiția, iar ucrainenii din satele ucrainiene, la origine românești, Bobești, Broscăuți, Costești, iar familia Zaparaniuc era venită de la Pârâul Negru (Ciornâi Potoc), raionul Zastavna. Evreii au venit din diverse orașe ale Bucovinei, iar țiganii s-au oploșit și ei de pe unde au putut. Ca urmare a acestei explozii demografice, satul Pătrăuți se desparte, dar anul diviziunii sale nu se cunoaște. Probabil s-a făcut ca urmare a reformei administrative austriece din 1785, în 1880 satul Pătrăuții de Sus având deja ștampila proprie a primăriei cu inscripția „Oberpatrauti”, iar din anul 1900 avea deja primărie proprie. În 1898 conform unei analize demografice în satul Pătrăuții de Sus erau 1017 locuitori din care 774 români, 100 evrei, 50 germani, 40 polonezi și 30 din alte naționalități. Primul război mondial (1914-1918) a dus la scăderea populației bărbățești. Peste 100 bărbați din sat au fost concentrați în cele două regimente (22 și 23 Lemberg-Lvov în Galiția, respectiv Bosnia-Herțegovina. Mulți au murit la Avezano (Italia) sau la Olomoutz (Slovacia). S-au întors schilozi și mulți mutilați, ca de exemplu: Toader Pițu și Gavril Crăciun s-au întors fără de-un picior. Ilie Cucuruz s-a întors fără un picior și fără un ochi. Toader Ardelean s-a întors operat la gât.

Populația satului era în 1930 de 2.735 de români, 245 germani, 106 polonezi, 130 evrei și alții, iar după limbă erau 2.086 români, 177 erau ucrainenii și 99 - alții.

2) Lichidarea boierescului la Pătrăuți de Sus

După cum povestesc unii bătrâni ai satului, cică ar fi existat un oarecare boier hapsân Sabău, provenit din Ardeal. El avea niște vătavi care umblau cu biciuiri împletite în șapte și-i băteau pe bieții țărani care erau clăcași pe pământul boieresc. Unul din acești vătavi era recunoscut cu numele de Țântilă. Deși în secolul al XIX-lea în Imperiul Austro-Ungar era lichidat boierescul, la Pătrăuții pe Siret la sfârșitul secolului al XIX-lea el încă mai exista. Când țărani au văzut că nu se respectă această lege, lansată de împărat, au hotărât să-și caute singuri dreptatea. Atunci au trimis o delegație la împărat compusă din trei oameni: Timiș Gheorghe din Cupca, Petre Tochiță din Pătrăuți de Sus și Ilie Schipor, zis al Bălănoaiei, din Pătrăuți de Jos. Au mers pe jos până la Viena, capitala Austro-Ungariei. După 6 săptămâni au ajuns în fața împăratului, dar aici s-au trezit că nu cunosc limba germană. Acolo l-au găsit pe Chisăliță Gheorghe din Pătrăuții de Sus care era ordonanță la mareșalul curții – Mareșalul Radetzki, care a fost de acord să le traducă împăratului doleanțele lor. Se vorbește în multe feluri. Unii „afirmă” că cică a fost trimis un om al Curții împărătești care a venit cu delegația țăranilor cu o diligență trasă de 6 cai. Se mai spune că acest om al curții când a ajuns în sat s-a îmbrăcat țărănește și a cerut de lucru la boier. Vechilul a început să-l persecute. Atunci omul împăratului s-a dezbrăcat și s-a văzut gulerul cămășii curții regale. El a ordonat ca boierul să fie legat de coada calului și trimis la împărat. Mai povestea un bătrân foarte deștept din sat, regretatul Lazăr Savu, că atunci când împăratul le-a dat o diligență cu 6 cai dându-le și o hârtie doveditoare că, într-adevăr, boierescul în Bucovina e lichidat, curteanul care a venit cu ei a mers la boierul Sabău care nu recunoștea așa ceva. Atunci curteanul a poruncit ca boierul Sabău să fie legat și trimis la împăratul Franz-Iosif. Așa a fost lichidat boierescul la Pătrăuții pe Siret, și totodată la Pătrăuții de Sus.

3) Argument

În această carte m-am gândit să oglindesc atât monografia pe scurt a satului Pătrăuții de Sus cât și caracterul și temperamentul pătrăuțenilor, care în orice moment de viață au demonstrat că sunt români, că sunt oameni viguroși, ageri la minte, gata oricând de-a ține piept tuturor greutăților în toate timpurile. În această monografie n-am să mă refer numai la cei ce s-au născut în Pătrăuții de Sus și sunt pătrăuceni get-beget, dar am să mă refer și la acei ce au venit din alte locuri, și au devenit patrioți înflăcărați ai satului. Aici s-a născut marele publicist și folclorist Semion Reli. Tot aici s-a născut preotul profesor Ioan Vască, ajuns mai târziu rectorul Academiei Teologice din Cluj. Aici am avut doi preoți originari din Crasna – Ioan Zavadowski, care a fost ctitorul bisericii Sf. Parascheva și Maximilian Mitric. Aici a trăit și a slujit parohul Ioan Iliuț, originar din Crasna, care a ridicat nivelul cultural religios în sat. Parohul Petru Soroceanu, originar din Basarabia, a slujit 32 de ani păstorind în cele mai grele timpuri în perioada de stagnare a comunismului sovietic. A dus o viață de martir. Tot aici la Pătrăuții de Sus s-a născut și a lucrat primul învățător al școlii numărul 2 din sat, Ilie Pițul. După război am avut o pleiadă de învățători, majoritatea lor veniți din alte locuri. Menționăm pe Vasile Levițchi originar din Carapciu, Vasile Bodnariuc originar din satul Corești, Vera Andronic originară din satul Rusenii Noi – Basarabia, Nădejda Iacoveț originară din Hliboca. Acești învățători au fost patrioți înflăcărați ai satului. Aici s-a născut Toader Nica, un bărbat excepțional, publicist, poet popular despre care se spunea că avea două inimi. Aici s-a născut bunicul meu Petre Tochiță, fost delegat la Viena pentru lichidarea boierescului, căpitan al arcășiei „Tudor Vladimirescu” din sat prin anii 1900 – 1905, director la Banca Sătească, „preațmaistru” – maistru la fabrica de cherestea.

Din elevii școlii medii de după război s-au ridicat oameni celebri precum Constantin Bahnean, colaborator al Institutului „M. Lomonosov” din cadrul Academiei din Moscova. Constantin Cuciurean, inspector județean al învățământului din județul Orhei, Valeriu Frătăucean, profesor la catedra Universității de Stat „I. Fedcovici” din Cernăuți, Toderică Nicorici, colonel, medic militar, sau Dumitru Haraga, absolvent al școlii militare superioare din orașul Cazani (Rusia) ce are gradul de locotenent colonel. Nicolae Guga a lucrat la Ambasada Franceză din Algeria. În prezent este directorul unui liceu din Republica Moldova. În această carte am oglindit și un șir de săteni – oameni de seamă ai satului, oameni modești din toate domeniile, fie țărani, muncitori, ciobani, preoți sau profesori.

Am să-i menționez pe unii din patrioții satului: un Ion Pasat, care a luptat contra nedreptăților făcute de orânduirea comunistă; un Gheorghe Valaș, 50 de ani baci la stână care a ținut tradiția păstoritului în sat timp de decenii la rând. Cum să nu-i amintesc pe Petre Bicieri și pe Ionică Ursulean, zis a Marghioalei, care conduceau dansurile populare la horă, la clăci, la hramuri, se ocupau cu organizarea Mălâncii. N-aș putea să trec cu vederea nici pe părinții mei, Grigorie și Eudochia, nici pe bunicul meu, Petre Tochiță, care au dat dovadă de un înalt spirit patriotic.

N-am scris această monografie pentru a primi vreun onorariu sau să demonstrez că îmi laud familia sau consătenii. Am scris pentru a scoate la lumina zilei și pe acești oameni modești care au fost și sunt temelia poporului nostru oriunde ar vieții ei. Aceștia sunt talpa țării. Aceștia sunt pătrăucenii mei între care am crescut și eu. S-a scris mult și foarte mult despre oameni celebri și se scriu și în prezent monografiile a multor sate. Este un lucru tare bun, dar părerea mea este că n-ar strica să-i scoatem la lumina zilei și pe acei mai modești oameni din sânul acestui popor fiindcă ei au înfruntat toate greutățile vieții. Fără aceștia n-ar fi existat

nici restul poporului, fiindcă în fiecare sat a existat câte un entuziast înflăcărat.

Tocmai despre aceasta am vrut să scriu eu, despre acești oameni oglindiți în această monografie cât și despre obiceiurile și tradițiile care s-au păstrat la Pătrăuții de Sus despre trecutul istoric al acestui sat pur românesc de pe Valea Siretului. Cred și că voi putea fi scuzat, dacă poate nu vor fi toate după placul unor critici literari.

Cap. 1.

Toponimia minoră a satului Pătrăuții de Sus

Satul Pătrăuții de Sus ca și toate satele își are și el micro toponimia sau toponimia minoră care desemnează numele părților de sat, ale țarinilor, pâraielor, văilor, dealurilor, pădurilor, fânațelor, poienilor, pășunilor etc.

Satul Pătrăuții de Sus include următoarele:

-cătunc: Pițuleni, Arșița, Burleni, Fundoaia, Crăcana, Leurda, Mocrețul;

-pâraie: Gherbasul, Trestinețul, Dușa, Mocrețul, Teplița, Gârla Morii;

-țarini: Țarna, Bahna, Dumbrava, Prislop, Iezer, Teplița, Secătura, Humăria, Mocreț, La Sirețel, La Gârla Morii, Toloaca;

-poieni: Poiana lui Daruț, Poiana Andrioaiei, Poiana Arolii, Poiana Floroaiei, Poiana la Buta, Ariniș, Poiana la Ilie a lui Onofrei, Poiana lui Simion a lui Istrate, Poiana la Nicu;

-gârle: Gârla la Ignat, Gârla la Marcu, Gârla la Țuric, Gârla la Irina lui Dumitraș, Gârla la Târâță, Gârla la Pasat, Gârla la Creții, Gârla la Lazurel, Gârla la Gavril, Gârla Cimitirul Cailor, Gârla Bereznicului;

-iazuri: Iazul la Bostioaga, Iazul la Gârla Morii, Gârla la Cucuruz;

-păduri: Pădurea la Sosnă, Pădurea la Hubich, Pădurea la Goraș, Pădurea la Grosari, Pădurea la Baloș, Pădurea la Paladiuc, Pădurea la Bereznicu;

-dealuri: Dealul Chislițenilor, Dealul la Melean, Dealul la Petriciuc, Dealul la Nelcu, Dealul la Bostioaga, Dealul la Polevei, dealul la Hubic;

- **lunci:** Lunca la Tananaii, Lunca la Dodeni, Lunca la Garofa, Lunca la Haralambie, Lunca la Hricicoaiei, Lunca la Casandruța.

Cap. 2. Situția geografică

a) Amplasare și condiții climatice:

Scăpată din stânca sa montană și ajunsă la câmpie, apa Siretului începe să se potolească printre malurile înverzite pline de răchitișuri și arini. În pofida adversităților declanșate de puhoaietele care în trecut erau mai dese primăvara și vara, oamenii din cele mai vechi timpuri și-au durat casele pe malul Siretului Mic, ca și pe locuri mai ridicate, încredințându-le undelor cristaline bucuriile cât și necazurile lor.

Satul Pătrăuții de Sus are ca linie de hotar la sud – râul Siretul Mic, iar la nord – Fondul Forestier. Geografia satului este situată la 25° 41' latitudine nordică și 48° 04' longitudine estică. Datorită formei depresionare și a așezării geografice caracteristicile climaterice sunt obișnuite tuturor localităților din Nordul Bucovinei. Temperatura medie anuală în decembrie în intervalul 1970-1980 a fost de + 6,9°, având valori extreme de 6° 1° în 1975 și de 8° 16° în 1976, iar amplitudinea anuală s-a conturat la + 23° cu extreme de 21° în 1977 și 28°4° în 1978. Bazinul Siretului este bine udat în genere; cantitățile de apă căzută în decembrie fiind în medie de 700 ml. Ninsorile cad mai frecvent în decembrie și februarie, grosimea stratului de zăpadă în 1944 fiind de 80 cm.

Solul reprezintă o importantă resursă pe Valea Siretului, aici există soluri brune acide și brune podzolice.

b) Flora locală:

Flora este diversificată în funcție de formele de relief, de la luncă la pădure. În zona de pădure preponderent este molidul.

după care urmează bradul și fagul; în proporție mai redusă se întâlnesc paltinul de munte, arțarul și salcia albă, apoi se adaugă carpenul și mesteacănul. În Lunca Siretului se mai găsesc răchita, arinul alb și plopul. În pădure se găsesc și multe fructe de pădure ca alunele, zmeura, murele, frăguțele, coacăzele. Plantele acoperă și ele un număr de specii: gălbenele de pădure, zmăoaica, șopârlăițul, sânzienele, podbalul, busuiocul. Tot aici cresc plante medicinale ca: pojarnița, romanița, secărica, barba ursului, traista ciobanului, călina. În grădinile sătenilor se găsesc lemnul de tisă, salcâmul, liliacul. În umbra pădurilor apar un număr mare de ciuperci comestibile și otrăvitoare. În categoria celor comestibile sunt: hribul, cozarul, gălbiorii, rășcovii, pipincii etc. În categoria celor otrăvitoare sunt: bureții de muscă, hribul țigănesc, buretele pucios etc.

c) Fauna locală

Existența pădurilor de conifere, acoperind o suprafață apreciabilă a fânețelor și pajiștilor, precum și a unor zglobii și limpezi pâraie, constituie mediul propice dezvoltării unei faune diversificate. Astfel avem furnici, broasca verde, năpârca, șarpele de casă. Apa Siretului Mic, care trece prin mijlocul satului este populată cu: clean, mreană, scobai, grindea, iar pe sub maluri trăiește racul.

Pe marginea Siretului se joacă mierla de apă și rândunelele, precum și vrăbiile. Prin fânețe se cuibăresc: cucul, sticleții, iar în pădure avem pițigoii, ulii, ciocănitorele, iar în pajiști potârnichei și corbi.

Odată cu sosirea toamnei apar ciorile și țarcile iar primăvara apar berzele. Câteodată, pe malul Siretului, apare rața sălbatică.

Pădurea din jurul satului este populată de mistreți, căprioare, lupi, vulpi, bursuci, veverițe, iepuri, dihori, nevăstuici. Pe malul apei apar vidre. Prin poiene mișună șobolani, șoareci de câmp, cârțițe, arici. Noaptea zboară liliecii.

Cap. 3.

Casele și acareturile gospodărești

Cândva casele din Pătrăuții de Sus se făceau numai din lemn. Aceasta fiindcă ele au fost construite din copaci doborâți cu ocazia „Lăzuirii” pădurilor de către primii locuitori ai așezării, pentru a face loc arăturilor și pășunilor. La început locuințele aveau o singură odaie cu tindă, cu o înălțime nu prea mare. Încât se putea ajunge cu mâna la streășină. Pereții erau din bârne, la început doar cojite și apoi cu timpul cioplite, care se împreunau cu ajutorul cuielor din lemn de esență tare, iar la capete se legau prin tăierea lor în coadă de pește sau de rândunică. Pe dinafară pereții se ungeau cu pământ amestecat cu baligă de cal numai între bârne, mai târziu se ungeau bârnele pe toată suprafața, care apoi se văruia, căpătând acel aspect de frumos, de alb.

Casele se orientau totdeauna cu fața spre miazăzi, pentru a primi lumina și căldura soarelui și pentru a le feri de curenții reci ai toamnei și iernii. Ferestrele erau mici, iar în lipsa sticlei se acoperea cu ‘beșică’ de porc sau de bou, sticla apărând abia la sfârșitul secolului XIX. De afară, din curte, se intra în casă prin ‘tindă’, fără pod. Tinda fără pod era dotată cu o vatră folosită în timpul verii la pregătirea mâncării. Tinda era mai largă decât ‘odaia’, respectiv camera de locuit. Odaia era al doilea spațiu de locuit, fiind construită tot din bârne, având intrarea prin tindă și se folosea pentru locuit în timpul zilei și pentru dormit în timpul nopții de toată familia. În timpul rece și în special iarna, focul se făcea pe o vatră construită și amplasată în odaie, prevăzută în acest sens cu un „horn” pentru ieșirea fumului și pentru aerisire, horn ce dădea în podul casei. Cu timpul au început să se

construiască și sobe cu cuptor, dar hornul a rămas, servind, pe mai departe, la aerisirea și evacuarea fumului. Odaia sau camera de locuit avea pod, adică tavan, care era construit din scânduri întărite cu bârne ca elemente de susținere și rezistență. Odaia era pardosită cu pământ bătut și uns cu 'brufțuială' ce ținea de dușumea. Cu timpul casele s-au făcut altfel, s-au mărit, având tindă și două camere. „Casa cea mare” (cea mai mare încăpere) servea la primirea oaspeților cu ocazia sărbătorilor (religioase sau familiale: naștere, botez, căsătorie, moarte). Tot aici se ținea zestrea și lucrurile de preț. „Căsuța”, adică cealaltă cameră, mai mică, era folosită în continuare pentru locuit, mâncare și dormit pentru toată familia.

Odată cu îmbunătățirea stării materiale, dușumelele se pardoseau cu dulapi de scândură. Podirea caselor se făcea cu scânduri și cu elemente de rezistență numite „drăgari”, făcute din grinzi cioplite pe toate fețele. Pe acești drăgari se păstrau actele casei sau alte lucruri de valoare. Tot pe drăgari erau înșirate mănunchiuri de busuioc. Pe partea de miazănoapte a camerei era construită „grinda” dintr-o bârnă, podită pe dedesubt cu scânduri, pe care se puneau pernele și vălătucile de pânză ale gospodinei. Existența drăgarilor era impusă și de faptul că podul era folosit ca loc de depozitare, pentru uscarea știuleților de păpușoi, a cepei, a usturoiului și a altor produse. De asemenea podul casei se folosea și pentru afumatul cârnii de porc și a altor preparate. Afumarea era făcută cu scopul de a conserva carnea pentru a o putea folosi primăvara și vara la gătit când se mergea la munca câmpului. „Acoperișul” casei a fost la început din „stoguri de paie”, apoi din draniță sau șindrilă, confecționate din foi subțiri de scânduri de brad care se așezau în formă de solzi pe leăturile și căpriorii casei. Acoperișurile se făceau în „patru ape”, adică în patru pante, spre deosebire de cele germane care erau în „două pante”. În acoperiș se executau două „lucarne”, adică două ferestre pe unde ieșea

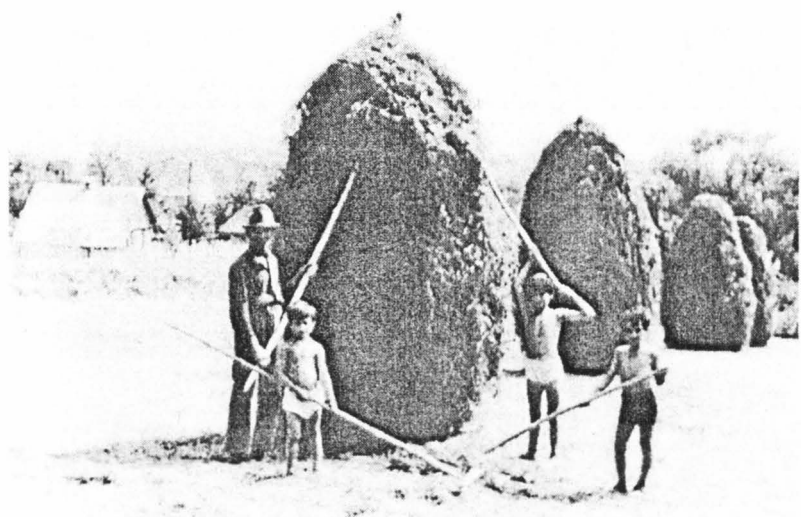
fumul din podul casei. Aceste „lucarne” se numeau „fumare”. Ele au dispărut cu timpul fiind înlocuite de hornuri care ieșeau prin acoperiș până la 50-60cm deasupra acestuia. Pereții casei se așezau și se fixau pe niște trunchiuri de copac numite „tălpi”, iar aceste tălpi erau așezate direct pe pământ sau eventual pe niște „lespezi” de piatră culese din râul Siret. Cu timpul din cauza umezelii și ca urmare a apariției cimentului, s-au turnat fundații de beton. Tot pentru a proteja pereții și tălpile casei acoperișurile se făceau cu streășină, adică o prelungire a acoperișului de circa 60-70cm față de planul casei. Tot pentru a proteja „tălpile casei” se construia pe trei laturi ale casei „prisma casei”. Aceasta inițial era mai înaltă, până aproape de fereastră iar apoi mai jos. Pe prispă, mai ales vara se stătea la sfat dar se folosea și la dormit, tot în timpul verii. Prisma a dispărut odată cu apariția fundațiilor de beton sau de piatră de râu legate cu ciment. În locul prispei a apărut „pridvorul” sau „gangul” (termen german). Casele fără pridvor sau prispă aveau o „laiță” din lemn. Sub „streășina” casei existau „drughini” adică niște grinzi subțiri, rotunde pe care se puneau la aerisit sau uscat cămășile ori zestrea sau puneau la uscat seminceri de porumb. Ușa de la intrarea în tindă prin care se intra în casă se închidea în „cleampă” formată dintr-o serie de pârghii tot din lemn care la capăt aveau o „limbă”, pe care se apăsa și se ridica o siguranță cu o înaintare în plus numit „zăvor”, făcută inițial din lemn și apoi din fier. Afară de această ușă se mai făcea o ușă în spatele casei, în partea de nord ca un refugiu în caz de pericol. În timpul construcției, în cele patru colțuri ale casei se puneau și se pun și astăzi, în găuri făcute în tălpile casei, boabe de grâu sau de sare și câte un „creițar” adică un bănuț pentru belșugul casei. De asemenea după ce se așezau „câpriorii”, adică elementele de suport ale acoperișului, în vârful lor se punea un brăduț împodobit cu panglici albe sau roșii care simbolizau fûnia vieții și ferind de „deochi”. Mobilierul se compunea dintr-o masă

din lemn, două sau trei „lăiți” adică bănci dispuse pe lângă pereții liberi, un pat din dulapi așezat pe niște „capre” din lemn, peste care se așterne un „jup” de paie de secară drept saltele și peste care se așterne un „țol” de cânepă, de buci sau de lână. La cei mai bogați, pe pereți se pun „blidare” ca suport pentru oale și tigăi. La acest mobilier se adaugă „lădoiul de zestre”. Atât casa cât și celelalte „acareturi gospodărești” erau împrejmuite cu garduri de nuiete împletite și sprijinite din loc în loc cu pari. Cele dintâi case nu aveau porți propriu-zise și nici porțițe, pentru a intra în curte, deplasai o plasă de gard ce era din nuiete iar intrarea persoanelor în curte se făcea peste „pârleaz” cu ajutorul căruia se încăleca și se descăleca gardul curții. Obiceiul se mai păstrează și azi.

„Acareturile gospodărești” se compuneau din grajdul pentru vite, așezat pe o latură a curții, de regulă pe partea de apus a curții. Acesta este continuat sau nu de grajdul pentru oi. În continuarea grajdului se amplasează ‘șura’ adică spațiul construit și acoperit, unde se asigură de intemperii hrana vitelor și unele unelte agricole. Pe latura de nord, făcând legătura între casa și șură se amplasează ‘șopronul’, care este închis doar pe trei laturi, fiind deschis spre curte și unde se depozitează de regulă lemnele tăiate pentru foc și carul sau căruța. Tot la curte este amplasată și ”poiata” pentru păsările de curte.

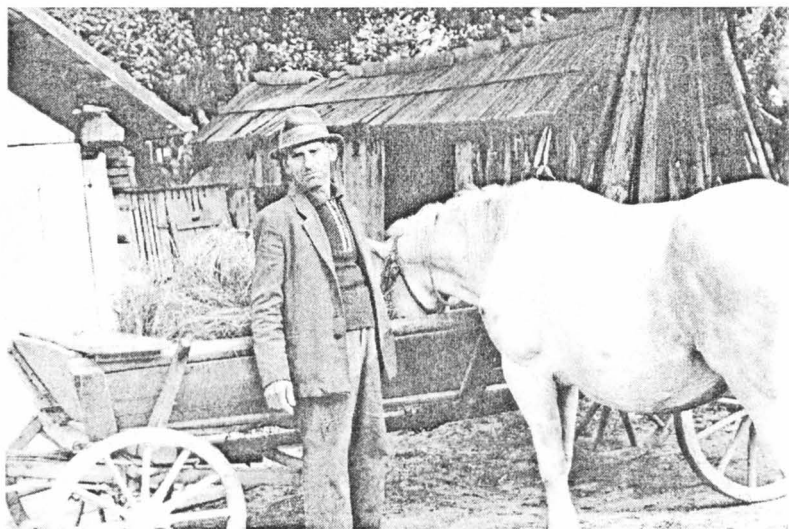
În gospodăria unui țăran de pe valea Siretului

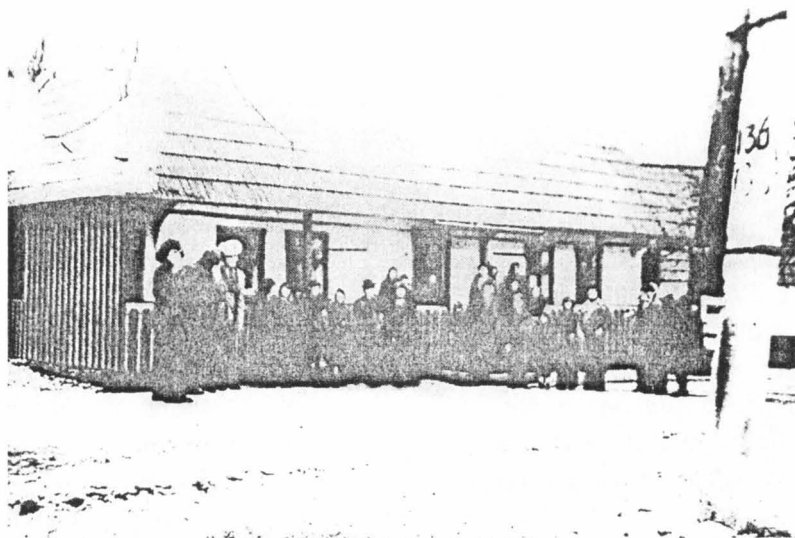
Clăditul fânului pe valea Siretului

Casă veche, 1937 - Mama, tata și bunica

În gospodăria unui țaran

Casă tradițională la Pătrăuții de Sus

Casă țărănească la Pătrăuții de Sus

Cap. 4. PORTUL TRADIȚIONAL

Portul tradițional al pătrăucenilor a fost asemănător cu al sătenilor din alte sate de pe Valea Siretului: Budeniț, Cireș, Ciudei, Ropcea, Iordănești. Suceveni sau Cupca. Piesele portului erau specifice costumului pentru bărbați și pentru femei. Ele se deosebeau potrivit cu anotimpul și cu folosința: haine pentru iarnă și haine pentru vară, haine pentru lucru sau pentru sărbători. Tinerii și copiii aveau portul asemănător cu cel al vârstnicilor.

Piesele specifice costumului bărbătesc erau: cămașa, izmenele, ițarii, bernevecii, cureaua (chimirul) de încins, cușma (căciula), pălăria și tașca de piele.

Piesele specifice costumului femeiesc erau: cămașa cu poale (cămeșoiul), ia, catrința, brâul, frânghia de încins mijlocul, pânzătura și tulpanul de acoperit capul.

Piesele comune pentru bărbați și femei erau:

- cojocul (pentru femei era și cojocul lung cu poale), pieptarul, bondița, sumanul, mantaua cu glugă (de aba).
- încălțăminte (opincile, ciubotele, papucii ghetele),
- trăistuța și traista.

a) Portul bărbătesc:

Piesele portului bărbătesc erau din aceleași materiale ca și cele ale femeilor. Cămașa de sărbătoare, înainte de a apărea bumbacul, era țesută din pânză de in, țesută în două ite, apoi din in și bumbac și în cele din urmă din bumbac simplu. Ea avea lungimea până la genunchi, cu o croială mai bogată în clini decât a

cămășii de lucru, iar puținele ornamente nu se vedeau decât pe guler. Cămașa pentru lucru, numită cămeșoi, avea o croială mai simplă și era țesută din pânză de tort. Tinerii cu vârstă de până la 16-17 ani purtau vara, în zi de lucru, cămeșoi lung trecut de genunchi, fără izmene. Când începea să le crească mustața își îmbrăcau izmenele. Prin anii 1880-1890 se mai vedeau la Pătrăuții de Sus tineri purtând numai cămeșoi lung. Cămeșile se închiotoriau la guler cu cheotori din ața albă.

O podoabă a bătrânilor cât și a tinerilor erau pletele, pe care nu le tundeau. Tinerii se lipseau de plete doar atunci când erau la oaste. Între anii 1900-1910 mulți tineri părăsesc obiceiul de a purta plete.

Pălăria de culoare neagră cu marginile îndoite în sus (pălărie cu gang), cumpărată de la negustori, era purtată de tineri și vârstnici. Aceste pălării se confecționau din păslă pe la meșteșugarii din Storojineț sau Cernăuți.

Căciula (cușma) era făcută din blană de miel lucrată de cojocari. Cușma era căptușită cu blană de ied, moale.

b) Portul femeiesc :

Portul femeilor este mai bogat în ornamente decât cel al bărbaților: în special cămașa era simplă, ușor de purtat atât în zilele de lucru cât și în cele de sărbătoare. Toate piesele portului femeiesc sunt confecționate din aceleași materiale ca și cele ale bărbaților.

Cămașa pentru zilele de lucru era confecționată din pânză de fuior, croită drept dintr-un lat de pânză, care formează staniile din față și din spate până la brâu. Avea gura tăiată rotund, dreptunghiular, ovaloid în jurul gâtului și despicată în față cât să intre capul. Gulerul este asemănător cu cel al cămășii bărbătești, dar mai cu gust. Clinii din părți erau înguști, drepte, prinși de mânecă sub braț. Cămașa avea ornamente la guler, pe staniile din față și la extremitatea de jos a mânecii. La ambele cămăși poalele

erau cusute separat din pânză mai groasă. Poalele nu aveau ornamente și nici nu era obiceiul să fie văzute de sub catrință.

Cămășile erau purtate direct pe piele în toate anotimpurile. Până înainte de primul război mondial, fetele până la vârsta de 15-16 ani, umblau vara „în poale”, adică numai în cămașă încinsă pe mijloc cu frânghia.

Catrința, purtată în toate anotimpurile este a doua piesă principală a portului femeiesc. Țesută din lână, în patru ite, într-o singură foaie dreptunghiulară, care înfășoară strâns partea trupului de la mijloc în jos, peste cămașă. Părțile din față erau brodate cu dungii (vârste) simple și în diferite culori cu distanțe mari între ele. Catrința era mărginită la ambele părți, sus și jos cu câte o dungă de culoare roșie sau verde numită „bată”. Pe sub catrință mijlocul era încins cu un brâu lat, care ținea trupul cu „talie” și-l făcea inelat. Despre o femeie cu mijlocul subțirel se spunea că-i „trasă prin inel”. Până la începutul secolului al XX-lea catrința se purta lungă până aproape de pământ, chiar și de fetele tinere.

În timpul lucrului, vara, ambele capete ale catrinței erau prinse în brâu (partea dreaptă și stânga). În alte împrejurări se prindea numai un capăt.

Ștergarul alb de învelit capul, numit „pânzătură”, iar în alte sate se mai numea și miniștergură, era țesut din in și bumbac, în mai multe ite, era purtat de femeile măritate în toate anotimpurile. După 1940, pânzătura începe să fie părăsită, la început de către nevestele tinere, apoi și de cele bătrâne. După 1945 nevestele tinere purtau tulpane (basmăli).

Dintre piesele de port comun purtate de bărbați și de femei a fost și cojocul lung cu cline și cu mânecă lungă, croit din șapte blănuri de oaie. Ajungea până la genunchi și era simplu, fără ornamente, tivit doar pe margini cu fâșii înguste de piele albă, fină. Pe părțile din față aveau aplicate fâșii de prim negru din blană de miel și se încheia până la cingătoare cu cheutori împlețiți

din șuvițe din piele albă. O altă piesă comună era pieptarul (cheptarul) cu clini, fără mâneci, purtat vara peste cămașă și în anotimpurile reci pe sub suman. Avea lungimea până la genunchi. De la brâu porneau clini ca la cojoc și tot așa se încheia. Nu avea alte ornamente decât fâșiile de prim negru de miel pe părțile pieptului. Prin anii 1920 apare la Pătrăuții de Sus pieptărașul scurt, până la brâu numit bondiță sau boandă.

Bondița a înlocuit pieptarul în zilele de lucru apoi și la sărbători. Ca și cojocul, nici pieptarul nu avea ornamente. Cu timpul s-a trecut la bondița de postav alb pe care se aplicau ornamente de găitan negru, adică fir de mătase răsucit sau ornamente cusute direct pe postav. Odată cu dispariția cojocului lung cu clini a apărut cojocul scurt, fără clini. Acesta avea lungimea până deasupra genunchilor, mânecă lungă și două buzunare. Se încheia ca și pieptarul și se purta iarna peste bondiță. Nu avea ornamente decât pe fâșiile de pe părțile din față. După 1940 acesta începe să fie împodobit cu ornamente. Acest cojoc se menține până în zilele noastre.

Sumanul, o haină de veche tradiție întâlnit prin tot spațiul românesc și la Pătrăuții de Sus a fost purtat din cele mai vechi timpuri și s-a menținut în port multă vreme. Confectionat din pănură neagră sau laie, dată la piuă se purta primăvara și toamna peste bondiță uneori și iarna peste pieptar. Era croit drept, strâns pe corp, cu doi clini în părți, răsucit în afară. Ca ornamente sumanul mai vechi nu avea decât marginile tivite cu sarad negru (împletit în cinci fire). Se încheia cu cheutori și nasturi împlețiți din șarad. Avea lungimea până deasupra genunchilor.

Mantaua cu glugă sau de aba, din pănură neagră, laie, uneori albă, s-a purtat în timpurile cu ierni geroase și la Pătrăuții de Sus, peste cojoc, la drumuri lungi. Avea croiala unui suman lung, dar fără clini, însă era destul de largă. De la încheietura gulerului îngust, pe gât, pornea al doilea guler mare de formă

pătrată, lăsată pe spate, care la nevoie era transformată în glugă. Astfel marginile glugii cât și părțile din față și mânecile, erau gărnisite cu smarald și postav colorat. Se încheia ca sumanul.

Încălțăminte pentru toate anotimpurile la Pătrăuții de Sus ca și în toate satele de pe Valea Siretului Mic a fost opinca, purtată de bărbați, femei și copii, în zilele de lucru și de sărbători. Aceasta a fost tipul opincii românești, cu marginile îngurzite, cu gurgui, confecționată din piele de vită dubită (tăbăcită) în casă, uneori și din piele de porc. Acea de porc era netăbăcită și se lăsa cu părul în afară pentru a fi mai rezistentă. Vara opincile se purtau pe piciorul înfășurat cu obiele subțiri. Pe vreme friguroasă se purtau obiele de bernevec.

Ața la opincile bărbaților era sucită din păr aspru de capră sau din păr din coama calului sau din coada calului. Ața din opincile femeilor era de lână.

Iarna, când era gerul mare, se punea în opinci, pe talpă, un strat de pănuși de porumb sau paie ca să țină cald. Femeile purtau iarna în opinci un fel de colțuni din pănură piuată albă, mai scurți sau mai lungi până la genunchi numiți ciorapi. Unii bărbați, care erau cu stare materială mai deosebită, purtau în zilele de sărbătoare bocanci (papuci). Femeile purtau sandăli (giumătăți). Acestea erau dintr-o piele mai fină decât bocancii bărbaților. După 1940, pentru bărbați au ieșit ciubotele de toval, înalte până la genunchi. Ele erau din piele de vită, erau țapene și strânse în jurul piciorului. Ca o completare a costumului național tradițional a fost trăistuța purtată în mână de femei. De asemenea, traista mai încăpătoare nu putea lipsi din nici o casă. Fata primea în zestre și un val de țesătură pentru traiste.

Podoabele, purtate la gât de neveste și fete erau mărgelile, de piatră, în diferite culori, cumpărate din târg, precum și mărgelile de lemn, colorate.

Femeile măritate purtau și salbe din monede vechi de argint.

Frații Șvabiuc, 1950: Radu, Iliuță și mezinul Nicolae

Port popular la Pătrăuți - anii 1920

**Raveca Tochiță - soția autorului
în port popular femeiesc 1975**

Doi tineri premilitari în port tradițional

**Gheorghe și Ileana Bahnean cu fiul lor Iliuță
în port popular**

**Ilie Bahnean, socrul autorului,
cel mai vechi consilier parohial**

**Gheorghe și Ileana Bahnean cu fiul lor Iliuță
în port popular**

Tineri și tinere în vreme de sărbătoare la căminul cultural

Un grup de pătrăuceni la un festival

Un grup de flăcăi prin anii 1953 - 1954

Pătrăuceni mergând cu căruța la hram în satul vecin

Trei tineri în port pătrăucean prin anii 1953

Cap. 5 INSTITUȚIILE COMUNALE

a) Școala și dascălii ei

În urma ocupării Bucovinei de către Imperiul Austriac în 1775 autoritățile austriece au dus o politică de deznaționalizare a populației băștinașe de origine românească. Unul din mijloacele folosite în acest scop a fost desființarea vechilor școli românești și transformarea lor în școli germane, unde inițial se predă în limba română, apoi în limba germană. La Pătrăuții de Sus s-a păstrat limba română în școală ca limbă de bază. Nu o dată, a fost ridicată problema construirii unei școli primare în localitate. În 1862, pătrăucenii din Pătrăuții de Sus primesc un cadou frumos – o școala primară cu o singură clasă și cu un singur învățător. Școala a fost construită lângă biserica “Sfânta Parascheva”. Deși 90 de copii erau de vârstă școlară, 50 de băieți și 40 de fete, școala o frecventau numai 40 de băieți și 20 de fete. Domnul Ilie Pițu a fost învățător mulți ani. Deseori a fost menționat de presa timpului. În anul 1908 aceeași școală avea două clase în frunte cu același profesor. Orele de religie se predau regulat în școală de către parohul bisericii “Sfânta Parascheva” – Maximilian Mitric. În anii școlari 1907-1908 și 1908-1909 la Liceul ortodox din Suceava au învățat Nistreanschi Dumitru și Gavriiloaie Constantin. În anii 1924-1925, la școala din cătunul Fundoaia, lucrau învățătorii Danilescu Silvestru și Besplitnei Victoria, iar la școala din deal, Gherman Vasile, Scripa Maria și Iliuc Vasile, care era poreclit ‘Hechea’- un om cu o disciplină de fier. Tot în aceeași perioadă

Vasile Iliuc a fost ajutat de soția sa, Magdalena și învățătoarea Maria Holovati. Vasile Iliuc a fost director între anii 1920-1940.

În anii 1924-1925 ambele școli cu șapte clase aveau deja 160 de elevi. După 1918, când Bucovina s-a alipit la țara mamă, învățământul primar a căpătat o mare dezvoltare. Astfel, în această perioadă, apare în cătunele Leorda și Crăcana o școală primară cu 50 de elevi. Până în 1920, director la Școala numărul 2 din Deal a fost Vasile Gherman. Între anii 1940-1944, director la Școala numărul 2 din Deal a fost Gheorghe Babii, sublocotenent în rezervă, care era ajutat de învățătorii Diaconescu Elena și Ramiro Dascăl. La Școala numărul 1 din cătunul Fundoiaia director a fost Vasile Pîslaru. În cătunele Leorda și Crăcana la școală director a fost sublocotenentul în rezervă Vasile Talpariu. Toți acești pedagogi au fost și mari patrioți fiind legați de satul natal. Acești patrioți erau susținuți de preoții satului care au fost Maximilian Mitric și Ioan Iliuț. Sistematic, ei au organizat pentru tineretul satului, colinde, urături, cântece populare, la sărbătorile creștinești sau cu diferite alte ocazii. Datorită acestor activități s-a conservat folclorul românesc în sat. Din păcate, toți acești pedagogi, au părăsit satul și școala refugiindu-se în România de teama hoardelor bolșevice. În aprilie 1944, tot din cauza războiului, satul a fost evacuat spre Carapciu și Iordănești, iar la întoarcere școlile nu mai aveau cărți și nici rechizite. Regimul sovietic de ocupație a impus în școală introducerea așa-zisei limbi moldovenești. Din fericire, în școală a venit un grup de profesori în frunte cu Vasile Levițchi originar din Carapciu. Alături de acesta a fost soția sa Tatiana și soacra sa, doamna Vera Andronic, originară din Basarabia și soții Vasile și Ana Bodnariuc. Vasile era originar din Concești, raionul Hliboca, iar soacra sa, Parascovia Cristacovici era originară din Câmpulung Moldovenesc. De asemenea, a venit învățător și Ilie Mihai, originar din satul Horbova, raionul Herța. Toată această pleiadă de profesori a renăscut învățământul din sat. În perioada 1946-1949 cifra record a fost de 136 elevi în ambele

școli, cea primară și cea secundară. Între anii 1948-1950 acești bravi învățători au dus o acțiune de alfabetizare a acelor săteni care nu știau să scrie. În sat exista o școală de 7 ani în partea de sus a satului iar în partea de vale o școală de 4 clase precum și o școală începătoare primară în cătunul Leorda. În anul școlar 1973-1974 învățau peste 370 de elevi. Un rol important la ridicarea învățământului în sat l-a jucat Școala medie nr.2 unde director a fost Lazăr Huțuleac (1964-1969), originar din satul Concești care a pregătit în acel timp peste 150 de absolvenți, mulți dintre ei devenind oameni remarcabili, precum Constantin Bahnean, colaborator la Institutul 'M.Lomonosov' din cadrul Academiei din Moscova, Constantin Cuciurean, inspector județean în Basarabia, Toderică Nicorici, colonel medic militar, Dumitru Haraga colonel de artilerie, Nicolae Guga, director la un liceu agricol din Basarabia, precum și mulți alții devenind profesori, preoți, ofițeri, avocați, agricultori și alte meserii. Aceste școli au în majoritatea lor învățători din sat precum: Ștefania Brodowski, Constantin Măriuț, Eugenia Burla, Elena Pintescu, Mariana Chisăliță, Mircea Fedurean, Constantin Cutaș, Domnica Guga, Elena Socolovschi, Maria Chița, Maria Guga, Ion Grijineu, Tatiana Buta, Elena Dabâca, Constantin Soroccean și Elena Fedurean. Școala numărul 2 a avut ca directori pe următorii profesori: Ilie Pițu (1868-1908), Gherman Vasile (1908-1920), Vasile Iliuc (1920-1940), Gherghe Babii (1940-1944), Andronic Vera (1944-1948), Levitchi Vasile (1948-1954), Vâgovschi Vasile (1955-1959), Bodnariuc Vasile (1959-1964, 1969-1987), Guțuleac Lazăr (1964-1969), Rusu Galina (1967-1992), Măriuț Constantin (1992-2007). Din 2007 director al școlii se afla Măriuț Zenaida. Școala nr. 1 din Fundoaia în perioada românească a fost condusă de domnul Dobjanschi, iar după război (1944-1947) de doamna Nădejda Iacobeț, iar după 1947 până în prezent director al școlii este domnul Ioan Strileț.

b) Biserica „Sfânta Parascheva” și preoții care au slujit-o

Conform datelor istorice, la poalele Carpaților bucovineni, la întretăierea dintre satele Igești și Pătrăuți se află un cătun numit Zamca. Acest cătun este piatra de temelie a satului Igești. Cătunul se afla pe un platou mai ridicat. Legenda spune că aici ar fi existat cândva o mănăstire distrusă mai târziu de tătari. Igeștiul fiind mai vechi iar pătrăucenii neavând biserică, mergeau să se închine la mănăstirea Zamca. Mai târziu, la Pătrăuții de Jos, se construiește o biserică. După desprinderea Pătrăuților de Sus de cel de Jos se construiește o biserică din lemn alături de școală, care a ars în 1898. În anul 1900 se începe construcția noii biserici din piatră care se încheie în 1909. Biserica a fost botezată 'Sfânta Parascheva' iar la sfințire a participat mitropolitul Vladimir de Repta. Ctitor al acestei biserici a fost parohul Ioan Zavadowschi originar din Crasna (n 1830). A răposat la 9 iunie 1904 în vârstă de 74 de ani. Cantor a fost Istratie Gherman, originar din Crăsnicioara Nouă. A slujt 40 de ani la această parohie. După moartea acestui slujitor al lui Dumnezeu, paroh devine Maximilian Mitric, tot originar din Crasna, care după 16 ani de parohie, se stinge la 21 august 1920 în vârstă de 54 de ani. Parohii Zavadowschi și Maximilian Mitric au fost înmormântați în curtea bisericii; sub piatra funerară a lui Maximilian Mitric se află și osemintele fiicei sale Cornelia și prezbiterul Jencean, decedat la 21 septembrie 1918 în vârstă de 21 ani.

Satul îi datorează mult preotului Maximilian Mitric, mai ales pe tărâmul culturii și învățământului unde s-a remarcat ca un animator al luptei pentru dezvoltarea învățământului primar și secundar românesc din sat. În cei 16 ani el a lăsat o urmă de neșters.

Biserica din localitate nu putea rămâne fără păstor și, peste un an (1921), a urmat Ioan Iliuț, originar din Crasna (n. 1879), cavalier al Ordinului Coroana României, ajutat tot de cantorul

Istratie Gherman. Acest paroh a depus mari eforturi pentru sprijinirea așezămintelor bisericești și culturale din sat. A fost un continuator al mișcării arcășești 'Tudor Vladimirescu' din sat începută de predecesorii săi și a înființat biblioteca satească 'Petru Rareș'. Preotul Ioan Iliuț, alături de directorul școlii Vasile Iliuc a ridicat mult valoarea religioasă și culturală a satului. În 1944 parohul Ioan Iliuț împreună cu familia a plecat în România. După război, pe vremea sistemului sovietic, paroh în sat devine Vladimir Chișcă (1944-1949). Pe urmă a fost transferat în Trancarpatia. Preotul Petru Soroceanu vine în sat în 1948. S-a aflat în slujba bisericii 32 de ani slujind-o cu sfințenie, deși a fost supus unor mari represalii. Era originar din Basarabia. A fost iubit de săteni fiindcă întotdeauna i-a îndemnat să nu-și piardă credința în Dumnezeu chiar și atunci când s-au aflat în pericol de a fi deportați. Din cauza condițiilor impuse de administrație preotul Petru Soroceanu, tată a patru copii, din care doi se află deja în rândul dreptilor, a dus o viață foarte grea, douăzeci de ani a locuit în 'troparne' care însemnă căsuța bisericii care avea o cameră și o tindă. Apoi și-a cumpărat o căsuță nu prea durabilă cu două camere. A decedat în 1980 după o boală grea. A rămas în memoria sătenilor ca un martir care a dus o luptă cu sistemul comunist sovietic.

În 1980 paroh devine Gheorghe Zmoșu, originar din Pătrăuții de Jos. A păstorit până în 1988. Parohul Gheorghe Zmoșu a fost o personalitate, prudent în sfat, drept la judecată, modest în purtare, săritor la nevoie și curajos în apărarea celor necăjiți. În perioada 1988-1998 vine ca preot Vasile Covaleciuc originar din Oprișeni, absolvent al seminarului teologic din Odessa, *actualmente protopop al raionului*. A reconstruit cu ajutorul enoriașilor biserica cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril din cătunul Leorda. A ridicat mănăstirea de maici 'Maicile Mironosițe'.

În 1998 vine ca preot în sat Dumitru Gavriloaie, fiu al satului.

În 2006 vine ca preot paroh Constantin Micailu originar din satul Crănsișoara Nouă care-și desfășoară activitatea până în prezent.

Noua casă parohială care se află în curtea bisericii a fost construită din cărămidă.

În anul 2007 în cătunul Fundoaia al satului Pătrăuți de Sus se începe construcția unei noi biserici numită "Sfântul Nicolae". Biserica e deja construită și acoperită. Paroh și inițiator este Pr. Gheorghe Pătrăucean, absolvent al Seminarului Teologic de la Neamț. E laudabil că acest cătun Fundoia cu vreo 350 de familii ridică o așa mare și frumoasă biserică, în decursul a doi ani fiind și acoperită.

c) **Primăria și unii primari**

După anexarea Bucovinei la Imperiul Habsburgic, satul Pătrăuții de Sus, după despărțirea Pătrăuților, era condus de un primar care, de obicei, era român. Nu era nevoie să știe carte, ci era destul să fie un bun gospodar. Purta tot timpul ștampila cu el în chimir (curea) și semna, când era cazul, făcând-o prin punerea „dejetului”. I se mai spunea și vornic. El era ajutat de secretarul primăriei care trebuia să fie numaidecât știutor de carte. Tot secretarul ținea evidența documentelor și răspundea în scris de instrucțiunile primite. Primaria primea și ea de la forurile superioare instrucțiuni privind măsurile ce trebuiau luate pentru bunul mers al comunei. Din povestirile unor bătrâni am aflat că, unii primari, au avut priință pentru săteni, având chiar uneori curajul să înfrunte autoritățile de stat dacă acestea au încercat să ia măsuri în paguba românilor din sat. Printre aceștia îi putem menționa pe Gheorghe Chisăliță și pe Maței Gavriloaie, pe

timpul ocupației habsburgice, sau pe Adolf Sumlanschi și Ilie Petric, pe timpul regimului de represiune stalinist, care s-au opus de multe ori regimului de a fi deportați oameni nevinovați.

Primul primar al satului Pătrăuții de Sus a fost Gheorghe Chisăliță. La început el a fost primar pe ambele sate, pe urmă a rămas, după despărțirea satelor, primar numai pe Pătrăuții de Sus. A fost un om capabil. Predecesorul său a fost Maței Gavrioloaie pe timpul căruia a fost ridicată biserica Sfânta Parascheva.

Dumitru Vască a fost un fiu de mari gospodari (n. 1889) și a fost primar între anii 1934-1940 a fost un om apropiat de oameni. Odată cu anexarea Bucovinei de către sovietici și, respectiv, a satului nostru, a fost deportat în gulagurile siberiene pe 8 ani. Aceasta s-a întâmplat la 21.07.1940. A decedat de inimă la 28.02.1942 în orașul Irbit Severolag (Rusia).

Dumitru Morari gospodar de frunte al satului, a fost primar în perioada 1941-1944. A fost un om în stare de fapte bune în folosul satului, arătându-se a fi gospodar vrednic.

Printre oamenii de omenie care au fost puși ca primari de puterea sovietică trebuie să-i apreciem pe:

- Adolf Șumlanschi, polonez de origine, care a fost pus primar după 1944 de către sovietici și s-a opus în limita posibilităților deportărilor afirmând că în sat toți sătenii sunt săraci.

- Ilie Petriuc, un om de omenie, care de asemenea s-a opus în acțiunile de deportare a familiilor mai înstărite.

După război primăria a fost condusă de următorii primari: Gheorghe Mesenciuc, Adolf Șumlanschi, Ilie Petriuc, Traian Ursulean, Ichim Bârsan, Florea Bârsan, Teodor Nichiforescu, Constantin Petriuc, Dumitru Gordiciuc, Vladimir Bodnariuc și *Vladimir Chișca (în serviciu)*.

Vasile Levițchi –
directorul școlii Nr. 2 (1947-1952)

Tatiana Levițchi, 1949

Vasile Bodnariuc –
un veteran al învățământului

Profesoara Ana Bodnariuc,
soția lui Vasile Bodnariuc

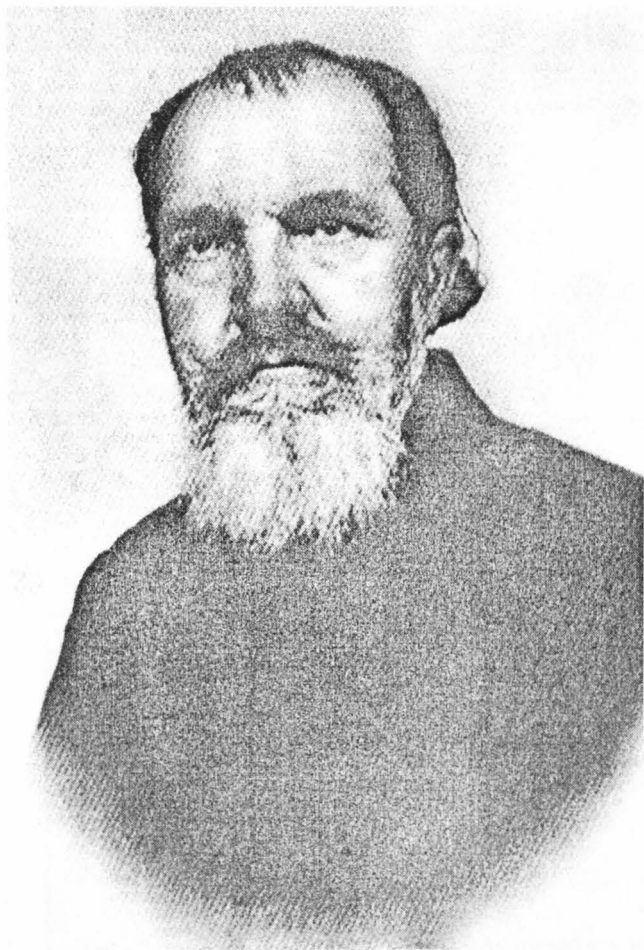
Parascovia Critacovici - profesoară de lb. germană

Școala Nr.1 din Pătrăuții de Sus

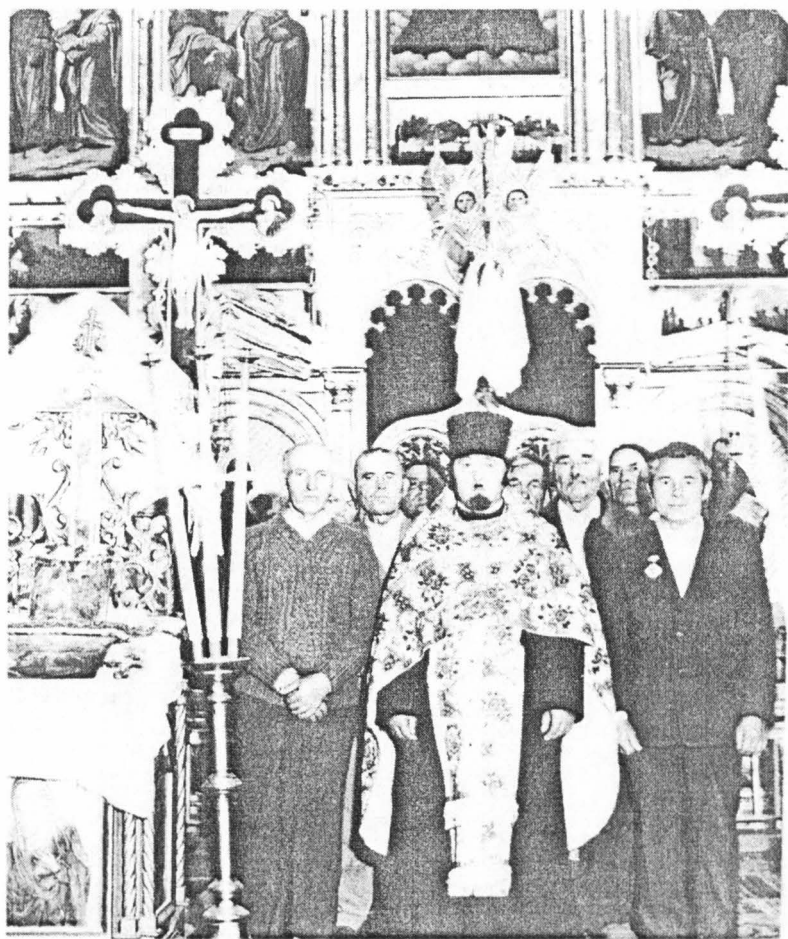
Școala Nr.2 din Pătrăuții de Sus

Preotul Ioan Iliuț, ultimul preot înainte de 1944

Preotul Petru Soroceanu, 32 de ani de parohie

Preotul Gheorghe Zmoșu 1980-1988

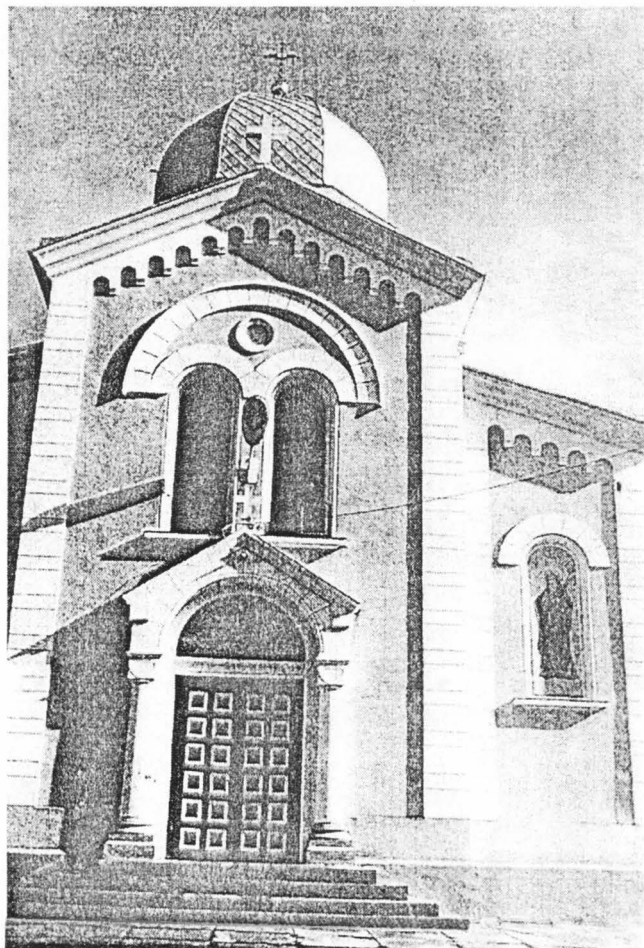
Preotul Gheorghe Zmoșu cu prezviteria

Preotul Vasile Covalciuc 1988-1998

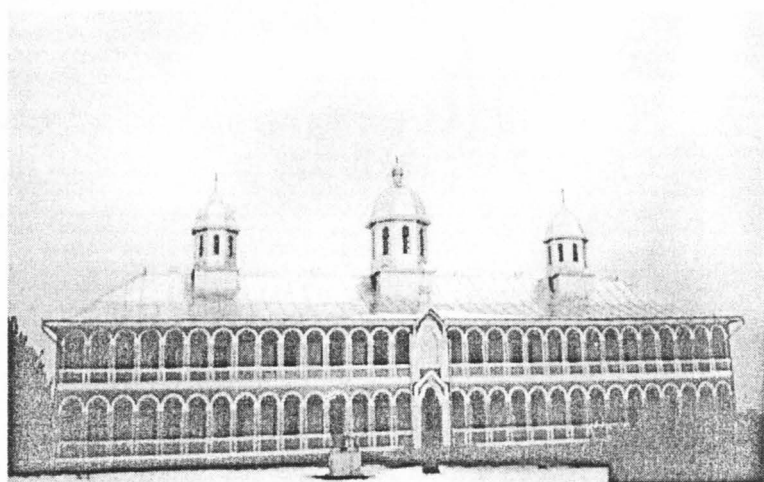
Sfântirea bisericii "Arh. Mihail și Gavril"
Preotul Vasile Covalciuc la biserica "Arh. Mihail și Gavril"
din cătunul Leorda a satului Pătrăuți de Sus

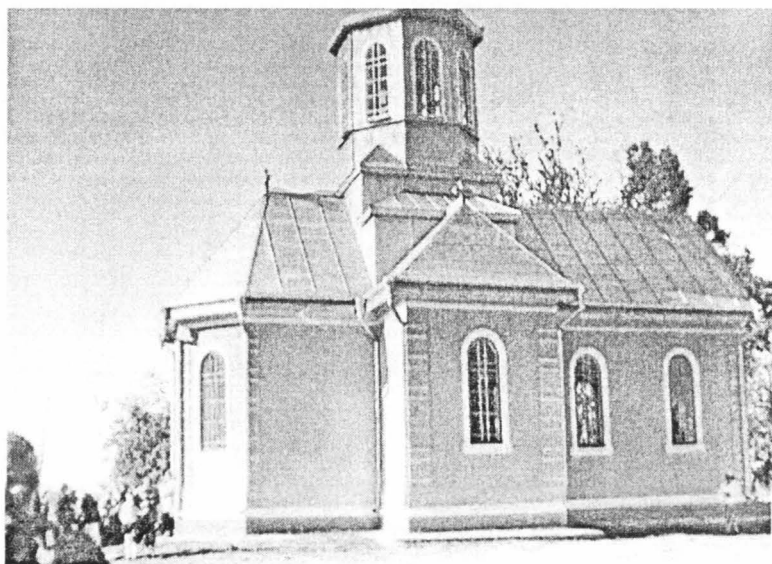
Biserica Sf. Parascheva

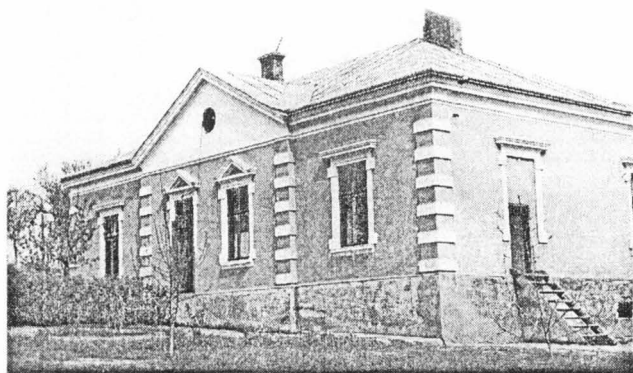
Biserica catolica din Pătrăuții de Sus

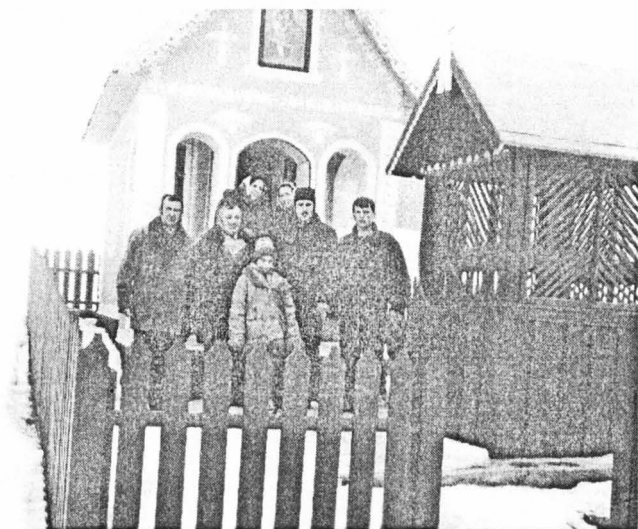
Mănăstirea Maicile Mironosițe din cătunul Leorda

Biserica "Arhanghelii Mihail și Gavril" din cătunul Leorda

Casa parohială

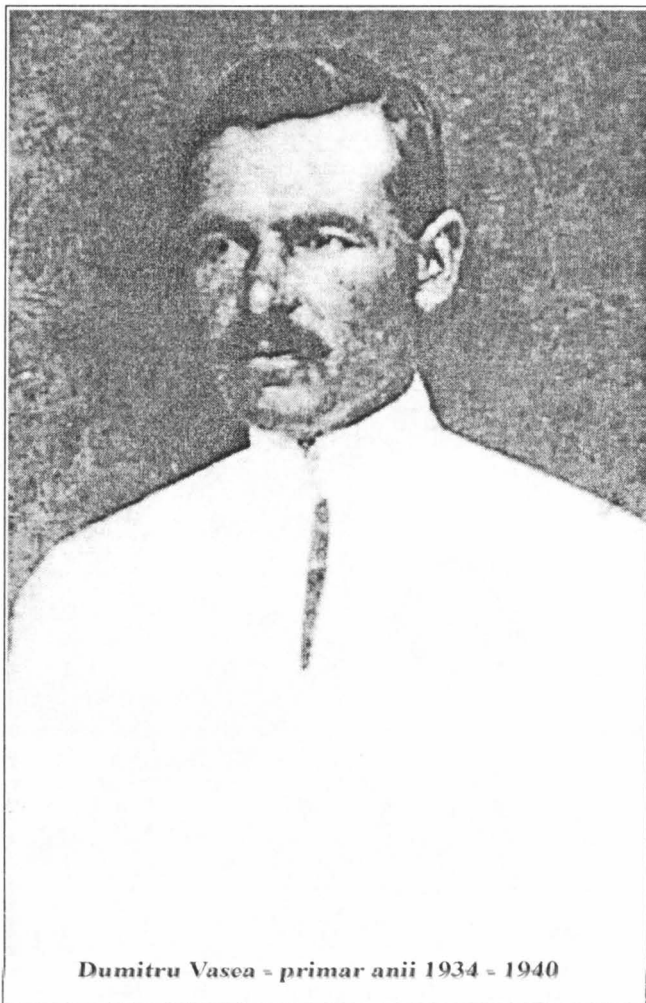

„Sărbătoarea Iordanului” la Pătrăuții de Sus

**Dumitru Morari - primar (1940 - 1944)
cu soția și copiii**

Dumitru Vasca - primar anii 1934 - 1940

Cap. 6. POPULAȚIA SATULUI ȘI LOCUITORII DE ALTE NAȚIONALITĂȚI

Ținutul din bazinul hidrografic al Siretului a fost locuit din cele mai vechi timpuri de triburile dacilor liberi (costobocii, carpii). Aceștia aveau o viață social economică relativ avansată în raport cu alte neamuri din aceeași perioadă. Aceasta se datorează faptului că teritoriul de la poalele Carpaților Răsăriteni, cu terenuri agricole fertile, cu ape curgătoare, cu pășuni mănoase, favorabile creșterii animalelor au creat condiții naturale pentru apariția, formarea și dezvoltarea de comunități umane. Vorbind de originea și creșterea numerică a populației satului Pătrăuți pe Siret din punct de vedere genealogic se presupune că la început aici s-a așezat o familie sau câteva zeci de familii libere constituind vatra satului. Oamenii bătrâni din Pătrăuți spun că 'Săliștea' ar fi vatra satului Pătrăuții de Jos iar 'Arșița' ar fi vatra satului din Pătrăuții de Sus.

Având condițiile prielnice (apă, pășuni, pământ arabil mănos și păduri) casele și populația au început să crească simțitor.

Cele mai vechi date referitoare la populația comunei Pătrăuți le avem din anul 1774, după explicația istoricului Daniel Verenca, care relatează că în satele Pătrăuții de Jos și de Sus existau :

- în 1774 – de tot 67 familii,
- în 1776 – de tot 70 familii,
- în 1779 – de tot 110 familii,
- în 1780 – de tot 118 familii,
- în 1790 – de tot 124 familii.

În anul 1810 existau în Pătrăuți după naționalități:

români	- 627 oameni.
ucraineni	- 133 oameni.
evrei	- 103 oameni.
nemți	- 80 oameni.
polonezi	- 135 oameni.
meseriași	- 21 oameni.
târgoveți	- 27 oameni.

Aceasta se are în total pe întregul Pătrăuți pe Siret. În anul 1893 în satul Pătrăuți pe Siret trăiau deja 300 de familii cu 1009 suflete din care 485 erau femei.

a) români

În satul Pătrăuții de Sus, în toate timpurile, majoritatea covârșitoare a populației o constituia românii. Prin anii 1998 frecvența numelor de familie o constituiau:

Pițul	- 37 suflete;
Burla	- 23 suflete;
Cuciurean	- 10 suflete;
Ursulean	- 31 suflete;
Popescu	- 20 suflete;
Nica	- 8 suflete;
Tochiță	- 16 suflete;
Buta	- 12 suflete.

La ora actuală în Pătrăuții de Sus predomină următoarele nume de familie: Burla, Pițu, Ursulean, Guga, Cuciurean, Tochiță, Vască, Monica, Gherman, Popescu, Gâțu, Fedurean, Costinean, Bahnean, Chisăliță, Buta, Chița, Ardelean, Sauciuc, Socolovschi, Bârsan, Pascari, Gavriloae, Bobeștean, Haraga, Opaiț, Faliboga, Grănicean, Grigorovici, Chișca, Schipor, Valaș, Andrabuleac, Frătăucean, Druciuc, Ursul etc.

Din prenumele masculine au frecvența: Ioan, Ilie, Vasile, Constantin, Gheorghe, Grigorie, Toader, Dumitru, Petre, Nicolai, Valerian, Victor, Mihai, Arcadie, Aurel, Andrei, Dragoș, Alexandru, Radu, Ștefan, Traian, Mircea, Lazăr, Florea. Mai sunt și prenume cu caracter mai contemporan : Sorin, Dorin, Ciprian, Cezar, Cornel, Florin, Marin, Dorel, Viorel, Octavian, Severin.

Sunt pe cale de dispariție prenume vechi bătrânești ca: Istratie, Manoli, Zaharie, Mihalache, Silvestru, Simion, Samson, Nichifor.

Tot la Pătrăuții de Sus prenumele feminine au o frecvență de predominare: Elena sau Ileana, Maria, Domnica, Floarea, Aurica, Viorica, Ecaterina, Ana, Raveca, Silvia, Veronica, Parascheva, Olga, Eleonora, Victoria. Mai există prenume cu caracter slavon: Liudmila, Larisa, Tatiana, Aliona, Svetlana, Valentina, Ala, Oxana, Tamara. Mai puțin există vechile prenume, să zicem ‚bătrânești’ ca: Profira, Casandra, Zamfira, Grafina, Aglaia, Leontina, Zinovia, Trandafira, Margalina, Rachira, Octavia, Saveta, Anisâia, Anghelina. Și la prenumele femine tot mai des întâlnim prenume cu caracter mai contemporan: Mariana, Dorina, Doina, Cristina, Anghelica, Corina, Alina, Margareta, Georgeta, Adela, Ionela, Violeta, Liliana, Adriana.

În preajma celui de-al doilea război mondial (1940) în Pătrăuții de Sus existau 590 de familii (1884 suflete). În vremea războiului nu s-a făcut recensământul. În perioada sovietică s-au efectuat recensăminte unionale în anii 1959, 1970, 1979 și în anul 1989 pe data de 12 ianuarie.

La 15 ianuarie 1959 în Pătrăuții de Sus trăiau 2852 de locuitori din care 1413 femei. Densitatea era de 97 pe km pătrat. Peste patru ani, în 1963 în localitate erau 2974 suflete: bărbați – 1360, femei – 1624 suflete. La 1 ianuarie 1997 în comuna Pătrăuții de Sus populația era de 3669 suflete, din care: femei – 1297, bărbați – 1390.

b) ucrainenii

După cum relatează arhivistul și publicistul Simion Reli, care era din Pătrăuții de Sus, ucrainenii au venit în Țara Fagilor din motive de ordin social. Ei au venit din țările vecine unde duceau un trai mai greu. În Bucovina, ei au venit mai ales de peste Ceremuș-din Galiția. În Polonia și Rusia ei erau clăcași boierești, făcând câte 150 de zile pe an.

Aici, în Moldova îi aștepta un trai mai ușor, mai omenesc. Sufixul familiilor rutene era: -cjuk, -juk, -eak, -encu, -enco.

În Pătrăuții de Sus, ei au fost aduși de boierul A. Brodowski, mai ales în cătunul Leurda iar mai apoi de succesorul său, boierul Iuhan Hubich. Mai târziu au venit și în cătunul Mocreț. În Pătrăuții de Sus familiile ucrainiene predomină în felul următor: Cozac, Polivei, Zapanariuc, Petriuc, Gheorghiciuc, Panchevici, Sernavski, Grabiuc, Volari, Gordiciuc, Lucașciuc.

În 1966 existau în sat 62 de suflete.

c) polonezii

Polonezii existau în Bucovina încă de când Bucovina făcea parte din Statul Moldovenesc. În 1848, în Bucovina existau deja 500 de polonezi. În 1890 erau 27.000, iar în 1925 - 34.000. Colonizarea masivă s-a făcut cu polonezi după ce Bucovina a trecut sub guvernarea Galiției.

În 1892, primar al Cernăuțiului era Rachanowski, de origine poloneză care a contribuit mult la migrația polonezilor din Galiția în Bucovina. Majoritatea erau funcționari de stat fiindcă cunoșteau bine germana și ruteana. Tot atunci s-au deschis școli cu predare în limba poloneză în Bucovina. Atunci când Bucovina a fost la un loc cu Galiția a înrăurit mult și catolicismul în Bucovina. În Pătrăuții de Sus trăiesc în prezent 35 de polonezi.

Există în sat și biserică catolică. Cele mai frecvente sunt familiile: Brodowschi, Knapic, Garnic, Lujețkhi, Sumlanski. Ei trăiesc în cătunul Mocreț. Tot polonezii au înființat satul Panca.

d) germanii

Odată cu încorporarea în imperiul austriac a părții de nord a Moldovei- Bucovina de Nord, în viața social-economică, în satele de pe Valea Siretului au intervenit unele schimbări. Are loc colonizarea germanilor, înființarea fabricilor, construirea liniei ferate. La sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea se colonizează mulți germani, aduși în special din Boemia ca meseriași sau mari proprietari de pământ.

Până la al doilea război mondial au trăit și la Pătrăuții de Sus câteva familii de germani. Astfel familiile Frantz și Rudolf Hudl -erau fierari, Iohan Hubich- proprietar de pământ. După 1940 toate familiile germane au plecat în Germania. Singura familie care a mai rămas a fost familia Bendas Maier Ghofer.

e) evreii

După 1900 au continuat să sosească la Pătrăuții de Sus, evrei care si-au găsit cu ușurință rostul. Nu s-au prea legat de vreo meserie. Toți trăgeau mai mult spre comerț, unii cu prăvălii ori cărciumi, alții cu depozite de cherestea. Aveau următoarele familii: Avrum Gotismann - morar, Avrum Leizer - gaterist, Iosif Dughi, Mozesch Rapoport, Aron Sruli, David Faibish – dulgheri sau prăvăliași, Iosif Leiba, Itich Mendel, Duvit Peret – cărciumari, Van Veniamin Drucman -- proprietar de fabrică de cherestea, Aron Drukker - medic. Toți aceștia, ca urmare a deportărilor și emigrărilor nu mai sunt în sat. Deși până la război existau vreo 35-40 familii de evrei în prezent nu mai există niciuna.

f) țiganii

Țiganii au venit la Pătrăuții de Sus până la sfârșitul sec. al XIX –lea. La Pătrăuții de Sus ei s-au așezat mai mult pe coastele pâraielor: Dușa, Gherbas sau Trestineț. Primii țigani la Pătrăuții de Sus au fost Bogdan și Bogdaniuc. După cum mi-a povestit bătrânul țigan Ionică Bogdaniuc, țiganii au venit la noi din zona Rădăuților. Fiul său, Ionică al lui Tănase Bogdaniuc, a fost un bun lăutar. Dar cel mai bun a fost lăutarul Florea al lui Nicuță Buraciuc, un țigan iscusit la vioară. Țiganii cei bătrâni erau și meseriași, făceau coveți, căușe, linguri, unii fiind și lăutari. Țiganii care s-au așezat cu traiul în sat s-au românizat și au trecut la religia ortodoxă.

Dacă în 1874 în Pătrăuți pe Siret existau două familii de țigani, în 1930 la Pătrăuții de Sus trăiau 10 familii de țigani. În prezent la Pătrăuții de Sus trăiesc 140 de țigani și toți se consideră români și sunt de religie ortodoxă.

Cele mai răspândite familii sunt: Bogdan, Bogdaniuc, Buraciuc, Cilimoc, Lăcătuș, Marcu, Crăciun, Luț, Breaza, Motoc, Budiciuc, Postecă și Grumeza.

Cap. 7. **ACTIVITATEA CULTURAL - SPORTIVĂ**

În primul deceniu al secolului XX, mai precis în 1905, s-a înființat organizația 'Arcașul' care își propunea să-i unească pe tinerii săteni, educându-i să fie mândri că sunt români.

Prin 'Arcașii', țăranii falnici ai Bucovinei și-au păstrat neatinsse comorile de grai, de port, de obiceiuri și de gând românesc.

Intelectualitatea satului Pătrăuții de Sus a organizat și dezvoltat o viață culturală bogată în această comunitate. S-au străduit să cultive cu mândrie limba română și datinile strămoșești, opunându-se astfel acțiunii de deznaționalizare. Steagul societății era tricolorul. Era mândria arcașilor să poarte costumul național. Prin societate se cultiva și dezvoltarea fizică prin gimnastică și atletism, precum și dezvoltarea culturală a membrilor săi. De asemenea se organizau manifestări muzicale, declamatorii și teatrale. Societatea 'Arcașul' a organizat coruri și formații instrumentale, a înființat săli de lectură și biblioteca populară. Societatea 'Arcașul' din Pătrăuții de Sus se numea Tudor Vladimirescu iar cabinetul de lectură se numea 'Înfrățirea'. Biblioteca sa 'Petru Rareș' avea un fond de 800 de cărți. Promotorii societății arcășești 'Tudor Vladimirescu' au fost preoții Maximilian Mitric și Ioan Iliuț, profesorii Vasile Gherman și Ilie Iliuc, învățătorii Elena Diaconescu, Maria Holovatii, Elena Guriuc, Vasile Pâslaru și Gheorghe Babii. La Pătrăuții de Sus a fost organizat un grup de dans și un grup coral. Exista de asemenea și un cor școlar.

În 1904, societatea 'Arcașul' - 'Tudor Vladimirescu' din satul nostru participă la marele congres al arcașilor de la Cernăuți

unde au obținut locul III pe întreaga Bucovină. Ei erau conduși de preotul Ioan Zavodowschi și de profesorul Vasile Iliuc conducător pe atunci a grupului de dans precum și de Petre Tochiță, bunicul autorului, care era pe atunci căpitan la arcași. Feciorul lui Petru Tochiță, Grigore, tatăl autorului, care a preluat ștafeta de la tatăl său, fiind și el căpitan la aceiași arcași. Ei au organizat diferite manifestări culturale chiar și în afara satului, respectiv la un festival de la Bucșoaia din fostul județ Câmpulung, precum și la București, având un grup de dansatori, un grup de arcași călăreți, soliști vocali și un taraf condus de lăutarul Florea al lui Nicuță Buraciuc.

Printre arcașii de atunci, din 1933, putem menționa pe Petre Iuga, Ilie Grigorovici, Mihalache Pițu, zis și a Cupceanului, Andrei Babiuc, Ion Pițul, Ion Bijica, zis 'Nică a Bozoaei'. Ei s-au evidențiat fiind la înălțime printre primele colective arcășești. În perioada 1942-1943 formația de artiști amatori extrașcolari a evoluat la Cernăuți cu dansurile 'Sârba', 'Coasa', 'Hora' și alte dansuri specifice românești din sat. Printre artiștii de atunci menționăm pe Arcadie Pițu, Gheorghe Vască, Ileana Haraga, Maria Nicuța, Gheorghe Ungureanu și alții.

La Cernăuți ei s-au clasat pe primele locuri între formațiile extrașcolare și erau conduși de învățători entuziaști din sat precum Gheorghe Babi, Ramiro Dascăl și Elena Diaconescu.

Arcășia 'Tudor Vladimirescu' a primit cărți și broșuri de la Mitropolia Bucovinei prin intermediul preotului Maximilian Mitric și Ioan Iliuț precum și ziare de la personalități ale vieții culturale cernăuțene, ca exemplu Ioan Ștefaneli, Simion Florea Marian, preot Simion Reli, profesor la Institutul Teologic din Cernăuți, fiind originar din satul nostru.

Biblioteca 'Petru Rareș' a primit numeroase ajutoare materiale în cărți de la 'Glasul Bucovinei', 'Foaia Poporului', 'Tribuna' și 'Apărătorii Sănătății'.

La finele anilor treizeci, învățătorul și directorul școlii Ilie

Iliuc, înființează în sat un cămin cultural care se află azi în curtea școlii. În anul 1905, poetul bucovinean Vasile Gherasim scrie imnul 'Arcașii' :

Sus țineți steagul bravilor arcași
Primit de la străbuni pentru urmași.
E steagul înfrățirii și-al iubirii...
Fiți voi urmașii lui Ștefan cel Mare
Și-a lui Mircea cel Bătrân și Tare.
Și-ai bravului Mihai, ce ne-a unit...
Păstrați a noastră fire, grai și lege.
Și-l ocrotiți pe-acel ce le-nțelege!
În cartea vremii-i scris cu slove mari
Că fi-vom printre acele neamuri tari
Să sune-al nostru glas ca o chemare,
La muncă între largele hotare.
Din munți la mare.

Arcașii purtau brâie tricolor cu fluturi, pe cap pălării cu pene de curcan, în rest portul țărănesc de sărbătoare, cămăși albe, bondițe simple din piele de oaie iar în picioare bocanci negri. Iubitoare de trecut, 'arcașiile' și-au păstrat toată comoara de datini și port iar comandantii lor au purtat titlul vechilor arcași de pe vremea lui Ștefan cel Mare.

Cât privește viața sportivă, aceasta a fost bogată în sat. În afara jocului duminical denumit 'mingiuța', cu o minge confecționată din păr de vacă, se mai practicau și alte jocuri cum ar fi 'trânta frățească', 'trânta ciobănească', 'țurca' sau 'capra'. Unul din jocurile cu mingea era un fel de oină numită în glumă 'de-a scroafa'.

După cel de-al Doilea Război Mondial și ocuparea Bucovinei de către Uniunea Sovietică, ca urmare a acțiunilor duse de autoritățile sovietice de deportare, de colectivizare forțată și de 'deschiaburire', activitatea culturală și sportivă a fost mult redusă.

După 1947 tradițiile culturale și sportive au fost

reînnodate Căminul cultural din curtea școlii, reînființat în 1947, a constituit cu o sporită aderență a sătenilor de toate vârstele, fie ca participanți, fie ca admiratori și spectatori.

Sub egida Căminului Cultural, în perioada vacanțelor de vară, în curtea școlii, pe scena căminului, împodobită cu scoarțe românești, se prezentau spectacole de cor, de dans și teatru cu caracter social-istoric. Inițiatorii și organizatorii acestor spectacole au fost : directorul școlii secundare Vasile Levițchi, regretatul poet care nu mai este printre noi, de asemenea, profesorul Vasile Bodnariuc, originar din Corcești și șeful Căminului Cultural - Traian Ursuleanu. În perioada 1948-1955 activitatea în cadrul Căminului Cultural, mai ales spectacolele de teatru, au beneficiat de elanul însuflețit al unei pleiade de elevi și absolvenți, cum ar fi Dragoș Burla, Gheorghe Roșca, Aneta Balan, Gheorghe Chisăliță, Ileana Bândiu, Odorica Gherman, Gheorghe Tărâță, Gheorghina Burla, și mulți alții. Astfel, au fost puse în scenă piese precum 'Păcală', 'Soacra cu trei nurori', sau 'Rusalii'. Promotorii acestor spectacole erau: Vasile Levițchi, directorul școlii de șapte ani, șeful căminului cultural Traian Ursuleanu. Tradițiile corale au continuat cu mult succes sub conducerea învățătoarei Elena Crâșmaru (Chița) originară din Herța, care a desfășurat o îndelungată activitate în cadrul Căminului Cultural. Tot aici s-au desfășurat și proiecții cinematografice.

În anii 1957-1958, s-a construit un nou sediu pentru căminul cultural. Acest local a fost construit cu aportul nemijlocit și prin munca depusă în colhoz de către săteni, care nu vedeau cu anii 'părăluța-n buzunar'. Căminul dispune de 400 de locuri și aparatură de proiecție cinematografică. În perioada 1964-1972 căminul a fost condus de Dragoș Tochiță, autorul acestei monografii, ajutat de doi învățători entuziaști Elena și Mihai Cerchez. În acea perioadă, Dragoș Tochiță a organizat o echipă de dansatori (vreo 40) formată din reprezentanții a patru generații

(copii, adolescenți, tineri și bătrâni). Tinerii au dansat 'Călușarii', 'Perinița' și 'Brâul'. Bătrânii au dansat 'Rața' și 'Ardeleanca'. Copiii au dansat 'Tăietorii de pădure'. Din generația tânără de artiști amatori s-au evidențiat: Constantin Cutaș, Constantin Petriuc, Vladimir Chișca, Dragoș Morari, Nicolae Șvabiuc, Ilie Țuța, Ilie Belâi, Aglaia Ursulean, Veronica Ursulean, Raveca Caciuc, Valeria Țăcu, Maria Burla. Din echipa de dansuri bătrânești : soții Ion și Casandra Pițu, Minodora Pițu, Isratie Gherman, Petre Bicieri, Ionică Ursulean, zis al Marghioalei, Eleonora Pițu, Elena Gherman și Petre Popescu. Avându-l în frunte pe Dragoș Tochiță, artiștii amatori din Pătrăuții de Sus s-au bucurat de mare succes în raion, regiune, republică și peste hotarele Ucrainei. Din 1964 și până în prezent artiștii din localitate au participat la mai multe festivaluri ocupând locurile și diplomele după cum urmează :

1966-Locul I pe raionul Storojineț,

1970-Locul I pe regiune,

1972-Locul II la Festivalul Folcloric Republican,

1985-Diploma de Grad I la Simferopol- Crimeea,

1989- Diploma de Grad I la Kiev

1995-Locul I la Festivalul Regional Mărțișor

1996-Diploma de Onoare la Festivalul

Etnofolcloric „Arcanul” de la Rădăuți - România.

Taraful de muzică populară condus de Costică Opaț și Valeriu Roșca a obținut Locul I la raion și regiune, ocupând primul loc în Nordul Bucovinei în anii 1964-1965. De o mare popularitate s-a bucurat și Corul Căminului Cultural în anii 1965-1972, condus de Lazăr Huțuleac directorul Școlii nr. 2. Corul era compus din 40 de oameni-învățători de la școlile nr.1 și nr.2, muncitori și țărani. Pe scena Căminului Cultural au evoluat artiști amatori din Cernăuți, România și Republica Moldova.

Aici au urcat pe scena Căminului scriitori și poeți din Cernăuți - Arcadie Opaț, Dumitru Covalciuc, Ilie Teodor Zegrea, Arcadie Suceveanu, Vasile Tărășeanu, Simion Gociu. În prezent Căminul e în renovare și va fi reînnoit în totalitate.

Ansamblul Etno - Folcloric „Ciobănașul”, creat de Dragoș Tochiță în 1965 a primit în anul 2005 titlul de „Ansamblul Popular din Ucraina”. Căminul Cultural e condus de un tânăr entuziast Gheorghe Cutaș.

Biblioteca sătească are azi peste 10.000 cărți. Deasemenea la ambele școli nr.1 și nr.2 funcționează câte o bibliotecă cu câte 2.000 de cărți. În sat există Societatea de Cultură Românească „Mihai Eminescu” care din 1989 este condusă de Dragoș Tochiță. Această societate împreună cu societatea „Golgota”, societate care scoate din umbră rușinoasa pată pe care au inventat-o satrapii staliniști numindu-i pe gospodari „dușmani ai poporului”. În curtea bisericii a fost ridicată „Crucea” - monument dedicat celor morți în deportări și pe frontul de Est. A contribuit la ridicarea acestei cruci și președintele Societății „Golgota” din Pătrăuții de Sus, Filaret Ursulean.

A existat și există echipa de fotbal „Victoria”, antrenor Ion Grijincu, actualmente și directorul școlii nr. 2 care a ocupat locuri de frunte atât în raion cât și în regiune.

Ansamblul artistic „Ciobănașul” la „Muzeul Satului” Cernăuți

Ansamblul etnografic „Ciobănașul” pe scena Casei de cultura”

Grup dansatori – Pătrăuții de Sus. Conducător Constantin Cutaș

Dansul bucovinean „Rațe” condus de Dragoș Tochiță

**Ansamblul popular "Ciobănașul" la Kiev 1987
la Sofiischi Sobor**

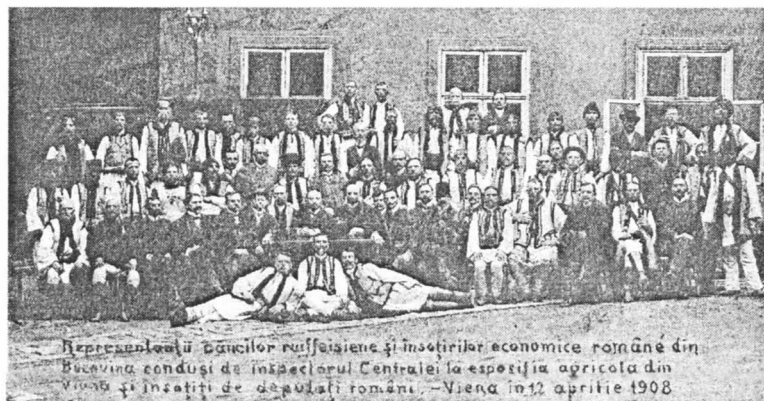
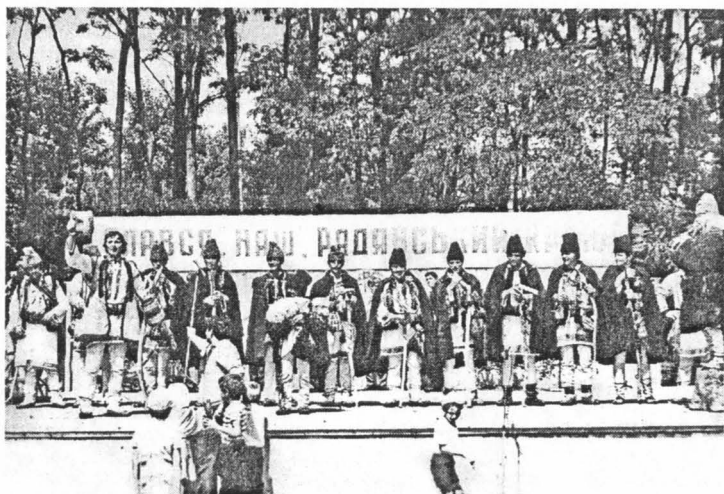
Gospodarii și flăcăii din Pătrăuții de Sus,
dansând „Bătuta moldovenească”

Grup de dansatori la Căminul Cultural, 2000-2002

Dansul de glumă “Brâul” 1965
Dragoș Tochiță, Mihai Cezchez, Nicolae Grănicean

Arcășia „Tudor Vladimirescu” din Pătrăuții de Sus – 1905 la Bucșoiaia

Un grup de fete în costume populare

Formația de amatori din Pătrăuții de Sus 2008 - 2009

Cap. 8. RAPSOZI POPULARI

a) Rapsozi și cântăreți (lăutari)

Ca și în toate satele de pe Valea Siretului, și la Pătrăuții de Sus, oamenii, care au însuflețit petrecerile, care au atras admiratori, au fost și cântăreți cu instrumente, unii dintre ei pomeniți după zeci de ani. Printre aceștia se numără și Florea al lui Nicuță Buraciuc, care prin anii 1910-1930, și până în ultimul an al vieții, a încântat cu doinele lui nu numai pe pătrăuceni dar și pe cei din Ropcea, Iordănești, Carapciu, ba chiar și din Storojineț. Povestesc bătrânii că avea două degete strâmbe și erau tocmai acelea cu care dirija strunele, dar necătând la aceasta el fermeca inimile oamenilor la nunți, botezuri, hramuri, hori pe toloacă. Se spune că atunci când se cânta dansul ‚Ruseasca’, sau ‚Bătuta Moldovenească’, spuneau bătrânii că jucau și păsările. Prin anii 1944-1960 în sat a fost vestit clarinetistul Lazăr Chița.

Nu era clacă în vreun cătun al satului să nu fie invitat Badea Lazăr Chița. Nunțile și horile din sat erau acompaniate de clarinetistul Lazăr Chița, vioristul Ilie Buraciuc, zis Iliuță al lui Drozdan. La trompetă a fost Ilie Faliboga. Prin anii 1960-1972 a apărut o pleiadă de lăutari tineri și talentați.

Calfa lor era Costică Opaît, un viorist de talie europeană. El era acompaniat de vioristul Valuța Roșca, clarinetistul Costică Burla, trompetistul Florea Bobeștean, țambalistul Grigorie Ursulean, iar la fluier, fluierarii Ionică Cuciurean și Ștefan Tochiță.

Acești bravi lăutari au înveselit nu numai pe oamenii din sat, dar au evoluat cu concerte prin satele românești din raioanele Storojineț, Hliboca, Herța și chiar la Noua Suliță.

b) Soliști

Satul nostru a avut și soliști vestiți ca regretații: Ilie Tuța și Elena Cherchez, care au încântat multă lume. Un mare cântăreț cu fluierul a fost în cătunul Burleni - Ion Burla, zis 'Gânguraș Baciul'. Cânta frumos și era des solicitat. Avea mai multe fluiere pentru diferite ocazii. Fluier lung din lemn de paltin cu care acompania bocitoarele la privegherea morților și de Sf. Vasile ținea hangul vreunui scripcar care însoțea ‚malanca’ și mai avea și fluiere mai mici care scoteau sunete subțiri și te ademeneau la joc, folosite la clăci și alte petreceri. A fost baci la stână 40 de ani.

c) Povestitori

Un mare povestitor și o adevărată arhivă a satului a fost Lazăr Savu. Cunoștea bine istoria satului. Știa aproape și primele case care au apărut la Pătrăuții de Sus. Era un om bine pregătit, documentat. A fost sergent (țucsfier) în armata austriacă. Era mai mare dragul să-l ascuți. La prima vedere părea aspru, prea serios, dar când începea să vorbească, din vorba lui blândă și așezată pricepeai că este un om bun.

Un om comic și vesel a fost Gheorghe Popescu zis. a ‚Irimițoei’, cunoștea atâtea povești și povestiri și întâmplări adevărate. Avea o față care te făcea să râzi, cât ai fi fost de necăjit.

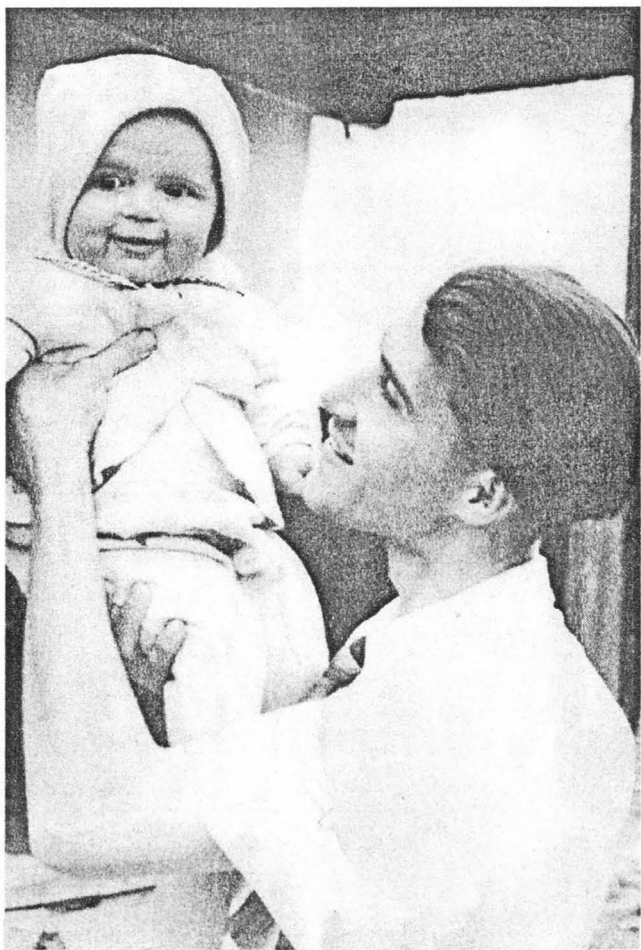
d) Dansatori

Pătrăucenii noștri din toate timpurile au știut să se petreacă. Până în anii 1960 la hora satului figurau vreo 30 de feluri de dansuri: ‚Hora’, ‚Rața’, ‚Sârba’, ‚Polca’, ‚Ciobănașul’, ‚Șapte pași’, ‚Pasul cucului’, ‚Fudula’, ‚Rumba’, ‚Ruseasca’, etc., aceste dansuri aveau nevoie de însuflețitori pentru a-i instrui pe

tinerii satului. Unul dintre acești însuflețitori a fost Grigorie Tochiță, tatăl autorului, care prin anii 1920-1930 era conducător și instructor al dansurilor populare. Oamenii îl numeau „jârent”, adică, în limba austriacă, șeful tineretului. A dansat până la adânci bătrâneți ca un profesionist. L-a urmat, după 1930, Gheorghe Nicoreac, despre care se spunea că nu dansa, ci zbură. Prin anii 1945-1955, capii dansurilor în sat erau Petre Bicierii și Ionică Ursulean, zis „a Marghioalei”, în cătunele Fundoaia și Mocreț. În cătunul Burleni era Ion Bijica zis „Nică a Bozoaei”. În cătunul Pițuleni dansurile erau conduse de Ștefan Pojoga și Istratie Gherman, Vasilică Cucuruz. Mai târziu, prin anii 1957-1964, dansurile erau comandate: în cătunul Fundoaia - de Nicolae Bicieri și Ilie Ursulean. În cătunul Burleni - de Dumitru Tochiță și Ionică Ardelean. În cătunul Pițuleni - de Vasilică Cucuruz. În cătunul Arșița ele erau conduse de Arcadie Vască.

Orchestra de muzică populară 1964 - 1970

Nicolae Șvabiuc - un rapsod al satului

Ilie Țuța - un rapsod al satului

Un grup de rapsozi ai satului din anii 1966 - 1967

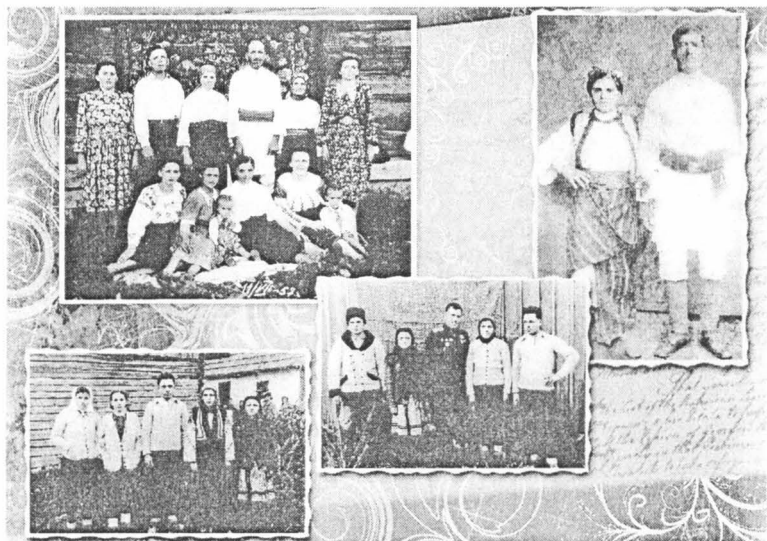
Cap. 9.
**OAMENII “ÎNFIPTI” AI SATULUI
PĂTRĂUȚII DE SUS**

În fiecare sat din Bucovina în toate timpurile au fost și oameni curajoși, neînfricați, care au dat dovadă de bărbăție în orice timp. Dacă ne întoarcem din nou la capitolul „Lichidarea boierescului la Pătrăuți”, am văzut că întotdeauna s-au găsit oameni curajoși, pentru a face față tuturor timpurilor și pentru a putea înfrunta toate greutățile. Să nu uităm că, la Viena a plecat bunicul autorului - Petre Tochiță, de la Pătrăuții de Sus, împreună cu Ilie Schipor din Pătrăuții de Jos și cu Gheorghe Timiș, de la Cupca, care au fost susținuți de Gheorghe Chisăliță, care era ordonanța mareșalului curții – Radetzki, iar Gheorghe Chisăliță, de asemenea, era din Pătrăuții de Sus și cu ajutorul acestuia s-a rezolvat „lichidarea boierescului” la Pătrăuți, pe Siret.

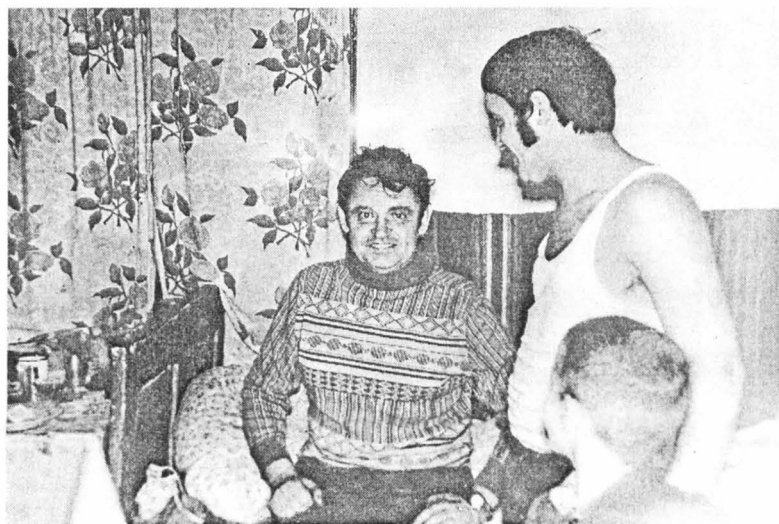
În satul nostru a trăit un bărbat neobișnuit și neînfricat, Toader Nica, care era un om foarte pregătit la carte, care avea și tipografia sa personală. El era și poet popular și cunoștea foarte bine legile statului. El a trăit prin anii 1890-1930. A stat și la închisoare pentru că iubea dreptatea. Oamenii spuneau despre el că avea două inimi. Două inimi, de bunăseamă că nu avea, dar avea o inimă ca ‚Richard Inimă de Leu’.

Prin anii 1930-1935, în sat trăia un om foarte puternic și inimos, Ion Bijica, zis „Nică a Bozoaci”. Tot satul avea frică de el, dar dânsul nu se lega de nimeni, doar dacă cineva. Doamne ferește, îl deranja. Atunci era ‚mama focului’. Întotdeauna lua partea celor slabi. Prin anii 1945-1950 în satul nostru au fost aduși

de către puterea sovietică niște indivizi. Aceștia erau deținuți primejdioși aduși din toate părțile Rusiei. Ei erau foarte agresivi și se legau brutal de populația locală, apelând la violență și viol. Ei încărcau materialul lemnos tăiat din pădurile satului și îl transportau până în adâncurile Rusiei. Erau numiți „mostopoi”. Tot prin vremea aceea trăia prin sat un bărbat de o statură de 1.90 metri, cu figură athletică și foarte puternic. Îl chema Ion Pasat. El a stat și la închisoare pentru că s-a opus organelor sovietice. Când s-a întors de la închisoare a aflat de fărădelegile făcute de acești criminali. El trăia în cătunul Fundoaia. În acest cătun au fost întotdeauna oameni „înfiți”. Imediat a organizat un grup de oameni inimoși ca Alexa Mosoriuc, Costin Popesu, zis, al lui Cotfechi’, Vasile Bijica, poreclit „Roșcu”, Mihai Fedurean, Vasile Cuciurean, zis, a Frăsânei’. I-au întâmpinat pe acești „mostopoi” și le-au tras o mamă de bătaie, care au pomenit-o până au plecat din sat. Unde apărea Ion Pasat și ceilalți mai sus pomeniți, nu avea ce căuta nici un neghiob, privilegiat în satul nostru. Din rândul acestor oameni înfiți au fost fundoiienii, bărbații cei mai curajoși ai satului. Mai povesteau cei bătrâni că în sat a trăit la începutul sec. al - XX - lea un bărbat zis Gheorghe al lui Ilihai, care a dat un pumn unui cal și calul a stat umflat 2 săptămâni. Scriind această monografie nu aș putea să nu-i pomenesc și să nu-i numesc pe bărbații înfiți ai satului: Gheorghe al lui Ilihai, Gheorghe Chisăliță, Petre Tochiță, Toader Nica, Ion Bigica, zis, Nică a Bozoacii’, Ion Pasat, Vasile Bigica, Alexa Mosoriuc, Costin Popescu, Vasile Cuciurean, Mihai Fedurean, Vasile Cucuruz, care au dovedit și au arătat că în Pătrăuții de Sus au fost și oameni bărbătoși și adevărați patrioți ai satului.

Tablou cu oameni vrednici ai satului, printre care și Nică Abuzoaiei

Un bărbat "înfipt", Vasile Cuciurean

Toader Nica - un "om cu două inimi"

Toader Nica și fratele său Vasile

Ion Pasat, un bărbat înfîpt al satului cu soția sa Domnica

**Dragoș Tochiță - un animator al culturii,
publicist, folclorist, poet popular**

Lazăr Savu - o arhivă istorică a satului, povestitor

Patru pătrăuceni inimoși:
Mosoriuc, Costin și Mihai Fedureac și Ion Dica

Cap. 10.
ANII DE RESTRIȘTE ȘI DE
COLECTIVIZARE FORȚATĂ

Îmi amintesc, că imediat după război, au fost foarte grele vremuri. În sat a fost înființată așa-zisa ‚miliție populară’. ‚Stribocii’, cum erau numiți acești milițieni, erau recrutați din bărbații din sat care au satisfăcut stagiul militar. Erau și oameni cumsecade dar erau și cozi de topor care făceau foarte multe rele. Țin minte cum umblau prin sat comandați de un împuternicit de la raion numit Begunov, care avea grad de căpitan. Ei îi ‚vânau’ pe bieții băieți tineri între 15-17 ani și-i duceau la minele de cărbuni din Dombas. Le ziceau că îi duc la FZO, adică, la școala de meserii. Așa au fost vânați de acești ‚striboci’ Constantin Butoae și Toader Hlopina care s-au întors peste un an numai pielea și ciolanele. Nu aveau mai mult de 17 ani.

După cum am relatat mai sus, numai câte rele făceau ‚mostopoi’. În satul vecin – Igești - mai existau niște marinari sovietici care, împreună cu niște grăniceri, veneau beți prin sat, făcând acte de violență și viol. Țin bine minte că în anul 1947 s-a început colectivizarea forțată. Prin sat umblau vreo 10 activiști care-i agitau pe oameni să se înscrie în colhoz. O parte a țăranilor mai bogați, au fost deportați în Siberia și Kazahstan, fiind numiți dușmani ai poporului. Țăranii mijlocași șovăiau și nu știau ce să facă, să se înscrie sau nu în colhoz. Primii în colhoz au intrat așa-zisa sârăcime, adică, de fapt cei care nu aveau pământ deloc sau puțin de tot. Tot ei erau cei mai activi la organizarea colhozului. Țin bine minte cum, în 1947 către seară, au venit vreo 10 inși

împreună cu un împuternicit de la raion pe nume Profotilow, au intrat la noi în casă și au început să-l ,fiarbă' pe tata pentru a se înscrie în colhoz. În cele din urmă, l-au convins prin diferite mijloace de opresiune și constrângere. Țăranii care nu depuneau ,cererea' de intrare în colhoz erau ridicați și deportați. Astfel, nașul meu de botez și al părinților mei de cununie, Leon Pițul, a fost judecat și condamnat la 4 ani de închisoare la Lvov. Toderică Ursulean și mama sa Raveca au stat 4 ani ascunși la rude la Storojineț. Țăranilor mijlocași care încă nu erau înscriși în colhoz li s-a impus un impozit foarte mare. Activiștii, împreună cu împuternicitul de la raion, ,măturau' ultimul grăunte de grâu sau păpușoi din podul caselor oamenilor. Dacă șura (standoala) era mai mare, se tăia în două și se lua o parte la colhoz, ruinându-se astfel gospodăriile bieților oameni. Dacă părinții mei au avut câteva hectare de pământ, o bucată de pădure, cal, căruță, după ce au intrat în colhoz au rămas cu 0.5 hectare de pământ, muncind în colhoz pentru câteva copeici și jumătate de kilogram de codină de grâu, câștigată la 1 "trudo zi" - adică o zi de muncă. Dar pentru aceasta trebuia să muncească 3-4 zile. Eram copil și mergeam pe mi-iștea colhozului să strâng câteva spice de grâu ca să le fărâm să le pot râșni, că aveam poftă de o turtă. Mă păzeam să nu mă vadă brigadierul, că nu se da voie să strângem rămășițele spicelor de pe mi-iște. Pentru că veneau un grup de femei cu greble și greblau spicele, fiindcă exista pe atunci o lozincă bolșevică: ,spic cu spic - pariei un snop'. Pe atunci mai erau în sat câțiva „activiști” înrăiți, care își băteau joc de bieții oameni. O rană veșnic sângerând în inima pătrăucenilor au lăsat-o anii de tristă pomenire 1940-1941 și 1945-1947, ani care au lăsat urme îndoliate, aproape în fiecare casă de gospodari. Așa zisa ,deschiaburire' care a dus zeci de familii de gospodari români în Siberia, Karelia, Kazahstan. Ca urmare a acestor acțiuni în anul 1948 s-a înființat colhozul "M.H. Frunze", care avea inițial, doar câteva zeci de familii dintre cele

mai sărace din sat. În urma împotrivirii țăranilor din 1952 în colhoz au fost înscriși în totalitate țăranii din sat, aceasta căpătând denumirea de colhozul ‚C.E. Vorosilov‘. Primul președinte a fost Corneev, rus de origine. Când a apărut colhozul ‚C.E. Vorosilov‘, președinte a fost ales Ilie Marusenco, originar din satul Kamenca raionul Hliboca. În colhoz era o dictatură stalinistă de cel mai înrăit mod comunist. Această situație a fost redată în versurile scrise de pătrăuceanca Elena Valaș și anume

“Foicică Lemn Sucit”:

Foicică lemn sucit

De când m-o ‚desculăcit‘

Pamânt n-am, vituța n-am

Și-n colhoz lucrez firman.

Mă scol dimineața-n zori

M-apucă frig și fiori.

Brigadiru-i mânios.

- Ce-așa târziu la colhoz ?

Brigadire, brigadire.

Poartă-te puțin mai bine

Că doar ești om ca și mine

- Mă firme-i ora zece

Normele când ți le-oi trece

Du-te repede ce stai

Pune hamurile pe cai

Și mergeam pe câmpurele

M-apuca un dor și-o jele.

Atunci tractor nu era.

Câmpul cu cai îl ara.

Mi-a luat carul cu boi.

Ne-o făcut săraci pe noi.

Ne-o luat plugul cu cai.

Ne-o făcut nimic să n-ai

Cap. 11. CALVARUL STALINIST: DEPORTĂRILE

Timpul, în curgerea lui vertiginoasă, nu întotdeauna poate tămădui durerile omenești. O rană veșnic sângerândă în inima pătrăuțenilor au lăsat-o anii de tristă pomenire 1940-1941, 1945-1947, ani care, cu mult înainte de a fi înscriși pe crucea de granit, au săpat urme îndoliate aproape în fiecare casă de român, atât în satul nostru cât și în tot nordul Bucovinei.

Ocupația sovietico-stalinistă a început cu criminalele deportări de oameni în lagărele de muncă forțată din Siberia, Kazahstan și de lângă lacurile Kareliei, Ladoga și Onega. Dintre oamenii ridicați în toiul nopții din mijlocul familiei și duși în dubé cenușii, puțini s-au mai întors acasă. Întoarcerea lor a durat aproape o viață de om și multe dintre rudele lor care i-au plâns și i-au așteptat n-au ajuns să-i mai revadă reveniți la baștină într-un mormânt simbolic, de o măreață sobrietate. Din cei 52 de pătrăuțeni ce au fost ridicați, doar vreo 18 s-au mai întors acasă: ceilalți și-au lăsat osemintele prin locurile mlăștinoase de lângă lacul Ladoga și Onega din Carelia, în pădurile din taigaua siberiană sau în stepele pustii ale Kazahstanului, ne mai știind nimeni din rândul rudelor unde și-au găsit sfârșitul tragic. Numele acestor martiri au fost înscrise spre veșnica aducere aminte pe pomelnicul de pe troița ridicată de pătrăuțeni:

1. Împușcați la Fântâna Albă :

1.Cuciurean Constantin Azoïței

2.Nițușcă Gheorghe Toader

2. Morți în Siberia

1.Pasat Dumitru Gheorghe

2. Gâtu Gheorghe Florea
3. Nică Vasile Ion
4. Popescu Vasile Dumitru
5. Vasea Dumitru Ilie
6. Burla Gavril Gheorghe
7. Pavel Ilie Toader
8. Faliboga Veronica Petru
9. Gheorghian Toader Dumitru
3. Morți în deportări în Kazahstan
 1. Tomiuc Viorica Dumitru
 2. Cuciurean Ilie Andrei
 3. Cuciurean Gheorghe Constantin
 4. Simionovici Ilie Gheorghe
 5. Ursulean Aurel Miftodie
 6. Halevici Iosif Leon
 7. Pleșca Ion Zamfir
 8. Ursulean Ion Zamfir
4. Deportați în Karelia
 1. Ursulean Gheorghe Ion
 2. Ursulean Dumitru Ion
 3. Cuciurean Florea Gheorghe
 4. Todirese Ilie Florea
5. Morți pe frontul din Răsărit
 - a. În Stepa calmuță
 1. Gheorghită Ion Nicolai
 2. Savu Ion Alexandru
 - b. La Odessa
 1. Pițu Ion Petrea
 2. *Tochiță Gheorghe Nicolai*
 3. Butoaie Gheorghe Ion
 - c. În Crimeea
 1. Ursulean Ilie Florea

2.Ursulean Valerian Florea

d. La Iași (împușcați de sovietici)

1.Moscaliuc Vasile Gheorghe

2.Acasandrei Vasile Ion

3.Vlădean Arcadie Vasile.

În primăvara anului 1941, respectiv la 1 aprilie, au fost masacrați cu mitraliera și apoi cu pistoalele de grănicerii sovietici la Fântâna Albă, acei pătrăuțeni neîncredători în promisiunile puterilor sovietice și sperând că vor putea pleca în România. Alături de alți bucovineni din satele dimprejur în frunte cu conducătorii și preoții satelor s-au îndreptat spre graniță, dar au fost întâmpinați cu mitraliere și secerăți ca spicele de grâu și apoi aruncați în gropi comune, de-a valma, morții cu răniții. Din acea cauză încă după câteva zile, pamântul de deasupra gropii comune mai mișca. Din satul nostru au murit la Fântâna Albă:

1.Ursulean Varvara Petru

2.Motoc Gheorghe Ion

3.Cuciurean Constantin a Zoiții

4.Nitușcă Gheorghe a lui Toader.

În amintirea martirilor au rămas vii imaginile de coșmar. Iată ce spune Istrate Haraga, martor ocular la acest masacru: "în 1941 aveam 15 ani; la 1 aprilie m-am dus și eu la Fântâna Albă și am văzut cu ochii mei cele întâmplare acolo. Eram undeva la mijlocul coloanei. În câteva minute cazuseră secerate de gloanțe foarte multe persoane. Aici au căzut și consătenii mei Cuciurean Constantin Azoitei, Gheorghe Nitușcă, Varvara Ursulean. Ei erau înaintea mea cu cel mult 12 pași. Gloanțele au secerat zeci de oameni din fața coloanei și au răzbătut până la noi, la mijlocul coloanei. Varvara Ursulean cazuse curmată în două de mitralieră. Eu am rupt-o la fugă într-o parte și mi-am salvat viața". În memoria acestor 'victime' sau 'martiri' eu, autorul acestei cărți am scris o 'Baladă pentru Fântâna Albă'. Am să înșir doar 2-3 strofe:

S-au pornit cu prapori și cu cruci
 Și cu steagul nostru tricolor
 Nu aveau topoare și nici furci
 Dar aveau în inimă un dor.
 Ajunși la Varnița, pe deal,
 Lângă noua frontieră
 Cu un strigăt crunt au fost somați
 Și-au urmat salve de mitralieră.
 Aceasta a fost Fântâna Albă,
 Katinul Bucovinei răstignite
 Căci celor ce-au vrut la frați să treacă
 Li s-a curmat drumul dinainte.

Tot în 1941, în luna martie, au fost ridicați de organele sovietice gospodarii de frunte ai satului și anume: Dumitru Pasat cu familia lui, Ilie Ursulean, Ion Nica, Gheorghe Ursulean, Gheorghe Cuciurean, Gavrilă Burlă, Ilie Simionovici și mulți alții. În perioada 1946-1947 rușii instituie „desculăcirea”, adică „deschiaburirea”. Persoanele care nu se încadrau în sistemul sovietic erau luate noaptea cu dubele NKVD-ului și duse în pustiurile Siberiei sau Kazahstanului, ca în cazul familiilor Dumitru Popescu, Olimpiu Sorocean, Ilie Burla, Ilarion Cuciurean, Veronica Faliboga, Viorica Tomiuc, Ion Ursulean, Aurel Ursulean, Vasile Nica, Iosif Galevici, Marghioala Burla, Gheorghe Gâțu, Toader Gheorghian. Din toți aceștia nu s-a mai întors nimeni din Siberia ori Kazahstan. În amintirea acelor vremi, iată ce scrie Elena Valaș, în vârstă de 84 de ani:

Înainte de război
 A dat mare jale-n noi.
 Gospodari în sat erau,
 Îi prindea și-i deportau.
 Cu tot cu copii îi luau,
 În vagoane-i încăreau

Și-n Siberia îi duceau.
Pruncii, săracii-i plângeau
Laptele mamelor cereau...
În Siberia îi dădeau jos
Și îi duceau la colhoz.
Toată ziua ei lucrau.
Seara la copii veneau
Și flămânzi îi adormeau.
Foaie verde și-un lipan
Poate-om mai trăi un an
Și acasă când ne-om duce
Ne-a da mama lapte dulce
Și pânică rumenioară
Nu ca asta așa de-amară.

Această acțiune de "deschiaburire" a fost însoțită de mari abuzuri și momente de groază. Astfel, lucrătorii NKVD-ului, în frunte cu maiorul Vedernikov și cu așa-ziii activiști din sat, își băteau joc de bieții țărani gospodari. Un gospodar de frunte din sat – Toader Ursulean - a stat ascuns 4 ani împreună cu mama sa fiindcă-l căutau să-l deporteze. Un alt caz este al văduvei Anița Pițu, zisă a lui Lioagă, care a stat ascunsă printre lanurile de porumb fiindcă se temea să intre în casă.

În anul 1944 la hotarul dintre Pătrăuții de Sus, pe toloaca Harajenilor a fost împușcată în mod barbar Maria lui Ion Oresciuc din Ropcea, care se refugia în România. Un grup de așa-zii „miliție populară”, conduși de un comisar sovietic pe nume Begunov i-au zburat creierii trăgând 33 de gloanțe „dum-dum” cu ZB-ul cu 5 cartușe.

Tot în anii 1947-1948, tinerii pătrăuțeni erau vânați de oamenii regimului și trimiși să lucreze forțat în minele de cărbune din bazinul Domului, ori așa-zisei școli de meserii, numite FZO-uri

în zona Donețk. Iată un cântec cules de la pătrăuțeanul Ionică Cucuruz:

Foaie verde poamă,
Nu mă bate mamă,
Nu mă blestema,
Că nu te-oi lăsa.
Și m-oi duce, duce
Peste-o apă dulce,
Peste-o mare albastră
În țara rusească,
Peste-o apă lină
În țară străină.
Și-oi lucra 8 oară
Și-oi ieși afară.
Mămică, mămică,
Scrie-mi scrisorică,
Scrie-mi rând cu rând,
S-o citesc plângând.
Scrie-mi rândurile
S-o citesc cu jele.

Copiii depun flori la Crucea. Monumentul este ridicat în cinstea victimelor

Cap. 12.

OCUPAȚIILE LOCUIȚORILOR: AGRICULTURA ȘI CREȘTERA ANIMALELOR

Din timpurile îndepărtate, pătrăuțenii, ca și locuitorii satelor învecinate au avut drept ocupații principale cultivarea pământului, creșterea animalelor și lucrul la pădure, dar și alte ocupații secundare ca prelucrarea inului și a cânepii, țesutul pânzei și covoarelor, prelucrarea pieilor, etc.

În urma mișcării revoluționare din 1848 împăratul Austriei a fost obligat să aprobe emiterea unui Decret Imperial prin care dispune desființarea „regimului de clacă”, respectiv, „boierescul” (sarcinile naturale și de muncă ce le aveau clăcașii față de proprietarul moșiei), într-un cuvânt desființarea iobăgiei și alegeri libere pentru Adunarea Constituantă. Aceasta s-a deschis la Viena la 26 iunie 1848. Delegația parlamentară din Bucovina a fost formată din 8 persoane din care 4 erau români și a fost susținută de un potop de cereri și de delegații de țărani veniți din toate colțurile Bucovinei care solicitau ca „Adunarea Constituantă” să ratifice cu un ceas mai repede „dezrobirea clăcașilor”, așa cum descrie Ion Nistor în cartea sa „Istoria Bucovinei”:

„Din cauza cruntei exploatare la care au fost supuși clăcașii din satul nostru de către moșierul Sabău, doi țărani, din Pătrăuții de Jos - Ilie Schipor, zis „a Bălănoaci” și din Pătrăuții de Sus - Petre Tochiță, zis „a lui Ghirău” au plecat pe jos la Viena la împăratul Frantz Iosif. Acolo au fost susținuți de deputatul român din zona lor, Gheorghe Timiș și de Gheorghe Chisăliță, originar din Pătrăuții de Sus care era ordonanță la mareșalul Curții Imperiale, Radetchi. Gheorghe Chisăliță cunoștea bine germana

iar Petre Tochiță, care era „briftiegher” adică factor poștal și care cunoștea de asemenea bine germana. După ce i-au ascultat atent, împăratul i-a trimis acasă cu o diligență trasă de 6 cai și cu o petiție imperială care dovedea că s-a lichidat „boierescul” și la Pătrăuți. După desființarea „boierescului”, în sat s-a făcut reforma de împrumțărirea a țărănilor. Dar această împrumțărirea nu a rezolvat problema țărănească, din cauza suprafețelor mici cu care oamenii au fost împrumțăriți și a lipsei mijloacelor financiare și materiale (unelte agricole, seminte, animale de lucru). Țăranii lucrau pământul cu hârlețul în lipsa plugului cu lamă de fier iar seceratul îl făceau cu seceră și nu cu coasa, mijloacele de transport erau „teleaga”, confecționată din lemn și trasă de vaci. Din cauza greutateilor, mai ales cei nevoiași, plecau în căutare de lucru în România, trecând peste cordonul de la granița româno-austriacă. Acolo lucrau pe moșiile boierilor din județele Botoșani și Dorohoi efectuând o muncă supraomenească. Ba chiar a ieșit și o strofă de cântec despre un țaran –Tiru - care s-a întors acasă numai pielea și ciolancele. Iată cum sună:

Frunză verde de trifoi,
Ardă-l focul Dorohoi,
S-o dus Tiru tânăr și tare
Și s-o-ntors numai ciolane.

După alipirea Bucovinei la patria mamă situația țărănilor s-a îmbunătățit parțial, prin împrumțărirea din 1921: fiecare țaran a primit de la 0.25 ha. la 0.5 ha de teren. Țăranii aveau dreptul să-și cumpere pământul, semintele și uneltele agricole. Majoritatea țărănilor aveau pluguri de fier, grape cu colții de fier. În 1930 în sat erau 10 semănători trase de cai și trei batoze (mașini de treierat). Cu toate acestea, din munca agricolă, țăranii nu-și puteau asigura în totalitate cele necesare traiului. Din această cauză, plecau cu material lemnos în Basarabia de unde aduceau în schimb grâu sau porumb. Cei mai mulți țărani nu aveau mai mult

de 2.1 ha. Deși agricultura era făcută în majoritate manual, totuși țăranul era bucuros că era liber. Camera Agricolă venea în ajutorul sătenilor primăvara cu semințe și cu animale. Mulți țărani mai nevoiși găseau ajutor aici. Pentru fânaț erau poienile, luncile și tolocile. S-a prins a se dezvolta și pomăritul și albinăritul. Femeile, în timpul iernii, se ocupau cu prelucrarea inului și a cânepii și a lânii pentru îmbrăcăminte, cu țesutul, cusutul și alte treburi casnice. Cânepa și mai târziu inul se cultivau din belșug iar lâna nu lipsea aproape din fiecare casă. Vitele cornute erau crescute de lapte și tracțiune, altele pentru sacrificare. Pescuitul n-a fost străin chiar din vremurile de demult. Pentru pescuit se folosea vârșă. Această unealtă de pescuit folosită și astăzi, alcătuită dintr-un coș făcut din plasă sau nuiiele de răchită împletite, având forma lunguiață și gura îngustă, întoarsă înăuntru ca o pâlnie. Se mai folosea sacul de pește, crâșnicul, făclia.

a) Lucrul la pădure

Pe vremea când pădurile erau neumblate nu existau drumuri și cărări iar nevoia de lemn pentru construcția caselor și pentru foc se simțea tot mai mult. O parte a pădurii era a statului iar o parte mai mică aparținea și unor săteni, dar lemnele pentru foc nu se îndurau să le ia decât din copacii doborâți ori din uscăturile de la poalele pădurilor. Tăierea pădurii se făcea cu fierăstrăul de doi, toporul scurt și un „mai” făcut dintr-o briglă.

b) Stâna

La Pătrăuții de Sus mulți săteni aveau oi pe care primăvara le duceau la stână. Condițiile pentru creșterea oilor și pentru stână au fost întotdeauna foarte prielnice. Stâna se afla întotdeauna ori într-o poiană, ori sub pădure. Cătunul Leorda era foarte bogat în pășuni și aici se făceau stânilile. Unul dintre primii baci a fost Poraicu, originar

din orașul Storojineț care era baci la Iancu Flondor. Stâna se afla pe teritoriul satului nostru și sătenii noștri aduceau oile la această stână.

Urmașul lui a fost Gheorghe Valaș care a organizat stână la Pătrăuții de Sus numai cu oile sătenilor. Baciul întotdeauna își alegea ciobani după numărul oilor dintre feciori vrednici, sănătoși și curajoși. Mulți dintre ei cu timpul au devenit baci. Gheorghe Valaș a fost baci la stână 50 de ani. La fel și Ilie Chița a fost un baci puternic. L-au urmat frații Gheorghe și Ion Pițu ziși "ai lui Suciuc", apoi Ionică Gherman, Ionică Moscaliuc, Alexandru Valaș. La stână în afară de baci și ciobani mai era și un băiat „strungari” care dădea oile la strungă. Primăvara, de obicei în luna mai, până la Sf. Gheorghe, după ce oile se tund, urmează sâmbritul. Fiecare oaie este însemnată cu un semn specific. Animalele sunt luate în primire de baci și ciobani. Înainte de porneală, baciul se înțelegea cu oamenii asupra plății și asupra cantității de brânză pe fiecare proprietar și a zilelor când își vor primi brânza. Sătenii rânduiți să se prezinte pentru a primi brânza aduceau făină și alte alimente pentru ciobani. Nu lipsea nici sticla cu rachiu. Unul dintre baccii vestiți ai stâniei a fost și Ion Burla zis „Grânguraș” care, pe lângă meșteșugul preparării cașului și a urdei, mai știa să cânte din fluier pe la clăci, pe la horă duminica pe toloacă, cum nimeni altul nu mai era. Laptele strecurat printr-o pânză din cânepă anume țesută se toarnă în budane înalte. Se pune cheag după cantitatea de lapte și se lasă două ore, mestecându-se cu bătălăul până se subțiază. Baciul se spală pe mâini și cu palmele adună cașul pe care îl pune în strecurătoare, lăsând zerul să se scurgă în altă budacă. Zerul se toarnă apoi într-un ceaur mare și se fierbe pentru urdă. Din zerul rămas de la urdă iese jintița.

c) Meserii

Meșterii cizmari, după 1910 au început să fie solicitați tot mai des de sătenii din Pătrăuții de Sus dornici de a schimba

opincile pe papuci (ghete). Un vestit cizmar a fost Toderică Fedureac care era bolnav de picioare. Avea reumatism, pe care l-a căpătat în război la Cotul Donului. Mai târziu au apărut și alți cizmari ca frații Ion și Gică Ursulean.

Unul din vechii ferari ai satului și foarte vestit a fost Florea, care era din Vicovul de Jos. Era țigan și s-a căsătorit în comună. Alt fierar (potcovar) a fost Arcadie Fieraru, unul din cei mai buni. Arcadie Buraciuc, zis "a lui Pârsaga" și Pavel Buraciuc au lucrat până la bătrânețe ca ferari. Cu părere de rău în prezent nu prea avem ferari în sat.

Cu meseria de cojocar, după 1918 s-a ocupat Victor Fedoreac, care cosea cojoace, bondițe, căciuli de miel. A fost până la adânci bătrânețe un cojocar renumit. Alți cojocari au fost Nicolae Cuciuirean și Gheorghe Hușulei.

Meseria de dogar a fost practică de Nicolae Pițul zis „Suru”. Era un meseriaș de neîntrecut la lemn. Pentru construcția caselor de lemn ca tâmplari și dulgheri îi pot numi pe Arcadie Pițul, Vasilică Cucuruz și Gheorghe Opaît.

Ca meșter croitor aș menționa pe soția preotului Petru Soroceanu - cucoana preoteasă, Nina Soroceanu. O croitoreasă mai modestă a fost și Domnica Fedoreac, zisă „Domnicuța Ilenii moașei”.

d) Dubitul pieilor de oaie, vită, porc

Pielele de oaie, adunate de mai mulți ani la rând erau uscate bine și puse la păstrat, înșirate pe grinzi în pod. Imediat după tăiere, pielea de oaie era presărată cu sare și făină de porumb, strânsă din margini spre mijloc. Era lăsată o zi și o noapte, după care era întinsă pe o scândură spre a se usca. Pentru a fi folosite la îmbrăcăminte, înainte de a fi date cojocarului erau dubite într-un amestec de saramură cu o concentrație slabă și târâte de grâu ori de secară, socotindu-se 1kg de târâte pentru o piele și saramură cât

să formeze un terci. Înainte de fi pusă la dubit, pielea uscată era muiată în apă caldă apoi așezat un strat din compoziția pregătită după care se împătorea cu marginile îndoite spre mijloc în formă de sul. Mai multe piei strânse astfel erau așezate una lângă alta într-un ciubăr mare, peste care se turna altă saramură până se acoperea. Vasul trebuia să stea la căldură timp de 6-7 zile.

Pieile de vită pentru confecționarea opincilor erau uscate bine și curățate de păr. În acest scop se presăra un strat de cenușă pe partea păroasă pentru a fi ras părul după care se croiau fâșiile pentru opinci și se sortau după calitate și mărime. Pieile de vită erau dubite în amestecul preparat din coajă de arin roșu fiartă în multă apă, într-un vas mare. În lichidul abia călduț erau introduse fâșiile cu câte un strat de coajă fiartă, între ele punându-se un teasc deasupra, lăsându-se acoperit timp de două săptămâni.

Pieile de porc pentru opinci se dubeau ca și cele de vită.

e) Prelucrarea cânepii și a inului

Cânepa și inul de la recoltare până la țesut, treceau prin diferite operațiuni.

Cânepa de vară, cât și inul pentru fuior, se recoltau la sfârșitul lunii iulie, iar cânepa de toamnă, de la care se obținea și fuiorul și sămânța, se recoltau la sfârșitul lunii septembrie. Strânse în mănunchiuri, se puneau la .topit` (putrezirea părții lemnoase) în bălțile de lângă apele curgătoare (cânepa de vară, 7-10 zile, cea de toamnă 13-15 zile, iar inul 8-10 zile). După toate operațiunile, meliță, melițoi, pieptene, foșalău, răgilat, tors, răschiat, depănat, urzit, țesut, etc., ajungea în final la croitul și cusutul cămeșii bărbătești și femeiești.

f) Prelucrarea lânii

În trecut, la Pătrăuții de Sus din majoritatea caselor nu lipseau stativele de țesut. Pânza de toate felurile era țesută de

fiecare gospodină. Tunsul oilor se făcea primăvara înainte de a fi duse la stână. Lâna spălată și uscată era scărmanată cu mâna. Cea de la oile mari, după scărmanare, dată prin piepteni pentru a-i scoate părul (firul lung), rămânând canura (firele scurte). Canura trecea prin foșalăi. Torsul lânii era făcut cu mâna din caierul pus pe furca de tors. Părul folosit de urzeală era tors numai de către femeile din sat cu experiență. Din lâna se țesea pănura pentru Țari. berneveci, catrințe, traiste, brâie, scoarțe și lăicere. Țesutul scoarțelor și catrințelor era făcut tot de femeile cu experiență. Erau cunoscute în sat în trecut țesătoare vestite.

Cap. 13.

OBICEIURI TRADIȚIONALE

Obiceiurile tradiționale cele mai întâlnite sunt:

- nașterea, botezul
- nunta
- înmormântarea,

marcând principalele trei momente din viața omului, cât și unele sărbători mai importante din cursul anului.

A). Nașterea și botezul

Despre copilul care se naște mai circulă în zilele noastre superstiția că ursitoarele prezic acestuia din momentul venirii pe lume timpul cât va trăi, când va muri, dacă va avea o soartă bună sau rea. Până în 1944 femeile nășteau acasă, uneori chiar pe câmp, la muncă. Cadrele sanitare erau foarte rare sau deloc. La naștere asista așa-numita „moașă împărătească” care era de regulă o femeie mai în vârstă, pricepută la moșit. Mama copilului trebuia să-i dea măcar un prosop moașei. În momentul de față, fiindcă sunt cadre medicale, femeile nasc la spital. Moașa se numea prima care „boteza”, prin închinarea mamei copilului. Nașul, care i-a cununat pe părinți avea datoria de a boteza primul născut. Pentru botez nașii prevedeau lumânarea învelită în 5 metri de pânză să o aibă finul pentru cămeșuici. Copiii erau botezați după 2-3 săptămâni de la naștere, obicei care s-a păstrat până în zilele noastre. Dacă era băiat îl boteza nașul, dacă era fată, o boteza nașa. După naștere, vecinii încep să vină la „rodin”, cu această ocazie se fac următoarele orații:

Bine v-am găsit
 Într-un ceas bun și norocos
 Și mai bine să-ți fie
 De acum până-n vecie!
 Dar cu ce vă lăudați?
 Sau nu vreți să ne-arătați?
 De e fată sau fecior,
 Să vă fie de-ajutor.
 Să vă trăiască odrasla
 Și voi să trăiți
 Mulți ani fericiți!

(orația a fost culeasă de la Domnica Bahnean în 1974 când avea 69 de ani).

Copiii se botezau, cum se botează și acum, la 2-3 săptăm. de la naștere, de preotul din sat la biserică. La „botigiune” adică la botez, cumătrii (nașii copilului) strâng „pe piept”, adică pe pieptul copilului, bani. Se mai dau și animale tinere: miei, porci mici, etc. A doua zi după botez avea loc „scăldușca” la care luau parte numai femeile și „moașa împărătească” care avea rolul principal. În scăldușcă se puneau tot felul de flori frumoase mirositoare de unde nu lipsea busuiocul ca să-i fie copilului viața plăcută: se mai puneau și câte un bănuț ca să aibă copilul noroc la câștig. Bănuții erau luați de moașă fiind dreptul ei. Apa în care a fost scăldat copilul era aruncată într-un loc curat, sub un pom sau între flori în grădină, iar femeile cântau:

Foaie verde busuioc
 Pân' la anul altu-n loc
 Și să crească ca stejarul
 Să aibă noroc cu carul.

Se obișnuia înainte la noi ca, după un timp, părinții copilului să ducă nașilor colaci de bună seamă, dacă a fost „botigiune” și a strâns pe piept. Colacii, patru la număr, trebuiau să fie mai mari. Un colac se înapoiază celui care l-a adus.

Orație la închinarea colacilor

Poftim, primiți și nu bănuți,
ia, închină nașule,
Finii dumneavoastră
Patru colăcei.
Sunt cam mititei,
Dar voia dumneavoastră e mare.

(culeasă de la Ana Grijincu, 78 de ani 1980)

Orație la strânsul pe piept

Bună seara la dumneavoastră cinstiți meseni și gospodari
Dar mai ales la dumneavoastră cumătri mari!

Bine v-am găsit sănătoși și voioși
Să vă aduc un fiu al dumneavoastră
Că așa e obiceiul!

De la cumătrii cei mari

Să fie începutul

Poftim cumătră mare

Dăruiește-i finului dumitale

Ce inima-ți dorește

Și ce sufletu-ți priește!

Nașii copilului sunt socotiți toată viața părinți spirituali ai copilului.

B). Nunta la Pătrăuții de Sus

Nunta este unul dintre cel mai frumoase obiceiuri la români, având o serie de etape spectaculoase. Dintre toate

obiceiurile tradiționale nunta a fost și a rămas în timpul de față la Pătrăuții de Sus cel mai frumos și important obicei.

Principalele momente la o nuntă sunt: „pofitul la nuntă”, „luatul zestrei”, „iertăciunea”, „orația colacului”, „înhotatul miresei”, „strânsul în pahar”, etc. s-au păstrat și se aplică și acum la Pătrăuții de Sus.

La organizarea nunții au participat întotdeauna mai multe persoane. Oamenii de mai demult au înțeles mai mult decât astăzi că au răspundere pentru copii, că trebuie să le asigure un viitor, în același timp munceau și-i educau în spiritul bunului simț, al înțelegerii precum și al credinței în Dumnezeu. Părinții care aveau fete sau băieți se stăruiau ca fetele să se mărite la 20 de ani iar flăcăii la 25 de ani. Flăcăii care treceau de 30 de ani se zicea „că-i însoară babele” iar fetele care erau bătrâne erau o rușine pentru părinți. În vederea căsătoriei se folosea „stărostirea” care se mai păstrează și astăzi numai nu așa de tradițional. Se alegea un bărbat mai deștept și gospodar și mergeau în „stărostire” la mireasă. Acolo tinerilor le era oarecum „să se înțeleagă”. Ei se duceau într-o cameră aparte și dacă se plăceau, „se înțelegeau”. Tot atunci se făcea și vorba când să se facă „tocmeala nunții”. Părinții mirelui își luau câteva rude și 2-3 vecini și acolo programau când va fi nunta, cine vor fi nași, cine vor fi lăutari și cum va fi „mersul nunții”.

a) Cântecul nevestelor tinere

Joi până-n nuntă, mirele pleca după „zestre” împreună cu câteva neveste mai agere, câțiva vorniceii, druște și rudele cele mai apropiate cu 2-3 căruțe. Când se apropiau de casa miresei, cântau astfel:

Bună seara de trei ori,
Bucuroși sunteți de noi?
De sunteți bănuitori,
Noi suntem întorcători.

De ziceți poftim, poftim,
Noi pe-atâția mai venim.
Înainte suntem doi,
Oastea noastră-i înapoi.

Alaiul era invitat la masă, cu care ocazie, soacrei i se cânta:

Bună seara soacră mare,
Știu că-ai stat în așteptare,
Noi de asta am venit,
Să ne dai ce-ai juruit.
Să dai floarea din fereastră
Și a mirelui nevestă.
Ai lucrat un an și-o vară,
Și-ai încărcat două cară,
Nu prea avem țoluri de lână
Că oile ni-s la stână
Perinuțe nu prea avem,
Că noi găște nu ținem
Scorțârașul cel de buci
De puzderie de-abia îl duci.

Cu această ocazie se fac și o serie de glume ca de exemplu:

Casa veche fără gard
Cămeșoaie cu prohab
În ogradă-un pădureț
Și-n casă un Macortet.
Un câine hition în lanț
Da vă țineți îngâmfați.
N-aveți nici cenușă-n vatră
Și soacra-i disprigiurată.

După aceia alaiul se pornește cu „zestrea” spre casa mirelui cântând:

Haida, haida să mergem,
Că-i seara și n-ajungem,
Că ni-i drumul cam cotit
Ne temem de prăvălit.

Când ajung acasă la mire se cântă:

Leși afară soacră mare
Că-ți aduc cheptănătoare,
Pe unde te-a cheptăna
Șapte ani nu te-a mânca.
Ți-o plăcea, nu ți-o plăcea
Tot cu dânsa-i rămânea.
Leși afară până-n prag,
Și-i vedea boii ce trag.
Leși afară pân-la nuc,
Să vezi ce noră-ți aduc.

Sâmbătă, până la nuntă vătăjelul (vornicelul), cheamă la nuntă din partea mirelui și a miresei cu cuvintele:

V-o pofti mirele și mireasa
Și nunii cei mari
Și socrii cei mari
Și vă poftesc și eu
Din partea mea
Pe mâne la nuntă
Și mâne seara la „pripoi”.

Duminica dimineața nunta începea la casa mirelui. Îmbrăcămintea mirilor, vara era mai simplă: Mireasa, cu cămașă, catrință, bondiță, hobotul pe spate și ciubotele; Mirele, cu cămașă,

îțari, brâu, pieptar sau bondiță cu dihori, ciubote de toval. Iarna mirele avea joc scurt cu prim în loc de bondiță.

Nevestele tinere, împreună cu „druștele” aveau grijă să „gătească” mireasa. Aceasta, îmbrăcată pentru cununie era așezată pe un scaun în fața oglinzii. Nevestele o despleteau, o pieptăneau făcându-i câteva colțuri din păr, fixate pe frunte cu apă și zahăr, îi așezau pe creștet găta cu coronița. Basmalele erau puse pe umeri ca să atârne pe spate cu părul despletit lăsat deasupra. Aceasta se chema „găteala miresei”. Nevestele îi cântau de jale și mireasa plângea supărată. Cel mai impresionant moment era acela când mirii înainte de plecarea la cununie își luau „iertăciunea” de la părinți. După acest moment solemn în fața părinților, mirele era adus cu alai de vornici și nași la casa miresei. Aici mireasa, îngenunchind în fața părinților, le săruta mâna, mulțumindu-le pentru tot ce au făcut pentru ea, rugându-i să o ierte pentru greșelile ei și să nu o uite. Părinții îi dădeau binecuvântarea. Acest obicei încă s-a păstrat până în zilele noastre la Pătrăuții de Sus. Un vornicel zice o orăție. Am să redau o strofă din „iertăciune”:

b) Orația de nuntă

Prea cinstiți nuntași! Stați!

Și-un cuvânt de iertăciune ascultați!

C-acești fii așteaptă de la D-voastră, Iertare,

Și de la Dumnezeu-Binecuvântare,

Că ei pieptul v-au supt,

Și mare bucurie v-au făcut,

Din somn dulce v-au sculat,

Și poate v-ați scăpat și i-ați blestemat

Și acum toate celea să le uitați

Fiii să-i iertați, să-i binecuvântați

Cu pâine și sare,

Cu darul Sfinției Sale!

După obținerea „iertăciunii” se scoatea și se scoate și în prezent, „Dansul afară” cântând :

De trei ori pe lângă masă,
Să iasă răul din casă,
Să rămână binele,
Să trăiască tinerii!

După aceasta se pornea la cununie cântând:

Hai mândră la cununie,
Cât îi verde frunza-n vie,
De ce frunza s-a usca
Mi-i chema și eu n-oi vra.
De ce frunza s-a zbîrci
Mi-i chema și eu n-oi fi.

Cununia la biserică avea loc și are și-n prezent loc la prânz după terminarea slujbei religioase. După cununie tot alaiul nunții se duce la casa mirelui. Nevestele cântă:

Când ne văd suind la deal,
Crapă dușmanii de-amar
Or crăpa și s-or desface,
Și nimica nu ne-or face
Las’ să crape-n patru părți,
Nu le faci voia la tăți.
Mână bade caii bine
Nu te uita-n ochi la mine.
Mână bade caii tare
S-ajungem în sat cu soare
Să se mire oamenii
Pentru ce-am trudit caii,
Pentru-o floare din fereastră,
Pentru-o tânără nevestă,

Pentru-o floare din grădină
Pentru-o tânără copilă.
Și-am călcat din leu în leu
Și-am făcut pe cheful meu
Și-am călcat din salcie-n salcie
Și-am făcut cum mic-mi place.

Acest cântec l-au cântat și-l cântă toate nevestele tinere și bătrâne.

Ajungând la casa mirelui, tinerii miri aprind lumânările și ascultă "orația colacului", spusă de-un vornicel sau de-un bărbat mai isteț, care o știe și anume:

Bună seara, socru mare,
Te cunoști după-nsemnare.
Că ești socru mare!
Că de n-ai fi,
Nu te-ai fuduli.
Ține această ploscă umflată,
La șezut crăcănată
Și-o închină soacrei odată...
Socrii mari ascultați,
Și-n urechi vă băgați
Când va da soarele disară,
Mare oaste vă-mpresoară,
Munți înalți și frumoși,
Bine v-am găsit sănătoși!, etc.

Înainte de a se așeza la masă, un vornicel descoperea câteva farfurii de răcitură și spunea:

Prea cinstiți nuntași,
Poftiți, gustați.
Boierii de casă,

Mi-au încredințat această masă
 Și eu trimis împărătesc
 Sunt pus să vă poflesc,
 Poftim, gustați,
 Din pâine, din sare,
 Din masa Domniilor Sale!

Și după aceasta toți nuntașii se așezau la masă. După ce nuntașii au servit tot felul de bucate obișnuite de pe vremea aceea: zeamă cu tocmaș (tăieței), friptură, răcitură, găluște (sarmale) cu crupe din boabe de porumb date la rășniță și plăcintă cu mac. Plăcinta tăiată felii era pusă deasupra pe sarmale. Băutura stătea tot timpul pe masă. Erau sticle de 1 kg de Monopol pline cu rachiu, se puneau și mustul din fructe uscate. După aceasta urma a se anunța ‚Pahar Dulce‘. Luând în mână o farfurie cu 2-3 pahare cu băutură dulce, mai întâi nașilor - ‚paharul de pocinog‘, care aduce mult noroc. Cel care strângea în pahar și strânge și acum, strigă:

Domnu' nun Mare și Doamnă nună Mare
 Poftim la "pahar dulce",
 Care-n pungă te-mpunge!

Cei doi nași, luau paharele, le-nchinau mirilor cu urări de fericire, le dădeau apoi pe gât, scuturându-le să nu rămână nici un strop și în liniștea ce se așternea anunța darul, fie în bani, fie în natură. Vătăjelul anunța și el cu glas tare să audă toți mesenii care-i darul primit. După nași urma la socri, la rude și la ceilalți nuntași. Urma ‚legatul‘. Aceasta se făcea de către neveste tinere cu ștergere frumoase, petrecute de-a curmezișul pieptului, prinse sub braț. Ia nași, starosti, bucatăreasă și alți gospodari care au dat ajutor deosebit la nuntă. Iată și un cuplet de "cântec la legători":

Frunză verde de-arțaraș,
 Bună seara la nănași,

Nu te legăm de tâlhar,
Te legăm de nunuț Mare.
Foaie verde tropotică,
Mai avem o cumnățică.
Foaie verde de salată,
Ne-a mai rămas o cumnată.
Săraca bucătăreasă.
Mult a fost friptă și arsă.

Mai era la noi cândva "Împărțirea Găinii".

Înainte de miezul nopții vătășelul aducea pe farfurii o găină friptă pe care o prezenta mirilor spunându-le: "Luați și gustați ca să trăiți fericiți, în desfătare, liberi și fără griji".

Mirele și mireasa după ce gustau din găină, o împărteau cu nașii, cu socrii și ce mai ajungea, gustau și ceilalți nuntași, câte-o fărâșă.

După "Legat" urma "Îmbrăcatul Soacrei celei Mari". Cu mare veselie, aceasta era adusă pe sus de nevestele tinere, în mijlocul casei și îmbrăcată de „druște”, peste hainele ce le purta, cu cămașă, catrință și tulpanul primite în dar de la mireasă. Nevestele tinere îi cântau tot felul de cântece ticluite anume.

Înhobotatul miresei

După îmbrăcatul soacrei celei mari, mireasa era așezată pe un scaun în mijlocul casei, înconjurată de nevestele care-i cântau cântece de jale iar mireasa plângea de "sărea cămașa de pe ea". Îi desfăceau gâța și șlaierul (hobotul) și-i împleteau părul în două cosițe pe care le aduna la ceală, "în top" urmând a li îmbrobodită. În acest timp druștele jucau hobotul deasupra capului miresei. După ce i se lua coronița, rămânând numai cercul ușor, numit de acum "cârpă", semnul femeilor măritate, nașa așeza basmaua pe capul miresei iar nevestele îi cântau:

Ia ridică-ți hobâtu,
 Să te vadă socrâ-tu!
 Ia ridică-ți basmaua,
 Să te vadă soacră-ta!

La "Înhobotatul Miresei" se cânta:
 Ia-ți copilă ziua bună,
 De la tată, de la mumă,
 De la frați, de la surori,
 De la grădina cu flori.
 De la strat de busuioc,
 De la feciorii din joc.
 Iese luna din pomete,
 Ilenuța dintre fete.
 Iese luna din brădăi,
 Ionică dintre flăcăi.

A doua seară avea loc petrecerea numită „uncrop”, unde se da băutura caldă și se servea cu bucatele rămase din seara pripoiului (a treia seară după nuntă). La această petrecere erau invitați rudele și vecinii mai apropiați, nașii și nevestele tinere. Spre dimineață începea veseliea cea mare când lumea era prinsă în vârtejul jocului. Vătăjeii cântau:

Frunză verde de negară,
 Să pornim cu danțu-afară,
 C-o fost vremea mai demult,
 Da noi nu ne-am priceput.
 C-o fost vremea de cu seară,
 Da noi nu ne-am tras de seamă.

Colăcăria

Finii aveau obligația, față de nași ca drept mulțumire și

recunoștință să le ducă în dar tradițional colaci. Acest dar putea fi dus la câteva luni după cununie, sau la 2-3 ani, când mai mulți fini, dacă era cazul, se înțelegeau să ducă odată colacii. Uneori se alăturau și cumătrii ai căror copii au fost botezați de aceeași nași. De fapt la Pătrăuții de Sus se duceau pentru botez patru colaci iar pentru cununie doi colaci. Aceștia trebuiau să fie mari, împlețiți în patru și acoperiți cu un ștergar din cele mai frumoase. Ajunși la casa nașilor, le închinau colacii cu mulțumiri și urări de sănătate. Aceștia primeau darul, la rândul lor mulțumindu-le și urându-le zile fericite și belșug în gospodărie. La "colăcărie" erau invitate și câteva rude și vecini mai de aproape. La primire finii primeau câte-un colac întreg înapoi.

Această petrecere era un prilej de-a întări și mai mult, pe de-o parte respectul finilor pe de altă parte grija și dragostea nașilor pentru fini.

Nunta a fost și este unul din momentele principale în viața fiecărui om. Ca să fie bine organizată o nuntă întotdeauna era nevoie de oameni, bărbați și neveste istețe. În toate timpurile, la Pătrăuții de Sus au fost oameni deștepți, isteți care au organizat aceste ceremonii la un înalt nivel. Sunt cunoscuți în sat bărbați isteți ca: Grigore Tochiță, tatăl autorului, Petre Bicieri, Ionică Amarghioalei, Vasilică Cucuruz, Gheorghe Opoaiț, Gheorghe Nicoreac, Ilie Haraga, Ilie Șvabiuc. Neveste cântărețe, Eudochia Tochiță, mama autorului, Axenia Pojoga, Ana Grijincu, Saveta Pojoga, Casandra Bahnean, Ileana Bahnean, Marina Bicieri, Dumitru Tochiță și Ileana Didei.

C. Însmormântarea și pregătirea către moarte

Trecerea spre viața veșnică este al treilea moment important din viața omului și ultimul. Din timpuri foarte vechi se cunoștea că omul vrea să plece pe lumea cealaltă într-un mod cât

mai deosebit și mai solemn - să fie îmbrăcat cu haine noi și cele mai scumpe din timpul vieții, urmați de cei care l-au iubit. Oamenii în vârstă se pregăteau de cele trebuincioase, haine noi, pânză, ștergere, năfrâmi, minișterguri, covoraș de pus pe năsalie etc. Când era cazul, își făcea testamentul fără a fi scris, adesea în fața unor martori, testament verbal, care era respectat cu sfințenie. Mai mare valoare era o fâgăduială pe patul de moarte decât un act scris. Omul mai dădea „de sufletul lui” rudelor și prietenilor, haine și alte lucruri ca să la aibă pe lumea cealaltă. Înaintea morții, cerea lumânarea în mâna lui până-și dădea sufletul. Mortului așezat pe masă i se puneau câte un ban pe ochi și se lăsau așa câteva ore ca să nu se deschidă ochii. Pe piept i se puneau „toiagul aprins”. Aceasta era o lumânare lungă, din ceară curată de albine, făcută spirală (roată) care se aprindea la un capăt și, pe măsură, se desprindea câte o porțiune din roată. Toiagul simbolizează viața de după moarte care este nesfârșită. Majoritatea din aceste tradiții s-au păstrat până în zilele noastre, dar cu timpul dispar. În nopțile de priveghi, se adunau rudele și prietenii, fiecare cu câte o lumânare în mână aprinsă și o puneau la căpătâiul mortului. Bocitoarele, însoțite de câte un fluierar își făceau și ele rândul. La noi existau mai multe femei care știau să bocească și anume Raveca Reli- nevăzătoare, Marina Bicerii, Parasca Vlădean, mătușa autorului, Casandra Bahnean, Eudochia Tochiță, mama autorului, Ileana Didei. La priveghi se povesteau fapte și întâmplări din viața răposatului. Bocitul se folosea și se folosește și în prezent tot drumul până la mormânt. Mortul s-a ținut și se ține și acum trei zile pe masă. La priveghi se bătea „leafă”, adică o lopățică făcută dintr-o draniță groasă. Unul ținea ochii celuilalt iar altul pălea cu „leafa”. Dacă nu ghiceai primeai „leafă” până te durea spinarea. Careva dintre flăcăi se „travestea în moarte” și băga spaima în toți. Mai erau și alte obiceiuri, cum ar fi „gânsacul”, „căzutul în fântână”, etc. În ziua înmormântării se

dădeau de pomană peste sicriu o găină ca să scormonească cărarea mortului și o vițică sau un miel ca să-i fie sufletul liniștit când a vedea că are și pe lumea cealaltă ce i-a fost dat pe lumea asta.

Bocet după mamă.

Scoală mamă și mi-i spune
Cum îi drumul în cea lume
Drumul este ducător
Și-napoi ne-ntorcător.
Această casă nu ți-a plăcut
Fără uși, fără ferești.
Of, Doamne, cum ai să trăiești?
Ieși afară până-n prag
Să vezi vitele cum rag
Ele nu rag că n-au fân
C-au rămas fără stăpân.

Bocet pentru tata.

Ardă-te focul de moarte
Că nu mai ești cu dreptate!
Că pe unde ești chemată
Nu te mai duci niciodată.
Unde nu ești așteptată
Mergi fără să fii rugată.
Nu știu cum te-ai îndurat
Pe tătucu l-ai luat.
Tătucuțu nostru scump
Scoală nu ședea tăcut.
Să vezi moartea ce-o făcut.

Bocet după băiat tânăr.

Moarte, moarte înșelătoare
Cum iei omul din picioare

La ce oare te-ai gândit
Să mergi tânăr în mormânt
Un mire ca o frăguță
Stai întins, mort, pe măsuță.

Bocet pentru o fată tânără.

Scoală miresuică, scoală,
Și pe ochișori te spală,
Și mergi la joc pe toloacă
Să vezi feciorii cum joacă.
Scoală-te și-i asculta
Cum te duce căruța
Nu te duce car cu boi
Ca să nu vii înapoi
Da te duce cu doi cai
Veșnic în pământ să stai.

Bocet pentru un gospodar.

Scoală, scoală și mi-i spune
Cum e drumul în cea lume.
Drumu-i bun și-i cam cotit
Cine s-o dus n-o venit
Frumoasă casă ai avut
Aceasta nu ți-o plăcut.
Altă casă ți-ai făcut
Cu căpriorii de lut.
N-ai fereastră de privit
Și nici ușă de ieșit.
Spune dragă ce-ai pățit
C-așa iute ne-ai părăsit
Cui îți lași gospodăria
Copilașii și soția?

Bocet pentru o soră.

Trageți clopote mai tare
Să se-audă-n deal și-n vale
S-audă și frații mei
Că mi-i tare dor de ei
Ei vor ști de pe sunat
C-a lor soră i-a lăsat.
Soră, să ne spui cinstit
Pentru ce ne-ai părăsit?

Cortegiul de înmormântare a fost și este și în prezent precedat de „procesia” urmat de „pom” și de preot și se încheie cu cortegiul sătenilor care au venit la „petrecanie”, apoi urmează acasă „parastasul”. După un an se face „pomenirea”, precum și în fiecare an de „duminica mare” când se vine la cimitir și se prohodește mortul cu colaci, fârfurii, străchini și căni. Înainte de moarte cel suferind se împacă cu familia și cu vecinii și apoi se împărtășește la preot. După moarte este „scăldat” și îmbrăcat cu haine naționale de sărbătoare, adică, cămașă, ȋțari, bundiță și pantofi. În prezent, îmbrăcatul cu haine naționale prinde a dispărea fiind înlocuit cu costumul contemporan. În prezent aceste obiceiuri dispar dar peste sicriu se dau colaci de pomană.

D. Obiceiurile sărbătorilor de iarnă

Nici o sărbătoare din timpul anului nu era așteptată cu atâta bucurie și cu atâtea pregătiri ca sărbătorile de iarnă. În ajunul Crăciunului umbla prin sat preotul cu icoana. El era însoțit de un grup de colindători. Seara, de asemenea, umblau colindătorii cu „Sculați, Sculați Boieri Mari”. Colindatul avea loc până după miezui nopții. Se mai repeta și în ziua a doua și în ziua Sfântului Ștefan. Tot la Pătrăuții de Sus s-au mai păstrat până în zilele noastre „Teatrul Folcloric” popular – un tezaur al valorilor noastre

populare. Tinerii mai talentați organizează piesele „Banda lui Bujor”, „Banda lui Jianu”, „Brâncovenii”, „Irozii”, „Codrenii”. Pentru Anul Nou (Sf. Vasile) se făceau pregătiri cu săptămâni înainte. Copiii își pregăteau clopoțelele, cei mari „malanca” cu buhaiul și bicele iar satul tot era numai pocnete de bice și sunete de trâmbițe. Pregătirea măștilor se făcea cu 2 luni înainte. Cu timpul, a prins a dispărea obiceiul cu umblatul „mălâncii”. Cu timpul, a apărut la Pătrăuții de Sus, obiceiul „pomului”, preluat de la nemți și polonezi. Pomul, dintr-un brăduț nu prea mare, era împodobit fără prea multe podoabe, doar cu ce se găsea în casă: nuci, mere, diferite figuri din aluat și lăntișoare din hârtie colorată. Se mai puneau și câteva bomboane învelite în hârtie colorată. Acum pomul de Crăciun este împodobit cu cele mai frumoase podoabe.

Odată cu seara, porneau copiii cu „uratul”. Acestora li se dădeau covrigi, nuci, mere, la rude li se dădeau și bani. În timpul de față copiii încep „uratul” și odată cu seara termină cu „uratul”. Când însera bine venea „malanca cea mare”. În cătunul Pituleni, unde am trăit eu, autorul acestei cărți, se organiza cea mai mare malancă din sat. Capul „mălâncii” era Aurel Pițul, un flăcău isteț care era și un om citit. Terminase prin anii 1940-1944 Școala de Meserii din Cernăuți.

„Malanca” era compusă din vreo 20-25 inși. Se compunea din moșnegi, babe, urs și țigan, căpriță, șătrari, căluți, milițian, etc.

Aurel Pițul era calfa „mălâncii”. Când ajungea în curtea gospodarului „malanca”, calfa întreba: „Gospodarul de casă primește malanca la urat?” gospodarul răspundea „Primește!”. Atunci malanca începea să ureze. Gospodarul îi plătea iar calfa „mălâncii” striga: „gospodarul de casă a dăruit 20 de ruble la malanca noastră!”. Mălâncarii strigau „Mulți ani trăiască!”. Calfa mai adăuga: „vă poftim la jocul mălâncii de Sf. Ioan”.

Urma apoi „Jocul ursului”. Ursul era îmbrăcat într-un cojoc întors pe dos și pantaloni din piele de oaie întorși pe dos. Ursul era ținut în lanț de țigan. Țiganul îi cânta :

a) ”Jocul ursului”

Frunză verde rug de mure
Vin cu ursul din pădure.
Ursul meu când l-am adus
Era negru și netuns
Aista-i urs adevărat
L-am adus din Stalingrad.
De trei săptămâni trecute
Vin cu ursul de la munte.
Numai-n coate și-n genunche.
Frunză verde mazări
Pe pământ așază-ti
Să te vadă oamenii.
Te-am crescut de mititel
Când erai ca un cățel.
Și-ai crescut mare de tot
Și ți-am pus verigă-n bot.
Frunză verde măr uscat
Hai cu Marcu la culcat.
Frunzuliță de hamei
Hai cu Marcu-ntre femei!
Ursul cădea jos ar țiganul îl descânta:

„Descântecul ursului”

Tinca, Tinca bobotinca
De la mine, de la tine
Și din budă de la câne
Tinca, Tinca, na-na-na
Tare-i rea dihania

Meștereașca te vestește
 Și la mine te găsește
 Moș popă te-a tămâi
 Și molitva ți-a citi
 Ascunde-te puf!
 Să rămâie Marcu curat
 Ca un cap de cal uscat.
 Sus, Marcule!

Și atunci, ursul se scula în picioare și se scutura de două ori.

b) ”Jocul căpriței”

Jocul căpriței pare a fi foarte vechi. S-a păstrat și la Pătrăuții de Sus. El face parte din jocurile cu măști, căprița sugerând una din ocupațiile străvechi ale neamului nostru. „Căprița” este confecționată dintr-un schelet de lemn prevăzut cu cap, învelit cu blăniță. Căprița este jucată de un tânăr prefăcut moșneag care știe să se miște în timpul jocului. Cel ce joacă „căprița” este îmbrăcat în costum național.

„Jocul căpriței”

Ța, ța, ța, căpriță, ța
 Vin' la moșu și ți-a da
 Ți-a da moșul fân și paie
 Și te-a mulge-ntr-o tigaie
Capra me-ai din Pițuleni
 Și-i hrăită cu strujeni
 Ea dă lapte, eu fac unt
 Și n-o țin pentru vândut

(cântun al satului)

Capra mea-i din Leorda (cătun al satului)
Și mi-o umplut donița.
De la munte te-am adus
Cu cercei și cu hurmuz.
Ți-am dat paie, n-ai mâncat
Ți-am dat fân, ai lepădat.
Căpriță din Pătrăuți
Ian' mai saltă odată-n sus
Și sărută gospodarii
Ca să ne plătească banii.

c) „Căluțul”

Una din tradițiile de Sf. Vasile este și „Jocul căluțului” care s-a păstrat până în zilele noastre și la Pătrăuții de Sus. La români, ca și la alte popoare, tradiția de a proslăvi calul e foarte veche. Calul era larg răspândit în basme și legende, în cântece și mai cu seamă în forma teatralizată. Ca și „ursul” și „căprița”, „căluțul” e o tradiție moștenită din bătrâni. În dramatizare participă și 10-12 persoane (de obicei la crâșmă). La noi participă 2-3 persoane. Un băietan sau doi joacă „căluțul”. Cel care-l joacă e îmbrăcat în moșneag sau fără mască, în haine naționale. Capul calului e făcut din lemn iar botul și urechile sunt învelite în piele de vițel. În partea interioară a botului sunt hăturile pe care le ține în mâini cel ce poartă „căluțul”. Coama căluțului se împodobește cu diferite podoabe. La gâtul calului se atârnă un clopoțel. Deasupra gâtului o coamă din păr de cal. Măscăricii care umblă cu căluțul se străduiesc să fie cât mai poznași.

„Jocul căluțului”

Frunzuliță de mărari.
Bună seara gospodari.
V-am adus un harmăsar.
Harmăsar de la Corcești

Cu cordele boierești.
 Frunză verde siminoc,
 Hai căluțele la joc
 Să răsară busuioc!
 Busuioc de cel mășcat
 De mândruța semănat
 Și pe ud și pe uscat.
 Frunză verde de harbuz
 Ridică copita sus.
 Frunză verde de salată
 Scutură din coamă o dată.
 Frunzuliță siminoc
 Hai căluțele la galop.
 Foaie verde de salată
 Hai căluțele roată, roată.
 Frunzuluiță de trifoi
 Înainte și-napoi.
 Frunzuliță lemn sucit
 Jocul nostru s-a gătit!.

d) „Urătura mălăncii”

Gospodarilor de casă
 Dați drumul mălăncii-n casă
 Că afară plouă de varsă,
 Udă straie de mătăasă.
 Că afară viscolește,
 Mândre straie ponosește.
 Sculați domni, sculați cucoane,
 De pe paturi, din saloane,
 Și aprindeți o lumânare
 Să se vadă ca din soare
 Să intre malanca-n casă,

Să puie stativi să țasă:
Pânză, scoarță și covoare
Pânzături, catrinți, sumane
Rășchiete pe cărare
Și urzite-n fuga mare.
Trase-n furcă de mașină,
De malanca cea bătrână.
Fără sul, fără vatale
Fără tăgi, fără sucale
Malanca-i conștiincioasă
Toată ziua stă la masă
Seara vine-acasă beată
Prinsă-n brâu și suflecată
S-apucă de măturat
Focu-n vatră de-ațâțat
Cahla-n pod de destupat.
Pune borșiorul la foc
Cu moare din poloboc
Și cu apă din Suceavă
Nu-i mai mânca borș degrabă.
Urătură nu-i mai multă
Să trăiască-acei ce-ascultă!
La anul și La mulți ani
Opriți plugul băietani!

e) „Plugușor pentru copii”

S-o pornit Sfântul Vasile
De un an și nouă zile
Cu-n plug greu, cu-n otic mare
Tot pământul ca să-l are.
L-a arat pe jumătate
Să semene grâu în parte

Grâu mărunț și grâu de vară
Deie Domnul să răsară.
Dimineața să-l cosească,
Plugarii să-l îmblătească
Să-l vânture cu lopata,
Să-l ducă la moară gata
Să facă un colac mare
Să deie la toți plugarii.
Fiți în lume cu dreptate
La mulți ani cu sănătate
Hăi, hăi!!

f) „Colindă de Crăciun”

Sculați, sculați boieri mari
Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători
Ei nu vă vin nici c-un rău
Vi-l aduc pe Dumnezeu
Dumnezeu e mititel
Mititel și-nfășețel
Cu fășuța de mătasă
Să-i fie moale la oasă
Cu fășuța de bumbac
Să-i fie moale la cap
Sus, în poarta cerului
Este-o piatră năzdrăvană
Ce plătește-o țară întreagă
Ierusalimul jumătate
Bucovina a treia parte
Fiți în lume cu dreptate
La mulți ani cu sănătate!”

„Sorcova”

Sorcova, vesela
Să trăiți, să înfloriți
Peste vară, primăvară
Ca un măr, ca un păr
Ca un fir de trandafir
Să fiți tari ca piatra
Și iuți ca săgeata
Și iuți ca oțelul
Puternici ca fierul
La anul și La mulți ani!”

Organizatori ai Teatrului popular cu piesele „Bujorii”, „Irozii”, și „Brîncovenii” au fost în satul nostru frații Iliuță și Radu Șfabiuc, Gheorghe Bahnean, Petre Andrabuleac, Ilie Gavriloae, Ilie Haraga, Vasile Cuciurean, Nicolae Șvabiuc, Ilie Țuța. Organizatorii „mălâncilor” și colinzilor de Crăciun au fost:

- Aurel Pițu, Constantin Butoaic, Gheorghe Bahnean și Alexandru Valaș - cătunul Pițuleni

- Ilie Cuciurean, Costică Gherman, Ion Ardelean – cătunul Arșița

- Petre Bicieri, Ionică Ursulean, Aurel Buta, Costin Popescu – cătunul Fundoaia

- Dumitru Ardelean, Gheorghe Bahnean, Gheorghe Opaît – cătunul Burleni

g) Teatrul popular (folclor literar)

Poporul român are atâtea obiceiuri și tradiții pe care nu le are nici un popor din lume. În folclorul popular românesc intră zeci și zeci de tradiții. În acest capitol am să amintesc pe câteva, ca, de exemplu, „horile”, „strigături la horă”, „strigături satirice”, „cântece de ostășie”, „cântece de petrecere”, „cântece de

haiducie”, „cântece de ciobănie”, jocuri, hori, strânsuri orății de nuntă și botez, bocete de înmormântare, colinzi, teatru popular, superstiții, descântece, farmece etc.

E). Petrecri

a) Hora

La sfârșitul săptămânii - duminica, pătrăucenii de totdeauna, au căutat să împlătească munca lor cu jocul (hora) de duminică. Cam până în anii 60 hora avea loc pe toloacă, lângă biserică, la locul numit „sesia popii” sau la „trei peri”. Se mai făcea joc și în ograda școlii celei vechi, mai ales duminica când erau nunți. „Scripcarii” erau plătiți din timp de către flăcăi. De obicei, era unul cu scripca și unul cu cobza care-i ținea hangul. Fata nu mergea la horă fără mamă, o soră mai mare sau o altă rudă. Mai exista câte un joc și în zi de lucru, cu ocazia unei clăci, unde, câteodată, se cânta numai din fluier. Acest vestit fluierar, Ion Burla zis „Grânguraș” era și baci la stână.

Sunt cunoscuți vioriștii Iliuță și Nicuță Buraciuc, clarinetistul Lazăr Chița, trompetistul Ion Faliboga. Mai târziu a apărut vestitul și talentatul viorist Costică Opaț. La joc veneau și nevestele tinere cu soții lor care jucau la rând cu fetele și flăcăii. Veneau și bătrânii să privească, dar stăteau mai pe lături. Chematul fetelor la joc de către flăcăi se făcea printr-un semn cu degetul arătător, uneori strigând fata: „Mărioarăăă!” sau „Ilenuțăăă!”. Flăcăul rămânea pe loc și fata mergea spre el prinzându-se în joc. Jocul se spărgea devreme, deoarece fetele plecau acasă, înainte de a se însera. Fata care se întorcea acasă după apusul soarelui, era privită nu prea bine.

Jocurile principale la Pătrăuții de Sus au fost: hora, coasa, ciobănașul, ruseasca, frumușica, rumba, rața, sîrba, alunelul, ardeleanca, huțulca. Nu era rușine mai mare pentru fata care n-a fost jucată dar nici mai mare rușine pentru cea care a fost scoasă

din joc. când se întâmpla ca vreun flăcău să-i poarte dușmănie. Acesta plătea muzicantul care, la un semn, când jocul era în toi, înceta de-a mai cânta, oprindu-se și jocul. Flăcăul anunța cu glas tare că fata cutare trebuie să părăsească jocul. Dacă fata avea câțiva susținători (flăcăi) care să-i ia apărarea făceau cerc în jurul ei. De multe ori era și o încăierare.

b) Clăcile

Clăcile de desfăcut porumb care aveau loc în șură se petreceau toamna, erau alt prilej de voie-bună, iar iarna aveau loc clăcile de tors. Mai ales în cășlegile de iarnă. Pentru claca de tors gospodina respectivă trimitea câte un caier de fuior de cânepă pe la casele cu fete sau neveste spunându-le la ce anume vor fi folosite firele și anunțând data când trebuie să se prezinte cu ele toarse. Știind data la care se aduna claca, de obicei duminica, se căuta din timp un scripcar sau un fluierar iar fetele aveau grijă să-i invite și pe flăcăi. Cei prezenți erau cinstiți cu câte un păhărel de holercă fiartă cu secărică. Urmau apoi horele cu strigături și cântece de petrecere.

Strigături la horă

Tată lumea mă grăiește
Că-s golan Doamne ferește
Da de ce Doamne să fiu
Că n-am omorât om de giu
Alte rele n-am făcut
Da am iubit ce mi-a plăcut
Alte rele n-oi mai face
|Da voi iubi pe cine-mi place

Copiliță nu fii așa
C-acasă mai am ceva

O manta ruptă pe grindă
 Și-un suman în ladă-n tindă
 Și în casă-i îmbrăcat
 Numai soba și-un șparhat
 (auzite de la Gheorghe Opaîț 1970)

Copiliță, trup subțire
 Te-aș cuprinde, mi-i rușine
 Te-aș cuprinde, te-aș pupa
 Cu țâțele m-aș giuca
 Da' mă vede mama ta
 Mă tem, că m-a blestema
 Da' mă vede tata tău
 Ș-a zice că-s băiat rău

Noaptea vin, noaptea mă duc
 Noaptea-n poartă mă usuc
 Noaptea vin, mă răcoresc
 Ziua iar mă-nădușesc
 (ambele culese de Grigorie Tochiță 1950)

Strigături satirice și umoristice

Hai leliță poale scurte
 Le-ai întinde, n-ai de unde
 Le-ai întinde pe-un picior
 Celălalt rămâne gol.

Mândra me de vrednică
 În poale se-mpiedică!
 Pune focul vinerea
 Și-l aprinde sâmbăta!
 (culese de la Vasilică Cucuruz 1950)

La cusut mă dore-o mână
Da' la joc mi-i îndemână
Cu vătala nu știu da
Da' la joc haida! Haida!

Nu știu a toarce, nu știu a coasă
Am nădejde că-s frumoasă
Cu fusul nu pot suci
La joc mă pot învărti.

(auzite de la Marina Bicieri 1968)

La lelița cea cu scârț,
Nu-i găină, nu-i nici mârț
Bate vântu-n pod și-n șură,
Și n-are ce băga-n gură.

N-o învărti pe lelea iute,
Că se fâsâie și pute.
N-o-nvârti pe lelea tare,
Că-i slabă la cingătoare.

(auzite de la Nicolae Bicieri și Costinaș
Cuciurean 1962)

Cântece de dragoste

„Am și eu o mândruliță”
Am și eu o mândruliță,
Cu un păr galben strâns în găță.
Subțirică și-năltuță
Un puiuț de țărăncuță
Mă iubește și mi-i dragă
Și mi-i inimioara-ntreagă

S-o sărut în miez de zi
 Nu m-aș teme c-aș muri
 S-o sărut în miez de noapte
 N-aș uita-o pîn' la moarte

(auzit de la Grigorie Tochiță 1955).

„Dragostele cele mari”

Dragostele cele mari
 Mărg pe drum ca doi jăndari
 Dragostele cele mici
 Mărg pe drum ca doi voinici.
 Trece dragostea prin apă
 Și strigă că nu se-neacă
 Și urâtul pe uscat
 Tot strigă că s-a-necat

(auzit de la Ilie Haraga 1949)

Cântece de dor și jale.

Trage mândră și ghicește
 Trage mândră și ghicește
 De ce codru-ngălbenește
 Codrul îngălbenea de ploi
 Voinic tânăr de nevoi
 Codrul îngălbenea de vânt
 Omu îmbătrânea gândind.
 Cui e dor să-mbătrânească
 Meargă-n străini să trăiască
Cum am petrecut și eu
 Departe de satul meu

(auzit de la Gheorghe Hușulei 1957)

Am un dor, cu el trăiesc.

Am un dor, cu el trăiesc
Cu el zilele-mi petrec
Dar de dor mă tot topesc
Dorul meu pe unde se lasă
Face inima mătăasă
Dorul meu pe unde se pune
Face inima cărbune
La porțița din grădină
Plânge mândra și suspină
Eu murgul îl țin de frâu
Și pe mândruță de brâu.

(auzit de la Nicolae Șvabiuc 1960)

Cântece de ostășie.

Trei gutui și trei lămâi.

Trei gutui și trei lămâi
Ochi albaștri cui rămâi?
Cui o sărutat întâi.
Ține-mă mândruță bine
Cât mai sunt pe lângă tine
Că iat-o mândră, straja vine
Și mă ia de lângă tine.
Și mă duce înarmat
În Brăila și-n Galați
C-o sută și cinci soldați.
Mai am două luni de zile
Și-mi iau ranița în primire
Arma de la magazie
Capela de la cutie.

(auzit de la tatăl autorului - Grigorie Tochiță, 1949)

Când am vrut să mă petrec.

Când am vrut să mă petrec,
 Mi-a venit ordin să plec
 Ordinul de la maior
 Regimentul 8 Vânători
 Când vin seara de la coasă
 Găsesc ordinul pe masă
 Ordinul cu două stele
 Ca ochii mândruței mele
 Părul meu cel de mătăasă
 Zace la maior sub masă
 Părul meu cel mătășos
 Zace la maior pe jos

(auzit de la Ichim Pojogă, fost vânător de munte, 1960)

Cântece de ciobănie.**Când eram cioban la stână.**

Când eram cioban la stână
 Aveam miei și-aveam și lână
 Aveam caș și-aveam jântiță
 Și gură de ciobăniță
 De când nu mai sunt la stână
 N-am nici miei și n-am nici lână
 N-am nici caș, n-am nici jântiță
 Nici gură de ciobăniță

(auzit de la Gheorghe Valaș, fost baci la stână, 50 de ani)

Frunză verde foi mărunte

Frunză verde foi mărunte
 Sunt ciobănaș de la munte
 Toată vara cu turma

Cu dorul de la mândra
Nu te uita că-s micuț
Am dormit la oi desculț
Cu capul pe mușuroi
Cu ochii țintind la oi
Cu capu' pe-o rămurea
Și cu ochii la mândra

(auzit de la Ionică Burla, 1958)

Cântece de pahar și de petrecere.

Păhărel nu tremura
Eu te-oi be nu te-oi mânca.
Păhărelul cât un pui
Când îl pui la gură nu-i.

Ce mi-i bună, scripca, bună.
Cu voinici de-a me măsură.
Ce mi-i bună scripca rea
Cu voinici de sama mea.

Dragu-mi-i unde-am venit
Și cu cin' m-am întâlnit
Dragu-mi-i unde-am intrat
Și cu cin' m-am adunat

Când eram în vremea me
Scripcuță nu-mi trebui.e
Scripcă era gura me
Scripca sună-a scândură
Gura cântă sângură
Scripca sună-a doagă spartă
Gura me mulți o așteaptă.

Nici aurul, nici argintul,
 Nu-s mai buni decât cuvântul.
 Aurul rugină lasă
 Cu cuvântul stau la masă
 Aurul rugină pune
 Cu cuvântul ies în lume

(Casandra Bahnean, Elena Chișca, Elena Bahnean, Casandra Opaț)

F). Credințe și practici magice

a) Descânțece

Dragostea pentru creația populară a crescut, evoluând apoi cu anii. Am simțit nevoia să mă apropiu tot mai mult de acești oameni simpli, dar cu sufletul bogat, fiindcă nu orice om la țară este creator de folclor sau poate înțelege valorile etice ale creației populare. Ascultam cu drag pe vecina, mătușa Sancira Savu, care-mi povestea de ursite, despre ținerea anumitor zile de peste an pe care mi le povestea bătrâna Măriuca Pencic, despre obiceiurile de sărbători povestite de moș Petre Popescu, zis „a Pârcului”- o comoară de înțelepciune, precum și pe mătușa Mărioara lui Lioagă care știa și să cânte, și să descânțe. Descânțecelile ei „de rujă”, „de orbalț”, „de gălci”, „de deochi” erau recunoscute ca tămăduitoare de boli. Nu erau vrăji ale satanei sau ursitei. Mărioara Pițul, Măriuca Percic și Domnica Coroamă descântau cu apă neîncepută, cu aghiasmă, cu busuioc, pentru liniște și sănătate. În toate ele cereau ajutor Maicii Domnului.

Descânțec pentru durerile de cap

Se ia o șopârliță, ea crește prin locuri mlăștinoase, se spală și se pune în apă neîncepută. Apa se ia de la un izvor curat cu ulcica spre mersul apei de trei ori. După aceea se pune șopârlița în apă, se face semnul crucii deasupra ulcelii cu un cuțit și se

descântă: șapte babe, șapte fete, șapte șopârlaițe. nicio babă, nicio fată, nicio șopârlaiță,ptiu! (se scuipă) descântecul de la mine, leacul de la Dumnezeu. Se repetă de trei ori. Bolnavul bea de trei ori apă din ulcică, dar de fiecare dată pe altă parte. nu din același loc. la apă din apa descântată în palme, se spală pe față, pune și pe creștetul capului. (cules de la Mărioara Pițul zisă a lui Lioagă).

Descântec de rujă

Rujă zbârcită

Rujă pricăjită

Să te-ajungă aricioaica

Cu 99 de ace

Cu 99 de cuțite

Acolo să te faci

Și să te desfaci

Acolo să rămâi

Și să te mângâi

Cum te-ajunge

Cum te-mpunge

Cum te taie,

Cum te moaie

Du-te la Marea Neagră

Și (cutare, cum îl cheamă)

Să rămâie sănătos

Curat și luminat

De Dumnezeu și Maica Domnului

(auzit de la Casandra Pițul, prin 1954)

Descântec pentru mușcătură de helgie (nevăstuică)

Se ia într-o ulcică apă ne-ncepută, se face semnul crucii de trei ori cu cuțitul și se descântă: „sus tună, jos fulgeră, coada în negură, negură pestriță, piele de nevăstuică, nevăstuica-i din

rogoz, pielicica-i de folos”. Deasupra vasului cu apă se toarnă apa pe bețișorul învelit în piele de helgie. Se repetă de trei ori. Cu apa descântată se spală locul cu umflătura.

b) Superstiții

Picioarele mortului se leagă pentru a sta drepte. Nu trebuie uitat mortul cu picioarele legate ca să nu rămână împiedicat la trecerea celor 12 vămi. O mână de țărână de pe mormânt, pusă sub așternutul bărbatului, face ca acesta să nu se poată mișca atunci când îl supără nevasta și ar vrea s-o bată.

Sub capul mortului se pune un ac și o ață cu care se coasă cămașa bărbatului care nu va putea avea nicio putere asupra nevestei, va sta ca mortul când vrea să-i facă vreun reproș ori s-o bată.

Ața de la picioarele mortului se folosește și la judecată. Un fir din această ață, ținută în mână sau în buzunar în timpul judecății face ca martorii acuzatori să tacă precum mortul, să nu poată vorbi, să li se lege limba.

c) Vräji

Ursita

Unele femei se pricep să desfacă ursita. Unul dintre descântecelile cu coasa: cu un urciur de apă într-o mână și coasa în cealaltă mână se înconjură casa și se dă ursitului pe geam să bea apa turnată pe coasă. Se repetă de trei ori. Descântecul trebuie să aibă loc seara, după apusul soarelui. Apa turnată pe coasă trebuie să fie dintr-un pârâu curat.

Despre toate femeile care au murit subit se crede că le-a vrăjit cineva.

De Sf. Andrei, la miezul nopții, fata îmbrăcată în cămașă, încinsă numai cu brâul, cu ochii legați, este condusă de cineva până la o punte care trece peste o apă. La capătul punții, fata este

lăsată singură să treacă puntea de partea cealaltă. Când a reușit să treacă puntea până la capăt, își dezleagă ochii și vede pe cel ursit.

d) Datini și credințe

(care se mai păstrează la noi)

DE ANUL NOU adică spre Anul Nou, seara, iei o ceapă mare, o desfaci în 12 părți (ghioci) și pui în fiecare ghioacă sare și a doua zi dimineață, dacă îi udă ghioaca cu sare, acea lună va fi ploioasă; dacă-i uscată, va fi secetă.

ÎN AJUNUL SF. VASILE se spune că vorbesc animalele de casă și nu ai voie să le ascuți că moare cel de casă.

DE CRĂCIUN umblă preotul cu icoana zicând: "nașterea ta Hristoase....". pe masă se pune grâu fiert, găluște, bob fiert, bureți, mere, zahăr, doi colaci. Oamenii îi ies preotului la poartă cu lumânarea aprinsă.

LA IORDAN preotul, de asemenea, umblă cu crucea pe la case și cu aghiazmă și cu struț de busuioc cu un grup de copii care strigă „chiraleisa!”. În ziua de Iordan, la râul Siret se face cruce de gheață și se sfințește iar enoriașii primesc apa sfințită (aghiazma)

LA FLORII se merge la biserică cu ramuri de salcie cu mâțișori. Aceste sunt sfințite de preot și apoi luate acasă și puse la icoane.

LA DUMINICA MARE (RUSALII) la cimitir are loc pomenirea celor răposați cu colăcei, vase, câni și vin. Se pun crenguțe de tei în casă, în grajd, la fântână, pe ogor, în grădină. Se pun ca să fie anul bogat, mănos și să ferească Dumnezeu de trăsnet.

DE SFÂNTUL GHEORGHE se pun brăzdițe cu crenguțe de răchită la poartă, la fântână, dinaintea casei, în grajd, pe ogor. Pe brăzdiți se pun și flori de bulbuci ca să fie vitele bune de lapte.

DE SF. ANDREI se zice că vin noaptea strigoii. Se ung fereștile și ușile la casă cu usturoi ca să nu vie duhurile rele. Se

fură pe la oameni porțile de la ogradă și se duc la altă casă. Fetele leagă stâlpii să-și cunoască ibovnicii.

LA SFÂNTA PARASCHEVA este la Pătrăuții de Sus hramul bisericii. Are loc slujba cu un mare sobor de preoți. Pe la casele gospodarilor sunt invitați gospodari din alte sate „la hrămuit”.

ALEXIILE Pe 30 martie se crede că atunci încep să iasă din pământ toate găngăniile. Dimineața când se scoală femeile ung ușa de la cuptor cu lut și la plită ca să nu le fie teamă de a merge în pădure. Se afumă vitele la ugere cu o cârpă cu care s-au șters ouăle la Sfintele Paști ca să nu le muște nevăstuica la ugere sau alte găngăni.

LA SÂNZÂIENE se strâng florile de sânzâiene și se duc la sfințit la biserică ca să le sfințească preotul. Cei bătrâni se scaldau la baie cu flori de sânzâiene.

LA ZIUA CRUCII se fac cruci de busuioc. Se culege busuiocul. Nu se mănâncă fructe cu semnul crucii în interior.

ÎNTRE CRĂCIUN ȘI ANUL NOU femeile nu mai torc.

Se spune că, dacă ai pus cloșca la clocit nu-i voie să arunci în plită cojile de ouă.

Nu-i voie să dai pe plită cu mătura că dă uliul la găini.

Nu se scoate cenușa din vatră vinerea.

Când fac rândunelele la casa ta cuib, se zice că aduc noroc și n-ai voie să le strici cuibul.

Nu se dă cuiva de pomană peste prag și nu se mănâncă peste fereastră.

Nu se fluieră noaptea în casă că rămâne casa pustie.

Orice lucru e bine să se înceapă de luna.

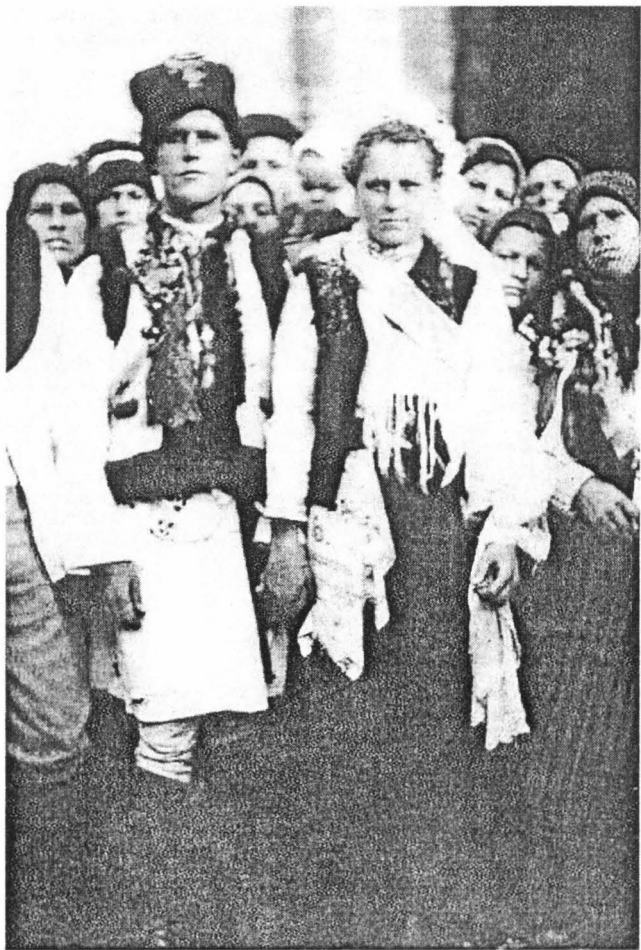
Cum începi luna, așa-ți merge toată săptămâna.

Ciocălăii de la porumbul desfăcut pentru sămânță nu se aruncă pe foc, ci se aruncă pe drumul bătătorit.

Părul din cap nu se aruncă pe foc, ci se aruncă la rădăcina unui copac roditor. Se zice că Maica Domnului își frige mâinile dacă dai părul pe foc, vrând să-l scoată. Părul este podoaba capului. El trebuie să fie bogat ca pomul. (auzite de la Petre Tochiță 1960 - 90 de ani, Petre Popescu 1964 - 76 ani, Samson Reli - 78 ani, Axenia Pojoga - 80 ani, amândoi prin 1964).

Botez la Pătrăuții de Sus 1960

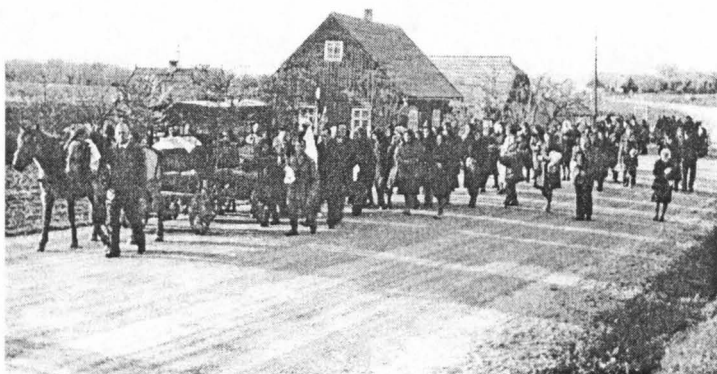
Mire și mireasă, Iliuță și Domnica Șfabiuc, 1946

Mire, mireasă și nași, 1957

Alai de nuntă la Pătrăuții de Sus, 1959

Înmormântarea la Pătrăuții de Sus (1981) a tatălui autorului acestei monografii
Grigore Tochiță

Înmormântarea la Pătrăuții de Sus (1981) a tatălui autorului acestei monografii
Grigore Tochiță

Teatru popular „Banda lui Bujor”, 1966

Teatrul popular „Brâncovenii”, 1987

Teatrul popular „Banda lui Bujor” 1987

Teatrul popular „Banda lui Codreanu” 1947

Teatrul popular "Malanca" la Pătrăuții de Sus

Teatrul popular "Banda lui Jianu" 1952

Teatrul popular "Irozii" de 5 inși

Sărbătoarea Iordanului la Pătrăuții de Sus

Cap. 14. EI AU LUPTAT

Apariția în lume a două imperii ale răutăților, Uniunea Sovietică și Germania fascistă, au împărțit omenirea în două tabere vrăjmașe. De atunci, de la 28 iunie 1940, începe marea înstrăinare de neam și țară a românilor din acest ținut. A doua trădare începe de la 23 august 1944. Sute de mii de patrioți ostași au fost dați pe mâna bolșevicilor învingători. Doamne, cum se poate ca omul care-și iubește neamul, care luptă și nu-și precupește sângele și chiar viața pentru întregirea ogorului străbun, să fie lăsat la nevoie, îmbrâncit în modul cel mai barbar în ghearele dușmanului? Ți se rupe inima când îi vezi pe acești foști bravi ostași atât de neputincioși, băgați în sperieți și părăsiți de toți. Ce bătaie de joc pentru eroism și alte virtuți militare, cei mai devotați fii ai țării să ajungă în prizonierat în tundrele Siberiei, în pustiurile Kazahstanului sau la minele din Dombas. Voi povesti despre trei bravi ostași ai armatei române născuți în Pătrăuții de Sus: frații Vasile și Ion Monica și Ichim Pojoga care au petrecut câte 7 ani în armată pe front și în prizonierat.

Vasile Monica s-a născut la Pătrăuții de Sus în 1912. Părinții s-au bucurat tare că vor avea o mână de ajutor, iar peste doi ani în 1914 s-a născut al doilea fecior – Ion. Timpul trecea. Nu zăbavă, Vasile a fost chemat la oaste. Tatăl său Ștefan al lui Cică i-a zis: Măi Vasile, noi avem gospodărie și e nevoie de brate de muncă. Ce-ar fi să faci armata la Călărași cu schimbul? Zis și făcut. Tata i-a cumpărat cal și în loc de doi ani a fost luat pe șase

luni. Serviciul l-a făcut în Divizionul de artilerie călăreață din Rădăuți.

Anul 1940 îl găsește concentrat la Coțmani pe Ceremuș. Au apărut tancurile sovietice. Vasile n-a dovedit să treacă în România. Un an sub povara puterii sovietice. Apoi a început războiul. Mobilizări și concentrări. La 30 august 1942 se află la Divizionul de artilerie de munte Sebeș-Alba. Apoi s-a primit ordin ca Divizionul să plece pe front în Crimeea. Botezul de luptă l-a primit la Jancoi, Simferopol, Sudac, Sevastopol în componente Divizionului 2 obuziere de munte. Acolo l-a cunoscut pe generalul Leonard Mociulschi.

În 1944 este retras în țară în refacere la Bacău. Primește două luni concediu, iar după aceea este trimis pe front la Iași. La 21 august 1944 ostașii divizionului de artilerie sunt încercuiți pe linia Chișinău-Iași și sunt luați prizonieri și duși în lagărul de la Bălți, de aici sunt duși în Republica Autonomă Mordvină (pe Volga). Acolo în pădure erau câteva barăci și un cimitir uriaș. Mai târziu a aflat că în acest cimitir au fost îngropați sute de ostași români și nemți, împinși cu buldozerele și îngropați în gropi comune. Apoi a muncit la Sverdlovsc (Ural).

În 1947 s-a întors la baștină unde a muncit în colhoz până la pensie. A decedat cu 8 ani în urmă (2001). Păcat că toată viața n-a dovedit să spună : „Pentru ce am luptat?”

Ion Monica, al doilea fecior al familiei Monica s-a născut în 1914. Ca și fratele său, Vasile, Ion a fost călăraș de schimb. Anul 1940 îl găsește la Ojevo, județul Hotin. La ora 11 noaptea a aflat de la comandantul unității colonelul Atanasiu că Bucovina de nord și Basarabia au fost cedate sovieticilor. Tot atunci a primit ordin să stea pe poziție, dar n-a fost așa, că s-au retras. Armata română s-a retras până la Rădăuți. Peste câteva zile s-a fixat frontiera. Regimentul se retrăgea zi și noapte și totodată se pregătea de război. La 22 iunie 1941 când s-a dat ordinul „Să

treceam Prutul!” era cu Divizionul la Hunedoara. S-a deplasat apoi cu Armata a 4-a la Odessa. A luptat eroic la Dalnic (Odessa). După cucerirea Odesei a luptat în Crimeea, la Alușta. Badea Ion mi-a povestit că ostașii români au fost foarte umani. Împărțeau bucățica de pâine cu localnicii. Tot la Alușta a căzut în prizonierat. Ostașii români erau păziți de un detașament de partizani sovietici crunți. Aceasta era lângă muntele Ai-Petrii. Prizonierii erau crunt bătuți și înfometăți. Li se dădea 200 grame de pâine pe zi și apă sărată. A văzut cu ochii lui cum un colonel și un maior român, nevrând să se predea și-au tras câte un glonte în tâmplă. A muncit și la minele de cărbune din Dombas.

În 1947 s-a întors acasă și a muncit în colhoz până la pensie. Iată ce mi-a spus fostul cavalerist: „Ostașul e brav numai atunci când învinge, iar dacă a fost învins e aspru pedepsit și neprețuit”. Al treilea pătrăucean – fostul sergent la Regimentul 8 vânători de munte, Ichim Pojoga, în 1940 era dizlocat cu Regimentul 8 vânători la Hotin. În 1941 Regimentul 8 vânători avea menirea să acorde ajutor Regimentului 3 Grăniceri pentru eliberarea Nordului Bucovinei și Basarabiei de bolșevici. Peste două săptămâni este lăsat în concediu la vatră pentru două săptămâni și apoi rechemat și mobilizat la Ocnița spre a pleca pe front la Oglinzi județul Neamț. Cu gradul de sergent major, la ordinul comandantului campaniei căpitanul Stamate, Ichim Pojoga fiind comandant de mitralieră și-a început lupta tot în aceeași zi, când au fost încercuiți și căzuți în prizonierat. Au fost trimiși în lagăr la Bacău, iar de acolo la Iași. După aceea, doi ani de lagăr în Siberia unde au fost duși în vagoane de vite. A urmat calvarul din prizonierat. Dar au fost și oameni de omenie. Înainte de a veni acasă, comandantul unui lagăr le-a spus prizonierilor: „dacă ajungeți acasă noaptea nu dați buzna în casele voastre, adresați-vă la vecini, la cunoscuți ce este pe la casele voastre. Când s-a întors acasă a suferit un an de alt calvar. A fost denunțat că ar fi ucis un

parașutist sovietic. Acest denunț fals l-a făcut să fie chemat la NKVD-ul raional și torturat. În final s-a dovedit că n-a fost vinovat și că la Pătrăuții de Sus n-a fost împușcat nimeni, nici un parașutist.

Aceștia au fost cei trei bravi ostași, veterani de război, dar care toată viața au fost disprețuiți, deși au luptat pentru Neam și Țară. Da, ei au fost, dar în prezent toți trei se află în rândul Dreptilor, dar nu sunt uitați de concetățeni, că nu numai că au fost bravi ostași dar au fost și bravi pătrăuceni.

Alexandru Pițu zis "Liucă" - ostaș austriac

Valuță Ștefureac

**Caporalul Ichim Pojoga –
ostaș la Vânătorii de munte**

Toader Valaș – 3Grăniceri

***Ostașul Vasile Monica - Regimentul Artilerie Călărească
pe frontul din Crimeea (1942)***

Ilie Coroamă – 2 jandarmi

Vasile Monica – armata sovietică

**Sergentul Valerian Roșca –
militar în Armata sovietică**

**Sergentul major Iliuță Bahnean
– Armata sovietică**

Morari Dragoș – armata sovietică

Cap. 15. PERSONALITĂȚI ALE SATULUI

Satul Pătrăuții de Sus se remarcă pe plan național printr-o seamă de personalități care au văzut lumina zilei pe malul drept al Siretului Mic. Grație studiilor făcute și educației primite, aceștia s-au afirmat în plan cultural și social. Astfel, avem pe:

SIMION RELI, istoric, arhivist, doctor în teologie, s-a născut în 1882 în Pătrăuții de Sus, decedând în 1950. A urmat studii superioare la Viena, unde a adunat un bogat material inedit în arhivele imperiale. A predat Istoria Bisericii Ortodoxe Române din Cernăuți (din 1929) deținând și funcția paralelă de director al Arhivelor Statului din orașul de reședință al Bucovinei. Lucrări documentare privind orașele, monumentele istorice și religioase din Bucovina și Maramureș: „Orașul Siret în vremuri de demult”, „Amintiri dintr-un castel la Nistru. Icoane istorice din trecutul românesc al satelor Bucovinei dintre Nistru și Prut”, „Din trecutul unei vechi capitale a Moldovei” (1927), „Icoane din trecutul național bisericesc al Bucovinei” (1932), „Reședința metropolitană din Cernăuți și meșterul ei Iosif Hlavka” (1933), „Mănăstirea Dragomirna (1937)”, „În jurul unei vechi catedrale a mitropoliei din Suceava” (1941), „Călăuza monumentelor religioase-istorice din eparhia Bucovinei” (1937). Alte lucrări: „Politica habsburgilor față de Biserica Ortodoxă română în sec. XIX”, „Cădrul Cosminului VI (1927)”, „Începuturile catolicismului austriac în Bucovina (studiu istoric bisericesc din trecutul Bucovinei după acte și documente” (1928), „Propaganda catolică austriacă împotriva Bisericii Ortodoxe Române după acte

și documente” (1927), „Raiaua Hotinului în timpul ocupației austriece” (1930), „Satul Igești în vremuri vechi și noi”.

IOAN VASCĂ s-a născut la Pătrăuții de Sus la 10 nov. 1892. A terminat liceul (1911) și Facultatea de Teologie (1915) la Cernăuți. Doctoratul îl dă în 1919 făcând și specializarea la Oxford. Diacon și predicator la catedrala din Cernăuți. Profesor la Academia Teologică din Cluj (1926-1937). Aici a deținut și funcția de decan (1927-1930) și rector (1930-1936). A fost preot și vicar la noua Episcopie a Maramureșului (1937-1939), consilier mitropolitan la Cernăuți, (1939-1945), secretar general în Ministerul Cultelor (1945-1948), preot la biserica Icoana din București (1946-1964). În 1946 a făcut parte din delegația condusă de patriarhul Nicodim care a vizitat Moscova, făcând cunoștință cu biserica rusă. Cu acest prilej, a scris un memorial de călătorie. A scris studii, articole, predici în „Candela” (Cernăuți) și „Renașterea” (Cluj).

BAHNEAN CONSTANTIN născut la 08.08.1944 în satul nostru. În 1960 a terminat școala medie din sat, 1962-1965 a efectuat stagiul militar iar în 1970 a absolvit Facultatea de Limbi Străine (franceza) devenind, aici, la Cernăuți, candidat în științe filologice. În 1971 s-a căsătorit cu Maria Tucipenco și are trei copii (Mircea, Constantin și Iulian). În 1970-1971 lucrează cercetător la catedra de filosofie și profesor de limba franceză (în secția fără frecvență a Universității de Stat din Cernăuți). În 1974 se mută la Moscova, unde lucrează ca translator la secția modernă de protocol a Palatului de Comerț din URSS. Peste un an, în 1974, devine colaborator științific al secției de lingvistică pe lângă Institutul de Informație Științifică „Mihail Lomonosov” (Științe Sociale) al Academiei de Științe din URSS. Acolo a devenit și secretar științific al Centrului de Științe din Federația Rusă. Constantin Bahnean a publicat peste 100 de lucrări științifice în limbile rusă, română, franceză și engleză, toate vizând lingvistica

generală, istoria limbii, socio-lingvistica și onomastica, printre care menționăm monografiile și studiile analitice: „Socio-lingvistica în România” (1975, 1977, p. 47), „Problema actuală a studierii limbii ruse în societatea sovietică”(1984, p. 106), „Limba ca mijloc de influență ideologică” (1988 p. 32), „Din istoria antroponimiei est-romanice” (1994, p. 108), „Antroponimia Bucovinei sec XVIII-XX” (1984 p.40), „Convergență – divergență în schimbarea limbii „ (1998 p. 320).

FRĂTĂUCEAN VALERIU s-a născut la 27.01.1965 în Pătrăuții de Sus într-o familie de profesori. În 1979 a absolvit 7 clase în comuna natală, apoi cea medie la Ciudei. În 1982 a intrat la Facultatea de Matematică a Universității din Cernăuți pe care a absolvit-o în 1989. Din 1983-1985 face stagiul militar. În 1996 s-a căsătorit. În 1989 s-a înscris ca aspirant în activitatea științifică. În anul 1992 susține doctoratul cu tema „Echipamente soft pentru introducerea manuscrisă de date” care este consacrată introducerii accelerate a textelor manuscrise cu ajutorul planșelor și scannerului. În prezent lucrează în calitate de asistent la catedra de „Probleme matematice de control și cibernetică”. Până în prezent a publicat 8 lucrări științifice. În 1996 s-a căsătorit cu Nadejda.

CONSTANTIN CUCIUREAN s-a născut în 1947 la Pătrăuții de Sus. În 1958 a terminat școala medie din sat. A absolvit Facultatea de Matematică a Institutului „Alec Russo” din or. Bălți (Republica Moldova). Până în 1968 a lucrat ca profesor de matematică la școala din sat. După 1968 pleacă în Republica Moldova unde se stabilește și se căsătorește în raionul Fălești. A lucrat ca director de școală la o școală medie, pe urmă ca inspector școlar în raionul Fălești.

TODERICĂ NICORICI s-a născut în satul nostru în 1946. După terminarea școlii generale și medii din sat, termină Institutul Politehnic din Chișinău și Academia Militară Medicală din orașul Saratov (Federația Rusă). A lucrat medic într-o mare

unitate militară. Are grad de colonel medic. A trăit la Chișinău iar în prezent trăiește în satul natal - Pătrăuții de Sus. Este căsătorit cu Maria, care de asemenea este asistentă medicală.

DUMITRU HARAGA s-a născut la Pătrăuții de Sus în 1947. A terminat școala medie cu medalia de aur. A terminat Școala Înaltă de ingineri militari în orașul Kazani (Federația Rusă). A funcționat ca ofițer inginer 25 de ani în districtul Odessa. În prezent este colonel în rezervă și este pensionar și trăiește în extremul orient la Vladivostoc. Este căsătorit.

NICOLAE GUGA născut în satul nostru în anul 1945. După terminarea școlii generale și medii a absolvit Institutul Pedagogic „Alecă Russo” din orașul Bălți (Republica Moldova), Facultatea de limbă franceză. A lucrat 5 ani ca profesor de limbă franceză în Algeria și ca funcționar diplomatic la această ambasadă. Este căsătorit. În prezent lucrează ca director la un liceu din Republica Moldova.

Simion Reli

Ioan Vasca

Constantin Bahnean, colaborator la Institutul „Mihail Lomonosov” din Moscova cu soția și copiii

Valeriu Frățucean – mire cu viitoarea soție

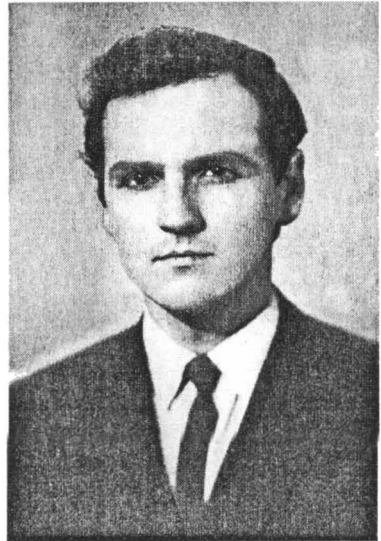
Colonelul de artileri (Vladivostoc)
Dumitru Honeaga

Nicolae Iuga – directorul
unui liceu agricol din Republica Moldova

Toderică Nicovici – medic militar

Constantin Cuciurean – inspector școlar

MIC GLOSAR

A.

Agheasmă-apă sfințită

Altîțe-broderie lată făcută cu arnici sau cu mătase pe umerii iilor

B.

Bărbântă-putină

Berneveci-pantaloni țărănești țesuți din lână, lungi și groși

Bârnă-trunchi gros de copac

Brecfteger-factor poștal (din germană-brieftaeger)

Bleah-tablă, tinichea

Budă-cușca câinelui

Bumbi-nasturi

Bătălău-uncaltă de mestecat zerul

C.

Catrință-îmbrăcăminte a femeilor compusă dintr-o bucată de stofă împodobită cu flori

Cheptari-îmbrăcăminte din piele de oaie

Căuș-lingură mare de lemn cu coada scurtă pentru luat făina de cereale

D.

Dcuncuri-tranșeie

Dubit-tăbăcit

Druște-fete de onoare a mirilor

F.**Fliușcă**-unitate mică de măsură pentru rachiu**Feler (Heler)**-monedă, a patra parte din coroană**G.****Groscior**-smântână subțire**Gang**-pridvorul de la casă iar la pălărie este partea interioară a borurilor**Găoace**-coajă**Grițari**-bani mărunți, de la creițari,**H.****Harag**-arac**Hobot**-vălul miresei**Holercă**-rachiu de proastă calitate**I.****Ițari**- pantaloni lungi , strâmți pe picior**Irod**-personaj de teatru popular de Anu-Nou**Î.****Îmblăciu**-unealtă rudimentară construită dintr-un băț gros articulată cu unul mai subțire și mai lung cu care se bat snopii de păioase și legumele de păstăi pentru a separa semințele**J.****Jântiță**-amestec de urdă cu zer fiert, produs lactat preparat prin încălzirea lentă a zerului provenit din scurgerea cașului.**Jufă**-terci din crupe de porumb și de sămânță de cânepă**L.****Larmă**-zgomot**Lăicer**-covor țărănesc de lână care se pune pe jos, pe perete, pe laviță

M.

Miniștergură-ștergar de învelit capul(pânzătură)

Moliftă-rugăciune pentru iertarea păcatelor citită de preot

N.

Năsălie-targă de lemn, folosită la dus sicriul

Nojițe-curelușe cu care se leagă opincile

O.

Opinci-încălțăminte confecționată din piele de vită sau de porc dubită

P.

Pălimar-paraclisier

Paclișât-slușit,mutilat, ciopârțit

Potrocol-registru

R.

Romaniță-mușețel

Răzlog-despicătură lungă din trunchiul unui copac necioplit întrebuințat la facerea gardului

S.

Slatină-apă sărată

Scoartă-covor

Ș.

Știubei-stup de albine

Ștrec-linie ferată

T-Ț.

Tearfă-opincă ruptă

Tașcă-geantă

Toloacă-izlaz, pășune, îmaș,

Tapalagă-labă mare la picior

Țug-tren

U.

Usuc-grăsime din lâna oilor

Uncrop-apă fiartă

V.

Vatră-loc unde se face focul, spațiu de locuit

Vătăjel-vornicel, flăcău de onoare

Z.

Zambalic-haină din lână împletită sau stofă

Zolniță-ciubăr înalt, folosit la albitul rufelor și torturilor de cânepă.

BIBLIOGRAFIE

- Dumitru Covalciuc - "Oprișeni un sat la răspântiile istoriei", Ed. Zelena Bucovina, 2008;
- Dimitrie Dan - "Țigani din Bucovina"; f. a.;
- Nicolae Grămadă - "Toponimia Minoră a Bucovinei", vol. I-II, Editura Anima, 1996;
- Ileana Crețan - "Putna de altădată", Editura Simetria, București, 2000;
- Emil Satco, Ioan Pânzar - "Personalități Bucovinene", vol. VIII, Suceava, 1997;
- Nicolae Iorga - "Istoria Românilor", București, 1930;
- Lischer D. N. - "Istoria s. Verhnie Petrovți" (material istoric), manuscris pe 100 pag.), 1964;
- Ilie Popescu - "Pătrăuții pe Siret-Pagini de istorie și contemporanitate", Editura Mușatinii, Suceava 2001;
- Dragoș Tochiță - "O vatră a românismului (Pătrăuții de Sus)", Timișoara, Editura Augusta, 2003;
- Ion Nistor - "Istoria Bucovinei";
- Dragoș Tochiță - "De la lume adunate și înapoi la lume date", Suceava, Editura ALT Univers, 2005;
- Reli Simion - "Satul Igești în vremuri vechi și noi", Ediția a II-a, Hliboca, 1994;
- Teodor Balan - "Documente Bucovinene", vol. I-VI;
- Filaret Doboș - "Arcașii, gânduri și fapte din Țara de Sus" 1905-1940;
- "Istoria Mist i sil Ucrainscoi R.S.B. Cernivețica oblasti", Kiiiv, 1969;
- Barzan I. D. - "Problema evreiască", București, 1942;

Flori Pintescu, Daniel Hrenciuc - "Din istoria polonezilor în Bucovina" 1774-2002, Suceava, 2009;

Teodor Balan - "Documente universitare, documente bucovinene" ,vol. III, Cernăuți, 1937;

Teodor Balan - "Documente Bucovinene", vol. V 1745-1760, Cernăuți, 1939.

CONSULTANȚI

În încheierea acestei cărți vreau să amintesc că această monografie n-ar fi fost posibilă fără ajutorul nemijlocit și dezinteresat al unor gospodari ai satului prin informațiile, aducerile aminte, prin cunoștințele unora despre trecutul istoric, obiceiurile și tradițiile pătrăuțenilor au reînviat momente din istoria acestui colț de rai, care este satul nostru.

Iată acești oameni de neuitat, dintre care 90 % nu mai sunt în viață:

Nicuță Simion al lui Istrate, născut în 1870, mort în 1964.

Savu Lazăr al lui Ștefan, născut în 1882, mort în 1968.

Tochiță Petre al lui Simion născut în 1860, mort în 1960, bunicul autorului,

Tochiță Constantin al lui Petru, născut în 1896, mort în 1973, unchiul autorului,

Tochiță Grigorie al lui Petru născut în 1898, mort în 1981, tatăl autorului.

Tochiță Petre al lui Simion, născut în 1895, mort în 1970.

Pițu Alexandru al lui Ilie, născut în 1897, mort în 1975.

Valaș Ilie al lui Costan, născut în 1890, mort în 1975,

Buta Gheorghe al lui Savu, născut în 1899, mort în 1979.

Valaș Toader al lui Andrei, născut în 1907, mort în 1983.

Vască Lazăr al lui Dumitru, născut în 1920, mort în 1990.

Bahnean Gheorghe al lui Ilie, născut în 1924,

Bicieri Marina a lui Gheorghe, născută în 1899, moartă în 1979,

Pojoga Axenia a lui Dănilă, născută în 1890, moartă în 1970,

Grijincu Ana a lui Nicolai, născută în 1892. moartă în 1976.

Chișcă Ileana a lui Dumitru, născută în 1924. moartă în 1998,

Pițu Arcadie al lui Gheorghe. născut în 1924.

AUTORUL

DRAGOȘ TOCHIȚĂ, s-a născut la Pătrăuții de Sus la 23.X.1940.

Tatăl - Grigorie, mama - Eudochia, dintr-o familie de gospodari.

În anul 1955 a absolvit Școala de 7 clase, apoi Medic Serală (1964).

Din 1964-1972 a fost numit șef al Casei de Cultură. Între anii 1966-1969 a învățat la Școala de Luminare Culturală din Cernăuți. Din 1976-1979 a învățat fără frecvență la Liceul Silvic din Storojineț (specialitatea tehnician silvic). În 1972 s-a căsătorit. Soția - Raveica, născută în anul 1947.

Din 1972 până în anul 2000 a lucrat la Combinatul de Prelucrare a Lemnului din Ciudei, ca muncitor calificat forestier. Din 1964 până în prezent a organizat și a condus Ansamblul Etno Folcloric „Ciobănașul”, menționat la un concurs ca Ansamblu Popular din Ucraina. Este președinte al Societății de Cultură Românească „Mihai Eminescu” din 1991. La Pătrăuții de Sus este consilier comunal și parohial. În anul 2000, cu prilejul zilei de 1 decembrie, ziua națională a României i s-a înmănat distincția „Crucea de Cavaler-Serviciul Credincios” cl.I, de către fostul președinte al României, Emil Constantinescu. Conduce filiala veteranilor de război și a veteranilor muncii din sat. Colaborator al ziarelor „Meleag Natal” - Storojineț, „Zorile Bucovinei”, „Libertatea Cuvântului”, „Arcașul”- Cernăuți, „Crai nou” - Suceava. A ridicat capela dedicată sfinților români-(Ștefan cel Mare, Daniil Sihastrul, Leonte Rădăuțeanu, Constantin Brâncoveanu și fiii săi) cât și CRUCEA - Monument, închinată

victimelor deportărilor și celor căzuți în cel de-Al Doilea Război Mondial. Este membru al Uniunii Românilor Bucovineni cu sediul la Rădăuți. Are în palmares șase cărți:

- 1.Românii de pe Valea Siretului Mic, jertfe ale stalinismului- participanți la rezistența sovietică,**
- 2.Pătrăuții de Sus –o vatră Românească,**
- 3.Folclor Bucovinean de pe Valea Siretului,**
- 4.De la lume adunate și înapoi la lume date,**
- 5.Poezia obiceiurilor de iarnă,**
- 6.Români de pe Valea Siretului - jertfe ale ocupației bolșevice.**

Are la activ multe diplome și mențiuni în domeniul culturii și sportului. Este publicist, folclorist și poet popular.

PĂRINȚII MEI

Scriind această modestă monografie nu mă lasă cugetul ca să nu scriu câteva cuvinte și despre părinții mei. Mă mândresc cu ei, pentru că și ei au fost români, ba chiar „mari români”.

Tatăl meu Grigorie era născut la 1898, iar mama, Eudochia, născută la 1905. Ei au fost țărani agricultori cu 3.5 ha de pământ și o bucată de pădure. Tatăl meu a lucrat până în 1940 la o fabrică de prelucrare a lemnului care se afla în satul vecin Budineț. El lucra ca „acortant” adică, brigadier, având un grup de muncitori sub comanda sa.

Țineau 2 vaci, cal, căruță, porci, oi, găini, dar regimul de ocupație sovietic le-a tăiat apa de la moară, lăsându-i numai cu 0.5 ha, silindu-i să se înscrie forțat în colhoz. El avea 7 clase și a fost sergent în armată. Făcuse 2 ani de armată austriacă pe frontul din Italia. Venind acasă a mai făcut 3 ani de armată la Pompieri în București. Când am venit acasă de la școală în 1948 tata m-a întrebat: - „Ia să văd ce înveți tu la școală?”

- „Limba Moldovenească”, i-am răspuns.

- „Care limbă molovenească, mă?” „Ia stai să te învăț eu a scrie și a citi românește!” zise el. Și în 2-3 zile m-a învățat a scrie românește.

În anii ceia, de după război, pe la oamenii bătrâni, care erau mai cărturari, se puteau găsi cărți interesante românești, ca de exemplu:

1. Istoria Românilor, de A. D. Xenopol.
2. Povestea unei coroane de oțel, de G. Coșbuc.
3. Războiul pentru întregirea neamului, 2 volume de I. Chirițescu.

Țin minte că atunci când se făcea câte o petrecere, la părinții mei veneau rudele, vecinii mai apropiați. Petrecerea ținea

până dimineța, tatăl meu se cuprindea cu fratele său - unchiul Constantin și cântau "Hai să dăm mână cu mână". Pe timpul acela când domina „cultul personalității stalinismului”, aparat de radio avea în cătunul Pițuleni numai Ilie Cuciurean. Noi mergeam seara cu tata și ascultam „Europa Liberă”. Tatăl mi-a fost cel mai mare profesor. Toată viața mi-a dat sfaturi. A decedat în 1981. La bocit tot satul fiindcă a fost un om bun și cinstit.

Mama mea avea numai două clase: una austriacă și una românească, dar n-o întrecea nimeni, măsura pământul ca bărbații. Tata era mai moluț, dar mama era bărbătoasă. Aveam deja 17-18 ani și umblam cu tata în pădure, dar am prins a fuma, am răcit și tușeam cam insistent. Seara mama mi-a zis:

-„Ai să pieri ca un moșneag dacă nu lași fumatul”. Peste noapte am hotărât să las fumatul, cu teama să nu pier ca un moșneag.

Câteva zile mi-a fost mai greu, dar l-am lăsat și mai mult n-am mai fumat. Alt episod interesant. Eram tuns chilug pentru armată. M-am dus la hram, la strânsură de Sf. Parascheva. Dacă erai flăcău te vârâi în cerc la „Rusească”, și cei cu „Jocul” îți băteau ștampila pe mână. Eu am plătit, dar unul dintre ei mi-a bătut ștampila cam slab. Celălalt, când a văzut că nu se cunoaște ștampila, m-a împins din cerc zicând: N-ai plătit și n-ai voie să joci! Eu m-am întristat tare și chiar am lăcrimat. De undeva a apărut mama, care văzându-mă supărat m-a întrebat ce s-a întâmplat și eu i-am povestit totul. Atunci ea mi-a zis sa-i arăt flăcăul și eu i l-am arătat. Îl chema Vasile și era din alt cătun - din Fundoaia. Era cătănit demult. Avea vreo 27 de ani. Eu aveam 19. Mama s-a apropiat de el și l-a întrebat de ce m-a obijduit. El i-a răspuns că cică n-am plătit jocul. Mama atunci nu s-a gândit mult și când ia cârpit o palmă, dânsul chiar s-a cumpănit între țetele care erau în spatele lui. „De ce dai mătușă?” - „Eu îți mai trag una, măi calicule, ca să știi că acesta-i fiul meu”, a răspuns mama. Flăcăul s-a șters frumos și a dispărut, iar eu am jucat până seara

și nu m-a mai întrebat nimeni nimic. Mai am un episod interesant. Tot prin anii 1959 când eram pregătit pentru armată și eram tuns. M-am dus la căminul cultural, unde era o ședință festivă închinată „Revoluției din Octombrie” eu am intrat în club, dar n-am luat căciula din cap, fiindcă îmi era rușine, că-s tuns. Primarul de atunci ”o ființă înrăită” s-a stropșit la mine:

-De ce nu iei căciula din cap ,mă'? Ai făcut 7 clase și acum mergi la armată și ești „un Bou”!

Așa mi-a fost de rușine! Am ieșit din club și am venit acasă aproape plângând. Le-am povestit părinților ce am pățit.

-Lasă, că ne pică el nouă, au zis părinții. N-a trecut mai mult de-o săptămână și acest primar a venit la părinții mei să împrumute niște bani.

-Mata ai mai făcut pe mulți „boi”?, l-a întrebat mama. Primarul s-a făcut mirat, că cică nu știe despre ce merge vorba.

-Noi te știm de copil de unde ești.

Pe la 10-12 ani aș mai fi dormit dimineța, dar tata mi-a zis:

- Eu am să mor și cine te va mai scula dimineța, când vei fi mare și vei fi gospodar??

Aceasta mi-a fost o lecție pe viață.

De la tata am luat de trei ori bătaie în viață:

- Când aveam 7 ani, am înjurat de cele sfinte pe un cucuș. Tata mi-a zis:

- Crucea te ține! - și mi-a tras două cureli la partea moale.

- La 14 ani fumam și tata m-a văzut când pășteam vitele în luncă. Când am venit acasă mi-a tras două biciuști la dos.

- La 18 ani mi-a tras două palme, fiindcă am venit târziu dimineța de la club, unde am fost la dansuri, iar tata trebuia să ducă un porc la bazar și nu avea cu cine să-l pună în căruță.

Mai mult n-am primit niciodată în viața mea, dar de la mama mai încasam câte-o pălmuță din când în când.

Odată au intrat în casă niște soldați sovietici. Pe perete era atârnat portretul regelui Ferdinand. Ei s-au uitat la portret și au întrebat cine-i pe portret:

- Acesta e țarul Nicolai! - a răspuns mama. Ei au crezut și s-au bucurat, că mama îl mai păstrează pe țar.

Aceștia au fost părinții mei și nu pot să-i uit niciodată.

N-am scris despre ei ca să-i laud, că-s părinții mei, dar am scris ca să se știe mai mult despre firea pătrăucenilor. Ei și-au iubit neamul, și-au păstrat portul, și-au respectat tradițiile și obiceiurile și au murit iar înainte de moarte au lăsat cuvânt să fie puși pe masă în haine naționale.

Grigore și Eudochia Tochiță, cu fiul lor Dragoș la o nuntă în 1947

BUNICUL MEU

Sunt nevoit să-l menționez în această monografie pe bunicul meu, PETRE TOCHIȚĂ. Născut la 1870 la Pătrăuții de Sus. A fost briftregher (factor poștal), pe amândouă satele, Pătrăuții de Sus și de Jos.

În anul 1900 devine director la Banca Populară din sat, totodată și căpitan la arcășia „Tudor Vladimirescu” din sat. Mai târziu lucrează pletzmaistru (adică maistru șef) la fabrica de prelucrare a lemnului din Pătrăuții de Sus a lui Gotismann. A fost membru al delegației care a plecat la Viena pentru a obține lichidarea boierescului la Pătrăuți.

Întotdeauna când mă întorceam de la școală, treceam pe la el. El mă servea cu nuci și mere.

Sovieticii au organizat în casa lui, fiindcă era o casă largă încăpătoare „Zemelinii Gramadă” adică aici aduceau pâinea strânsă de pe podurile gospodarilor, pentru a fi trimisă în Rusia. Cunoștea limba ucraineană, fiindcă făcuse armata la 22 Lemberg cu ucrainieni din Galiția.

El i-a spus șefului N K V D-ului că la noi în sat nu mai există oameni bogați, dar întotdeauna au existat „cozi de topor”, care îi denunțau pe bieții oameni. A fost un mare patriot. Până la război făcuse parte din Partidul Național Creștin, condus de profesorul de la Universitatea din Iași - A. C. Cuza. Avea și-un radio de perete și asculta „Europa Liberă”.

Avea un glas foarte puternic și când răcnea îl auzeau de la 7 km. A trăit 90 de ani: 1870-1960. Pe lângă toate el și-a păstrat și portul său național, cu care a mers și în mormânt.

Acesta a fost bunicul meu PETRE TOCHIȚĂ.

Vecinii mei

Se spune în popor că mai aproape îți este vecinul decât cea mai apropiată rudă. Și se mai spune că vecinul ți-l faci tu singur. Și una și alta sunt adevărate. M-am trezit de mic copil cu un mănunchi de vecini buni, oameni cu sânge românesc. Am să-i numesc pe scurt pe cei mai apropiați vecini:

Toader Valaș, zis al lui Costan, care era și văr drept cu tatăl meu. Era un om cu o statură de atlet întotdeauna vesel, era și un bun dansator. Numai el avea cal pe timpul regimului comunist în tot cătunul nostru, fiindcă ducea laptele strâns de la oameni pentru stat. Îi plăcea să se mândrească că a făcut armata la Regimentul 3 Grăniceri – Cernăuți.

Arcadie Valaș, un om de statură scundă, dar foarte energetic, îndrăzneț, sănătos. Era cumătru cu părinții mei. Părinții mei i-au botezat 6 copii. Era un om bine chibzuit. N-am să uit niciodată un eveniment: prin 1946 veniseră la părinții mei vreo 4 marinari și 5 soldați sovietici. Le-au adus niște lemne cu mașina. Părinții i-au cinstit, le-au plătit. Ei au ieșit afară și au început să se bată între ei. Părinții mei se uitau uimiți la ei. În timpul acela 3 soldați au intrat în casa cea mare și au furat două sumane, două cojoace și trei bondițe și le-au ascuns sub un pod în apropiere. Mama când a intrat în casa mare a văzut că lipsesc aceste haine și a început a striga după ajutor la vecini. Imediat s-au adunat vreo 15 vecini. Soldații și marinarii s-au suit în mașină și au încercat s-o șteargă. Vecinii s-au luat după ei și militarii n-au dovedit să ia hainele furate de sub pod.

Arcadie Valaș l-a pălit pe un soldat sovietic peste cap cu o sârmă de i-a sărit boneta. Boneta aceia s-a păstrat mult timp la noi. Toader Valaș zis „a lui Vloncea” era un om de statură mijlocie

foarte puternic și foarte evlavios. Îi plăceau glumele. Deseori îmi zicea: „Măi Drăgușel măi, să mă fac eu în anii tăi!” Putea să ducă în spate o greutate foarte mare. Nu degeaba a ieșit și proverbul în cătunul nostru Pițuleni: „Să poți lua atât cât duce Toader al lui Vloncea în spate”.

Lazăr Savu era un om bine făcut, înalt. Purta mustață. Fusese sergent în armata austriacă și cunoștea bine limba germană. Era o adevărată arhivă a satului din punct de vedere istoric. Cunoștea aproape fiecare casă din sat când a apărut. Era foarte capabil. Bun dulgher. Bine chibzuit. Cult. Era și un bun gospodar. Avusese și batoză, dar i-au luat-o la colhoz. Era consilier parohial.

Alexandru Pițu zis „Liucă”. Era un om foarte sănătos, roșu la față ca sfecla. Purta mustață. Vorba lui era: „Măi băiete!”

Și Alexandru Pițu și Lazăr Savu și Toader al lui Vloncea au umblat toată viața în costume naționale.

Samson Reli, un om de statură mijlocie, foarte sănătos, roșu la față, era bățos, avea un umăr mai sus decât celălalt. Soția lui, Catrina, era o fire foarte înfîptă, chipeșă. Ei nu aveau copii și mă luau pe mine când eram mic pe toată ziua și mă țineau bine ca și mama. Eu îi ziceam „mătușa Samsonoia”. Avea o privire pătrunzătoare. Țin minte că, prin 1946-1947 umblau prin sat „upolnomocnicii” (împuțuriciții) de la raion și măturau grăuntele de pe podurile caselor oamenilor. Au venit și la Samson Reli. Și când s-a stropșit „mătușa Samsonoia” la ei: -Măi, vouă nu vă e rușine să luați ultimul grăunte de la noi? Vreți să murim de foame? Afară! Ei au bolborosit ceva rusește, dar mătușa i-a împins de spate afară și a închis ușa în urma lor. Prin ea am cunoscut firea românului bucovinean, când trebuie să fie bun și când trebuie să fie rău. Vreau să mai adaug că uncheșul Samson era un om nănlricat. Odată a venit la el o vecină, Zinova a Floarei, și a spus că lupul a intrat la ei în șopru să sfășie oile. Unchiul Samson a luat

furca cea cu două coarne și a mers și a străpuns lupul. De atunci i-a mers vestea de „omul care a omorât lupul”.

Raveca Gavrioloaic, zisă Raveca a Floroaiei, era rămasă văduvă, cu 4 copii. Era o fire bărbătoasă și neînfricată. Umblau pe atunci prin sat „stribocii” așa zisă miliție populară recrutată din rândul sătenilor, făcând diferite percheziții. Erau și oameni de treabă dar, printre ei, erau și oameni de nimica. Au venit și la văduvă. Ea l-a apucat pe unul de piept și i-a dat un picior în fund, repezindu-l afară. Ceilalți au bolborosit ceva și au spălat putina.

Dumitru Morari, nașul meu de botez și bun prieten cu tata. A fost și primar în anii 1940 – 1944. Era un bun gospodar, drept și chibzuit. Mi-a dat multe sfaturi bune, care mi-au prins bine în viață.

Aceștia au fost parte din vecinii mei, buni vecini, buni gospodari, buni români. Nu puteam să nu-i amintesc în această monografie.

Cuprins:

A. Binecuvântare	3
B. Cuvânt de suflet și nemurire românească	5
C. Mulțumirile autorului.....	7
1). Scurt istoric al satului Pătrăuții de Sus	10
2). Lichidarea boierescului la Pătrăuții de Sus.....	13
3) Argument	14
Cap. 1. Toponimia minoră a satului Pătrăuții de Sus	17
Cap. 2. Situația geografică	19
Amplasare și condiții climaterice	19
Flora locală	19
Fauna locală	20
Cap. 3. Casele și acareturile gospodărești	21
Cap. 4. Portul tradițional	28
a) Portul bărbătesc	28
b) Portul femeiesc	29
Cap. 5. Instituțiile comunale	44
a. Școala	44
b. Biserica	47
c. Primăria	49
Cap. 6. Populația satului	67
a. Români	68
b. Ucrainenii	70
c. Polonezii	70

c. Germanii	70
d. Evreii	71
e. Țigani	72
Cap. 7. Activități cultural – sportive	73
Cap. 8. Rapsozi populari	86
a. Rapsozi și cântăreți (lăutari)	86
b. Soliști	87
c. Povestitori	87
d. Dansatori	87
Cap. 9. Oameni “înfiți” ai satului	91
Cap. 10. Anii de restrițe și de colectivizare forțată	100
Cap. 11. Calvarul stalinist: deportările	103
Cap. 12. Ocupațiile locuitorilor	110
Lucrul la pădure	112
Stâna	112
Meserii	113
Dubitul pieilor	114
Prelucrarea cânepii	115
Prelucrarea lânii	115
Cap. 13. Obiceiurile tradiționale	117
A. Nașterea și botezul	117
B. Nunta	119
a. Cântecelne nevestelor tinere	120
b. Orația de nuntă	123
C. Însmormântarea și pregătirea către moarte ...	129
D. Obiceiurile sărbătorilor de iarnă	133
Ursul	135
Capra	136
Căiuții	137

Malanca	138
Plugușorul	139
Colinda	140
Teatrul popular	141
E. Petreceri	142
a) Hora	142
b) Clăcile	143
F. Credințe și practici magice	150
a) Descânțece	150
b) Superstiții	152
c) Vrăji	152
d) Datini	153
Cap. 14. Și ei au luptat	164
Cap. 15. Personalități	174
MIC GOLOSAR	183
BIBLIOGRAFIE	187
Consultanți	189
Autorul	191
Părinții	193
Bunicul	197
Vecinii	198

Tipografia ROF IMP SRL Suceava
str. Mărășești 7A
tel.: 0230 532.299; 523.476
fax: 0230 520.237
mobil: 0745 585.954

DRAGOȘ TOCHIȚĂ, s-a născut la Pătrăuții de Sus (azi Ucraina) la 23.X.1940, într-o familie de gospodari, Grigorie și Eudochia

În anul 1955 a absolvit Școala de 7 clase, apoi cea Medie Serală (1964).

Din 1964-1972 a fost numit șef al Casei de Cultură din localitate. Între anii 1966-1969 a învățat la Școala de Luminare Culturală din Cernăuți. Din 1976-1979 a învățat fără frecvență la Liceul Silvic din Storojineț (specialitatea tehnician

silvic). În 1972 s-a căsătorit cu Raveica, născută în anul 1947.

Din 1972 până în anul 2000 a lucrat la Combinatul de Prelucrare a Lemnului din Ciudei, ca muncitor calificat forestier. Din 1964 până în prezent a organizat și a condus Ansamblul Etno Folcloric „Ciobănașul”, distins cu mențiuni la un concurs de ansamblu popular din Ucraina. Este președinte de filială a Societății de Cultură Românească „Mihai Eminescu” din 1991. La Pătrăuții de Sus este consilier comunal și parohial. În anul 2000, cu prilejul zilei de 1 Decembrie, ziua națională a României i s-a înmănat distincția „Crucea de Cavaler-Serviciul Credincios” cl.I, de către fostul președinte al României, Emil Constantinescu. Conduce filiala veteranilor de război și a veteranilor muncii din sat. Colaborator al ziarelor, „Meleag Natal” - Storojineț, „Zorile Bucovinei”, „Libertatea Cuvântului”, „Arcașul”- Cernăuți, „Crai nou” - Suceava. A ridicat capela dedicată sfinților români - (Ștefan cel Mare, Daniil Sihastrul, Leonte Rădăuțeanu, Constantin Brâncoveanu și fiii săi) cât și Crucea - Monument, închinată victimelor deportărilor și celor căzuți în cel de-al doilea război mondial. Este membru al Uniunii Românilor Bucoveneni cu sediul la Rădăuți. Are în palmares șase cărți:

1. Români de pe Valea Siretului Mic, jertfe ale stalinismului-participanți la rezistența sovietică,
2. Pătrăuții de Sus –o vatră Românească,
3. Folclor Bucovinean de pe Valea Siretului,
4. De la lume adunate și înapoi la lume date,
5. Poezia obiceiurilor de iarnă,
6. Români de pe Valea Siretului - jertfe ale ocupației bolșevice.

Are la activ multe diplome și mențiuni în domeniul culturii și sportului. Este publicist, folclorist și poet popular,

ISBN 978-973-0-08830-4